

Luontopositiivinen Vantaa 2030

Toimintasuunnitelma

Vantaan kaupunki & Ramboll Finland
2023

RAMBOLL

Sisältö

Termistöä

Miksi tarvitsemme luontoposiitiivisuutta?

- Kaupunki muutoksen ajurina – hyvässä ja pahassa
- Mihin olemme sitoutuneet?
- Luontoposiitiivisuus edellyttää systeemistä muutosta

Mitä on luontoposiitiivinen Vantaa?

- Vantaan määritelmä ja tavoitteet luontoposiitiivisuudelle
- Vantaan Resurssiviisauden tiekartan Monimuotoinen luonto -tavoitteet

8 huomiota Vantaan luontotyön nykytilasta ja mitä niille teemme

- Toimenpide-ehdotukset

Ihmiset muutosvoimana - vuorovaikutus ja viestintä

- Osallistamisen voima
- Tärkeimmät sidosryhmät muutokseen
- 3 viestinnän ja vuorovaikutuksen tekoa Vantaalle luontoposiitiivisuuden tukemiseksi

Yhteenveto ja suositukset jatkoon

Liitteet

1. Impact Pathway -analyysi
2. Benchmark-selvitys
3. Työpajojen tulokset

Termistöä

Luonnon monimuotoisuus: Luonnon monimuotoisuudella (syn. Biodiversiteetti, elonkirjo) tarkoitetaan elinympäristöjen, lajien ja geenien kirjoa maailmassa tai tietyssä luontotyyppissä. Se pitää yllä ympäristön ja yhteiskuntien hyvinvointia ja tuottaa myös **ekosysteempipalveluita** – luonnon tarjoamia palveluita, joita ovat esimerkiksi pölytys, ilmaston säätely, tulvasuoja, maaperän hedelmällisyys sekä elintarvikkeiden ja lääkkeiden tuotanto.

Luontokato: Luontokato tarkoittaa ihmisen toiminnan vaikutuksesta tapahtuvaa luonnon monimuotoisuuden vähenemistä, kun lajit taantuvat eli niiden kannat pienenevät. Luontokato näkyy lajien uhanalaistumisena ja sukupuuttolina sekä luonnonympäristöjen määrällisenä vähenemisenä ja laadullisena huonontumisena esim. rakentamisen vaikutuksesta. Ihmistoiminnan vaikutuksesta eliölajien sukupuuttotahti on satoja tai pahimmillaan tuhat kertaa nopeampaa kuin se olisi ilman ihmisvaikutusta.

Kokonaisheikentymättömyys: Tila, jossa ihmistoimien kokonaisvaikutus ei aiheuta luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä. Usein käytetään myös englanninkielistä termiä "No Net Loss" (NNL), eli ei nettohävikkiä luonnolle. Kokonaisheikentymättömyys saavutetaan, kun luonnon monimuotoisuutta vahvistavat toimet (kuten ekologiset kompensatiot) tasapainottavat heikennykset sen jälkeen, kun lievennyshierarkian mukaisesti on ensin tehty kaikki tarvittava, jotta haittoja ei ylipäänsä syntyisi tai ne jäisivät mahdollisimman pieniksi. ([Sitra](#))

Luontoposiitiivinen vaikutus (yleinen määritelmä): Tilanne, jossa ihmistoimien yhteisvaikutus luonnon monimuotoisuuteen on positiivinen eli vahvistaa luonnon hyvinvointia. Usein käytetään myös englanninkielistä nimitystä "Net Positive Impact" (NPI). Luontoposiitiivinen vaikutus saavutetaan, kun luonnolle tuotetut hyödyt ylittävät luonnolle aiheutetut haitat ([Sitra](#)).

Ekologinen kompensatio: Ekologisen kompensatian avulla ihmisen toiminnasta luonnon monimuotoisuudelle yhtäällä aiheutunut haitta hyvitetään lisäämällä luonnon monimuotoisuutta toisaalla. Se on viimesijainen keino, kun haittoja ei voida estää tai lieventää. Sitä voisi siis käyttää vain tapauksissa, joissa ei ole muuta mahdollista ratkaisua. Ekologisen kompensatian olennainen lähtökohta on, että heikennyksen aiheuttaja, eli luonnonarvoja toiminnassaan heikentävä toimija, voi hyvittää toiminnastaan luontotyyppille tai eliölajin elinympäristölle aiheutuvan heikennyksen. Hyvitys tehdään joko tuottamalla luonnonarvoja tai suojeluhuvelyksellä. ([Ympäristöministeriö](#))

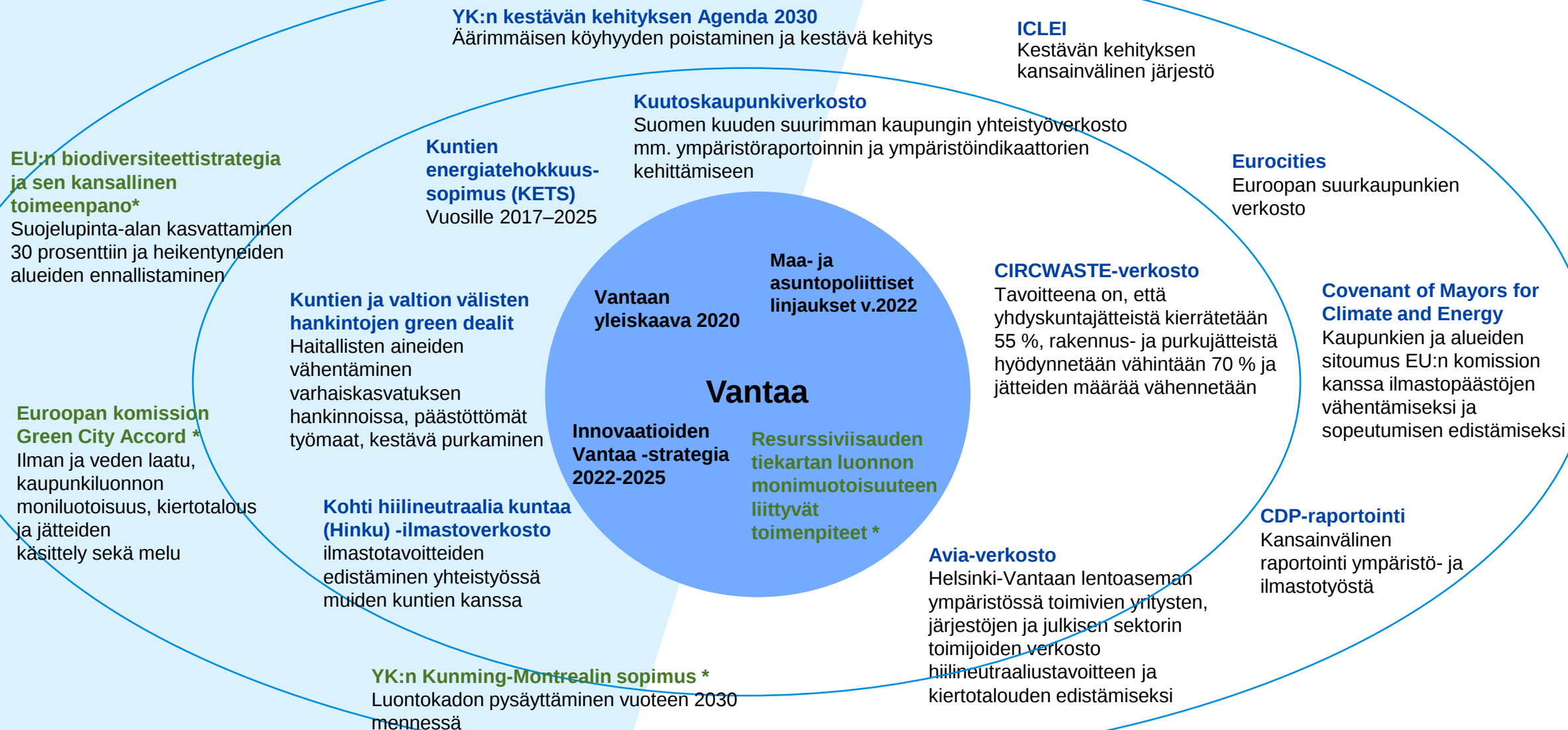
Miksi tarvitsemme luontoposiitiivisuutta?

Mihin olemme sitoutuneet?

Vantaan sopimukset, sitoumukset ja verkostot

*Eryityisesti luonnon monimuotoisuuteen liittyvät sopimukset ja sitoumukset

Kaupunki muutoksen ajurina – hyvässä ja pahassa

Elämme aikakaudella, jossa ympäristöhaasteet laajenevat ja muuttuvat. Alamme vasta nyt ymmärtää laajemmin haasteiden linkittyneisyyden yhteiskunnallisiin toimintoihin, kuten ihmisten hyvinvointiin ja terveydenhuoltoon. Kaupunkien luontovaikutukset ovat valtavia ja ulottuvat laajalle, mutta yhtälailla kaupungeissa on muutospotentiaalia ja joukkovoimaa – uutta oivaltavaa ajattelua ja uusia kestävästä kaupunkielämän tapoja, jotka voivat kääntää ja johtaa niin kaupunkeja kuin maailmaa laajemmin kohti myönteisen tulevaisuuden tietä.

Jotta ihmiset voivat elää ja toimia menestyksekkäästi jatkossakin, yksi asia on selvä: emme voi antaa luonnon monimuotoisuuden – kaiken elämän perustan – hiipua. Luontokadon ja ilmastomuutoksen hillintä- ja sopeutumistyö vaatii määrätietoista ja laaja-alaisia toimia, joissa kaupungit toimivat muutoksen ajureina ja alustoina. Muutosvoimana toimii ihminen: ympäristökriisin aiheuttaja voi nyt olla sen korjaaja. Tämä vaatii ajattelutapojen ja toimintakulttuurin systeemistä muutosta.

Vantaa on kaupunkistrategiassaan nostanut keskeiseksi arvoksi vastuullisuuden sekä monimuotoisen luonnon tukemisen. Kaupunki haluaa toimia vastuullisesti ja edellyttää vastuullista toimintatapaa myös kumppaneiltaan. Vastuullisuustavoitteiden toteuttaminen on kaupungin kaikkien toimialojen ja tulosalueiden yhteinen asia. **Luontoposiitivisuus on vastuullisuutta luonnon – ja samalla myös ihmisten – hyvinvoinnista ja kukoistuksesta, nyt ja tulevaisuudessa.** Luontoposiitivisuus tavoitteena merkitsee hyvin syvällistä, vallitsevaa ajattelutapaa muokkaavaa tai jopa mullistavaa paradigmatason muutosta. Tämänkaltaisen muutos syntyy yhteistyöllä ja sitoutumisella.

Tässä työssä tuotettiin toimintasuunnitelma Vantaan kaupungin luonnon monimuotoisuuteen liittyvälle työlle. Sen päämääränä on luontoposiitivinen Vantaa 2030. Suunnitelman tarkoituksena on strategisen muutoksen mahdollistaminen kohti Vantaan kaupunkia, jossa ihminen toimii luonnon kanssa sopusoinnussa. Toimintasuunnitelma tukee Vantaan Resurssiviisauden tiekartan työtä.

Suunnitelmaa varten on tarkasteltu Vantaan luontotyön nykytilaa Impact Pathway -vaikutusketjuanalyysin kautta ja täydennetty tietoa luontotyön toimintamalleista benchmarking-selvityksellä. Lisäksi on tunnistettu kaupungin sisäisen ja sidosryhmätyöpajan kautta hallintorakenteiden sekä sidosryhmien mahdollisuuksia ja edellytyksiä sitoutua tavoitteeseen sekä ajattelutapojen että käytäntöjen tasolla.

”Visionamme on, että rohkea, rento ja viihtyisä Vantaa on kestävyiden edelläkävijä.

Rakennamme hyvää kaupunkia yhdessä asukkaiden ja kaikkien Vantaan toimijoiden kanssa.”

Innovaatioiden Vantaa -strategia

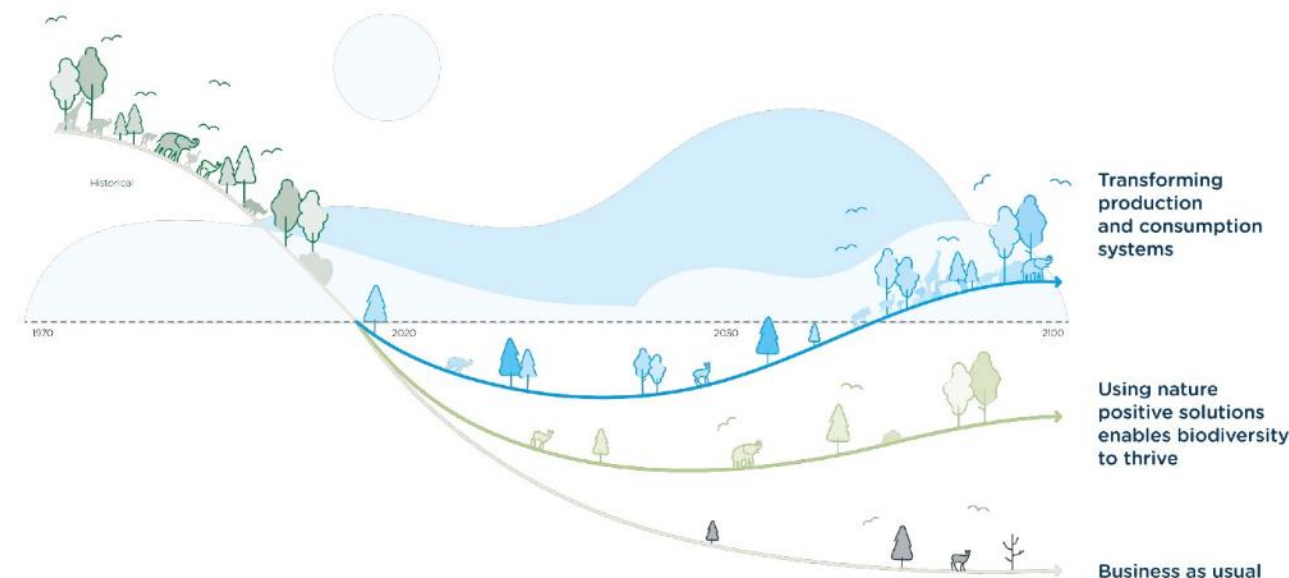
Luontopositiivisuus edellyttää systeemistä muutosta

Luontokato on haaste, johon meidän on pystyttävä vastaamaan siten, että ekologisen systeemin kuihtuminen kääntyy kukoistukseen. Luonnon elinvoimaisuuden turvaaminen suojelun keinoin on tähän yksi vääntövoimainen vipu, mutta tämä ei vielä riitä. Jotta pääsemme kääntymään elämää turvaavaan suuntaan, meidän on tehtävä muutoksia myös muualla sosio-ekologis-teknisissä systeemeissämme. Nämä muutokset liittyvät esimerkiksi ravintoon ja sen tuotantoon, kulutukseen sekä jätteisiin eli käytännössä tapaamme elää.

Maailmamme koostuu erilaisista ekologista, teknisistä ja sosiaalisista osasysteemeistä ja luontopositiivisuus on eräs keskeisimmistä kokonaisuutta määrittävistä sekä ohjaavista tavoitteista ja ajattelutavoista. Systeeminäkökulma auttaa jäsentämään monipuolisesti ja kokonaisvaltaisesti luonnon monimuotoisuutta ja siihen vaikuttavia tekijöitä kaupunkiympäristössä.

Luontopositiivisuus (muutos luontokadosta kohti ekosysteemien tilan elpymistä) edellyttää suuria yhteiskunnallisia muutoksia, joissa kaupungit ovat asukkaidensa ja erilaisten toimijaverkostojensa avulla avainasemassa. Verkottuneessa ja vuorovaikutteisessa – systeemisessä – maailmassa asiat ovat sidoksissa ja vaikuttavat toisiinsa.

Luontopositiivisuus pakottaa meidät ajattelemaan eri tavalla paikastamme maailmassa. Miten voimme muuttua elämän tuhoajista elämän suojelijoiksi? Tällöin tavoittelemme luontotyön lisäksi koko yhteiskuntaa koskevia systeemitasen muutoksia, kuten mm. kulutustapojen muutosta, tuotantoketjujen ja ylipäättään kulutustuotteiden tuotannon muutosta, hallintotapojen sekä talousjärjestelmän muutosta. Se on toimintamalli, joka perustuu uudistumiseen, kestävytyteen ja kiertoon – ei tuhoamiseen ja saastuttamiseen.

Paikalliset luontopositiiviset ratkaisut ovat kriittinen osa laajempaa systeemistä yhteiskunnan muutosta, jolloin myös tuotantoketjumme ja kulutuskäyttäytymisemme tulee muuttua radikaalisti. Kuva: Ramboll (perustuen Leclère ym. 2020)

Leclère, D., Obersteiner, M., Barrett, M. et al. Bending the curve of terrestrial biodiversity needs an integrated strategy. *Nature* **585**, 551–556 (2020). <https://doi.org/10.1038/s41586-020-2705-y>

Mitä on luontopositiivinen Vantaa?

Vantaan määritelmä ja tavoitteet luontoposiitiivisuudelle

Työn aikana työstettiin määritelmä ja tavoitetaso siitä, mitä luontoposiitiivisuus tarkoittaa Vantaan kaupungille.

Määritelmä kuvaa tavoitetilaa, jossa luontoposiitiivisuus keskittyy Vantaan alueelle. Siinä korostuu myös vahva yhteistyön rooli: luontoposiitiivisuutta ajetaan kaupungin toimesta yhdessä asukkaiden, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa.

Luontoposiitiivinen Vantaa 2030

Vantaan kaupunki parantaa alueensa luonnon monimuotoisuutta ja nostaa luontoalueidensa ekologista tilaa. Vuoteen 2030 mennessä kaupunki korvaa yhdessä yritysten ja asukkaiden kanssa aktiivisesti alueellaan menetettyjä luontoarvoja enemmän kuin mitä haittoja kaupungin toimenpiteistä luonnolle aiheutuu.

Tämän lisäksi kaupunki, asukkaat ja yritykset vaikuttavat positiivisesti paikalliseen luontoon, jolloin luonnolla on entistä positiivisempi vaikutus niin kaupunkiin kuin sen asukkaisiin ja yrityksiin.

Vantaan resurssiviisauden tiekartan monimuotoinen luonto –tavoitteet

[Vantaan resurssiviisauden tiekartta ohjaa kaupungin ympäristövastuullisuuden kehittämistä.](#) Yhtenä sen kaistana on Monimuotoinen luonto, jonka tavoitteet ohjaavat myös tätä työtä. Luontotyö linkittyy myös muihin tiekartan kaistoihin. Luontonäkökulma on myös mukana monissa keskeisissä kaupungin linjauksissa, kuten maa- ja asuntopoliittisissa linjauksissa, Vantaan yleiskaavassa sekä ”Innovaatioiden Vantaa” –strategiassa, jota resurssiviisauden tiekartta toteuttaa.

Luonnon monimuotoisuus on elinehto lajien säilymiselle ja myös välttämätöntä ihmisen hyvinvoinnille. Rikas ja elinvoimainen luontoympäristö tuottaa tärkeitä ekosysteemipalveluita, kuten pölytystä, ilmaston säätelyä ja hiilen sidontaa, puhdasta vettä, tulvasuojaa sekä virkistyspalveluita. Vantaalta löytyy vielä laajojakin metsäalueita samoin kuin erilaisia vesiympäristöjä, etenkin puroja, jotka nekin ovat erityisen arvokkaita luonnon monimuotoisuudelle.

Suurimpia uhkia luonnon monimuotoisuudelle ovat ihmistoiminnan aiheuttama elinympäristöjen häviäminen ja pirstoutuminen, ekologisten yhteyksien katkeaminen sekä elinympäristöjen laadun heikentyminen, vieraslajien aiheuttama kilpailu, ilmastomuutos sekä ekosysteemien toiminnan heikentyminen. Vantaan tiivistyvässä kaupunkirakenteessa on tärkeää suojella luontoa myös kulumiselta.

Merkittävimpiä nykyisistä määritellyistä toimenpiteistä ovat mm. luonnonsuojelun toteutussuunnitelman laatiminen, inventointisuunnitelman laatiminen Vantaan luontotyypeistä ja lajistosta, tiedon tuottaminen elinympäristöjen ja lajiston tilasta, ekologisista verkostoista koskeva selvitys, joka on osa viherrakenteen kehityskuvaa Vihreä ja virtaava Vantaa (VIVA), aktiiviset hoito- ja ennallistamistoimet metsä- ja suoluonnossa, metsä- ja siniverkoston huomioon ottaminen kaupunkisuunnittelussa, niitty-ympäristöjen määrän ja laadun parantaminen sekä vieraslajien torjuntatoimet.

Kaistan tavoitteet:

Tavoite	Tavoitteen indikaattorit
15. Luonnon monimuotoisuutta lisätään, suojellaan ja vahvistetaan Vantaalla suunnitelmallisesti.	• Luonnonsuojelualueiden osuus kaupungin pinta-alasta (% , m²/asukas) • Kaupunkitasoiset luontoinventoinnit (kpl) • Vahvistetut yhteydet VIVA-työssä selvitettyjen tarkennusten ja vahvistustarpeiden mukaisesti (kpl)
16. Vahvistetaan toimia metsä- ja suoluonnon monimuotoisuuden parantamiseksi.	• Metsäiset alueet (%) • Ennallistetut alueet (ha) • Lahopuun määrä kaupungin omistamilla metsäalueilla (m³/ha)
17. Vesistöjen luonnontilaisuutta ja monimuotoisuutta parannetaan.	• Purovesien laadun seurantatulokset (tulokset eri luokissa) • Pintavesien ekologinen tila (%-osuudet)
18. Varmistetaan kattava avoimien alueiden verkosto.	• Hoidossa olevat arvoniityt (m²)
19. Tehostetaan haitallisten vieraslajien torjuntaa	• Kaupungin järjestämien vieraslajitorjuntatalkoiden määrä (kpl) • Vieraslajitorjuntatalkoisiin osallistuneiden kuntalaisten määrä (hlöt)
20. Suojellaan luontoa kulumiselta.	• Toteutetut reitit luonnonsuojelualueilla (km) • Laadittujen suojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmien määrä (kpl)

Resurssiviisauden tiekartan ”Monimuotoinen luonto” – kaistan nykyiset toimenpiteet

Tavoite: 15. Luonnon monimuotoisuutta lisätään, suojellaan ja vahvistetaan Vantaalla suunnitelmallisesti.

Toimenpiteet:

- Jatketaan toimia luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi laatimalla luonnonsuojelun toteutussuunnitelma, jossa tarkastellaan ja aikataulutetaan luonnonsuojelualuevarausten rauhoitusta, hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimista ja niiden toteuttamista, luontoalueiden ennallistamista ja luontoalueverkostoa kokonaisuutena.
- Laaditaan inventointisuunnitelma Vantaan luontotyypeistä ja lajistosta koostuvan tiedon lisäämiseksi ekologisesti kestävän kaupunkisuunnittelun tueksi.
- Tuotetaan tietoa elinympäristöjen ja lajiston tilasta sekä niissä tapahtuvista muutoksista päättäjiä, suunnittelijoita ja kaupunkilaisia varten.
- Laaditaan ekologisia verkostoja koskeva selvitys, joka on osa viherrakenteen kehityskuvaa Vihreä ja virtaava Vantaa (VIVA). Selvityksessä tarkastellaan metsä-, niitty- ja siniverkostoja kokonaisvaltaisesti ja etsitään keinoja niiden kehittämiseksi ja toiminnan vahvistamiseksi.

Tavoite: 16. Vahvistetaan toimia metsä- ja suoluonnon monimuotoisuuden parantamiseksi

Toimenpiteet:

- Tarvitaan tietoa ja seuranta luonnon tilasta ja lajistosta suojelualueiden ulkopuolelta.
- Parannetaan metsä- ja suoluonnon ekologista tilaa aktiivisilla hoito- ja ennallistamistoimilla sekä kulumisvaurioiden torjunnalla.
- Huomioidaan kaupunkisuunnittelussa metsäverkostorakenne kattavine ekologisine yhteyksineen ja niiden tukialueineen rakennetussa ympäristössä.
- Sovitetaan yhteen keinot luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi ja ekosysteemipalveluiden tuottamiseksi.

Tavoite: 17. Vesistöjen luonnontilaisuutta ja monimuotoisuutta parannetaan

Toimenpiteet:

- Jatketaan toimia vantaalaisen vesiluonnon hyväksi.
- Varataan purokäytävälle riittävästi tilaa uusien alueiden suunnittelussa, jotta puro voisi mutkitella ja elää luonnonmukaisesti.
- Uudenmaan vesienhoidon toimenpideohjelman ympäristötavoitteena on saada Vantaanjoen ekologinen tila hyväksi vuoteen 2027 mennessä. Vaaditaan aktiivisia tekoja, jotta tavoitteisiin päästään..

Resurssiviisauden tiekartan ”Monimuotoinen luonto” – kaistan nykyiset toimenpiteet

Tavoite: 18. Varmistetaan kattava avoimien alueiden verkosto

Toimenpiteet:

- Tarvitaan aktiivisia toimia monimuotoisten avoimien elinympäristöjen säilyttämiseen ja lisäämiseen, koska merkittävä osa Suomen uhanalaisista ja uhanalaistuvista lajeista on riippuvainen näistä elinympäristöistä.
- Lisätään niittyjen pinta-alaa.
- Kasvatetaan niitty-ympäristöjen monimuotoisuutta niittyjen oikealla hoidolla, sekä sopivien nurmikkoalueiden niityttämisellä ja niittykasvien lajimäärän nostamisella.
- Selvitetään avoimien alueiden verkosto osana Vantaan ekologisten verkostojen suunnitelmaa niitylajien menestymisen turvaksi.
- Kehitetään kaupungin niittämistoimia kasvien siementuotannon ja hyönteisten menestymisen turvaamiseksi.

Tavoite: 19. Tehostetaan haitallisten vieraslajien torjuntaa

Toimenpiteet:

- Lisätään kuntalaisten vieraslajituntemusta sekä järjestetään asukkaiden kanssa vieraslajitalkoita.
- Linjataan toimintamallit ja varataan resurssit vieraslajien torjuntaan.
- Tehdään yhteistyötä naapurikuntien kanssa vieraslajien torjumiseksi.
- Suunnataan vieraslajien torjuntatoimet ensisijaisesti luonnonsuojelualueiden herkkiin luontokohteisiin.

Tavoite: 20. Suojellaan luontoa kulumiselta

Toimenpiteet:

- Vähennetään luontokohteiden kulutuspainetta huolellisella reittien suunnittelulla, opastuksella ja kulumista ehkäisevillä rakenteilla.
- Suojellaan luontoa merkitsemällä reitit ja pääpolut. Virkistyskäytön ohjaaminen eri keinoilla ehkäisee lisäksi häiriötä, jota koituu maassa pesiville linnuille sekä muille eläimille.

Vantaan kokonaisheikentymättömyyden malli

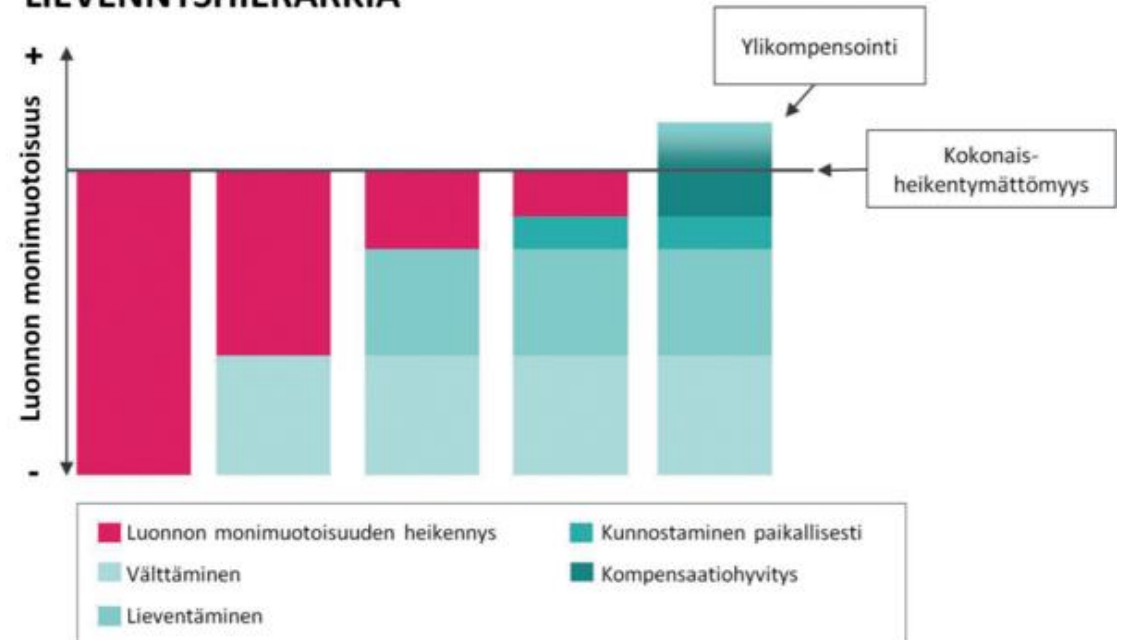
Vantaalla otetaan myös käyttöön kokonaisheikentymättömyyden malli vuonna 2024.

Kokonaisheikentymättömyyden mallin avulla pyritään sovittamaan yhteen Vantaan kaupungin kannalta välttämättömien hankkeiden toteuttaminen ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen niin, että hankkeiden aiheuttamat haitat luonnonarvoille pyritään ensisijaisesti välttämään tai lieventämään ja viimekädessä korvaamaan heikentyneet luontoarvot vastaavien luontoarvojen tuottamisella luonnossa toisaalla. Kokonaisheikentymättömyyden mallissa kaupungin viherrakenteella on tärkeä rooli haittojen lieventämisessä. Viherrakenteen ekologiseen vahvistamiseen saadaan työkaluja muun muassa ARVO-hankkeen kautta.

Osana mallia on luontoarvojen tunnistaminen ja arvottaminen. Arvottamisen myötä kyetään luokittelemaan alueet niiden luonnon tilan mukaan hyvään, kohtalaiseen tai heikkoon luokkaan. Kullekin luokalle osoitetaan ne toimet (välttäminen, lieventäminen tai kompensatio), joilla kokonaisheikentymättömyyttä voidaan tavoitella sekä ne maankäytön ratkaisut, jotka kokonaisheikentymättömyyden vallitessa ovat mahdollisia.

Kokonaisheikentymättömyyden mallin yhtenä osana on ekologinen kompensatio. Vantaa on ollut mukana SYKE:n vetämässä ekologisen kompensaatian pilotissa, jossa tarkastellaan kaavoituksen myötä menetetyn metsäalueen ekologista kompensatiota. Vaikkakin ekologinen kompensatio on vapaaehtoista, voi se tulla sisältymään suojelusta poikkeamisen ehtona.

LIEVENNYSHIERARKIA

8 huomiota Vantaan luontotyön tilasta ja mitä teemme niille

Vantaa

8 huomiota Vantaan luontotyön nykytilasta

1. Vantaa on jo vauhdissa luontotyössä – kaupungilla on hyviä linjauksia ja luontoposiitiivisuutta tukevaa toimintaa. Resurssiviisauden tiekartan nykyisissä toimenpiteissä on vielä runsaasti hyödyntämätöntä vaikuttavuuspotentiaalia.

2. Lisää luontotietoa - matkallaan luontoposiitiiviseksi Vantaa tarvitsee lisää tietoa paikallisen luonnon nykytilasta sekä toimenpiteiden luontovaikutuksista. Tietoa pitää myös jakaa ymmärrettävästi ja hyödyntää laajasti erilaisissa yhteyksissä.

3. Luontosydämenjäljen kasvattaminen – Syvin systeeminen muutos syntyy ihmisten ja yhteisöjen ajattelutapojen muutoksesta. Tähän tarvitaan motivoivia ja voimaannuttavia oivalluksia muutoksen konkreettisista mahdollisuuksista. Sellaisia voivat tarjota vaikkapa erilaiset luontotalkoot – niissä itävät luontoposiitiivisen kaupungin kukoistuksen siemenet. Luontoposiitiivisuudessa yleisemminkin yhdessä tekeminen on edellytys onnistumiselle. Siksi Vantaan kannattaa miettiä, miten luontoposiitiivisuudesta tulee yhteinen asia ja miten kaupunki voi ohjata ja tukea kehitystä.

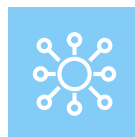
4. Luonto mukaan päätöksentekoon – luonnon ääni ei kuulu Vantaan kaupunkiorganisaatiossa nykyisillä hallinnollisilla menetelmillä.

5. Vantaasta luontoverkoston ja vihersiltojen kaupunki – Vantaa on väylien kaupunki, jossa myös kaupungin kasvu haukkaa luontoverkoston elinvoimaa. Kaikessa maankäytön suunnittelussa tulee kohdistaa erityishuomio luontoverkoston (metsä-, niitty- ja siniverkoston) vahvistamiseen.

6. Mahdollisuuksien tunnistaminen – Vantaa ei ole vielä tunnistanut kaikkia luonnon monimuotoisuuden positiivisia vaikutuksia tai sen tukemisen mahdollisuuksia. Vantaalla ne liittyvät tunnistettujen arvokkaiden luonnonympäristöjen lisäksi esimerkiksi kaupungin pitkään historiaan perinnebiotooppien ja uuselympäristöjen muovaajana. Kaupungilla olisi erinomaiset mahdollisuudet profiloitua uudenlaisten, urbaanien kulttuuriympäristöjen luomisessa ja ottaa erityinen rooli luonnon monimuotoisuuden tukemisessa verrattuna muihin kasvaviin kaupunkeihin.

7. Yhteinen toimintamalli tarpeen – Luontoposiitiivinen Vantaa -tavoite edellyttää monien toimenpiteiden osalta periaatteellisten kaupungin sisäisten linjausten ja niihin perustuvien toimintaohjeiden määrittelyä, jotta toimilla saadaan aikaan systemaattisia ja kattavia vaikutuksia. Toimintamallin tulee ottaa kokonaisvaltainen ja systeeminen näkökulma luontotyöhön, jotta se tarjoaa näköaloja uudelleenlaiseen tekemiseen. Tavoitteena on kaikkien toimialojen yhteinen päämäärä ja toiminta.

8. Resursointi kuntoon – Systeeminen luontoposiitiivisyystyö vaatii aikaa eikä Vantaalla ole tällä hetkellä riittävästi resursseja luontoposiitiivisuuden edistämiseksi tarvittavassa mittakaavassa. Kaupungin tulisi kohdentaa omaa toimintaansa harkiten oikeisiin asioihin rajallisten resurssien puitteissa ja hyödyntää työssä mm. ulkopuolisia rahoituslähteitä.

8 huomiota Vantaan luontotyön nykytilasta

1. HUOMIO:

Vantaa on jo vauhdissa – kaupungilla on hyviä linjauksia ja luontoposiitivisuutta tukevaa toimintaa. Resurssiviisauden tiekartan nykyisissä toimenpiteissä on kuitenkin runsaasti hyödyntämätöntä vaikuttavuuspotentiaalia.

Luontonäkökulma on mukana monissa keskeisissä Vantaan linjauksissa, kuten maa- ja asuntopoliittisten linjausten päämäärissä, Vantaan yleiskaava 2020 periaatteissa ja Innovaatioiden Vantaa 2022 – 2025 -strategiassa. Resurssiviisauden tiekartta -ohjelman on tarkoitus toteuttaa strategian tavoitteita. Tiekartta kokoaa yhteen strategian yhden painopistealueen (Resurssiviisas ja hiilineutraali Vantaa) tavoitteet, joilla hillitään ilmastonmuutosta, sopeudutaan muuttuvaan ympäristöön, kehitetään kaupunkia resurssiviisaaksi sekä ylläpidetään ja edistetään luonnon monimuotoisuutta. Näistä "Monimuotoinen luonto" on yksi tiekartan tavoitteellista "kaistoista", johon on määritelty kuusi tavoitetta sekä näitä tukevat toimenpiteet. Tässä työssä toteutun impact pathway -tarkastelun perusteella monia nykyisiä toimenpiteitä on mahdollista tehostaa määrittelemällä toimenpiteitä uudelleen toimenpiteen vaikuttavuuden muodostumisen näkökulmasta – perusteellisemmalla toimenpidemäärittelyllä olisi siten mahdollista hyödyntää olevien toimenpiteiden vaikutuspotentiaali nykyistä paremmin.

2. HUOMIO:

Lisää luontotietoa - matkallaan luontoposiitiviseksi Vantaa tarvitsee lisää tietoa paikallisen luonnon nykytilasta sekä toimenpiteiden luontovaikutuksista. Tietoa pitää myös jakaa ymmärrettävästi sekä hyödyntää laajasti erilaisissa yhteyksissä.

Luontotieto on keskeisessä roolissa matkalla luontoposiitivisuuteen. Vantaalla tarvitaan edelleen lisää luontotietoa luonnon nykytilasta. Lisäksi tarvitaan luontotietomittareita, joilla erilaisten toimenpiteiden vaikutusta luonnon kehitykseen voidaan arvioida ja seurata. Monissa nykyisissä resurssiviisauden tiekartan toimenpiteissä toki tuotetaan luontotietoa, mutta tiedon hyödyntämisen kannalta keskeiset tiedonkäytön prosessit sekä tiedonkäytön tavoite ja tiedon avulla tavoiteltu vaikutus jäävät määrittelemättä. Nykyisten toimenpiteiden tietoprosessien monipuolisella tarkastelulla ja määrittelyllä voidaan siten parantaa näiden toimenpiteiden vaikuttavuutta. Tietoprosessit kattavat koko tietoketjun – tiedonkeruun toteutustavasta, tietosisällöstä, tiedon tallentamiseen ja elinkaareen sekä tietenkin tiedon ymmärrettävään jakamiseen ja tiedon vaikuttavaan hyödyntämiseen saakka.

8 huomiota Vantaan luontotyön nykytilasta

3. HUOMIO:

Luontosydämenjäljen kasvattaminen – Syvin systeeminen muutos syntyy ihmisten ja yhteisöjen ajattelutapojen muutoksesta. Tähän tarvitaan motivoivia ja voimaannuttavia oivalluksia muutoksen konkreettisista mahdollisuuksista. Sellaisia voivat tarjota vaikkapa erilaiset luontotalkoot – siksi niissä itävät luontoposiitiivisen kaupungin muutoksen siemenet. Luontoposiitiivisuudessa yleisemminkin yhdessä tekeminen on edellytys onnistumiselle. Siksi Vantaa kannattaa miettiä, miten luontoposiitiivisuudesta tulee yhteinen asia ja miten kaupunki voi ohjata ja tukea kehitystä.

Kaupunkiympäristö muodostuu erilaisista sosiaalisista, ekologista ja teknisistä osasysteemistä sekä näiden vuorovaikutuksista. "Luontoposiitiivinen Vantaa" -tavoitteen edistäminen edellyttääkin kaikkien toimenpiteiden osalta systeemistä ymmärrystä ja näkökulmaa. Syvä systeemin muutos edellyttää ajattelutapojen muutosta. Tässä yhdessä tekeminen ja oppiminen, toisten tukeminen sekä vastuunotto omasta toiminnasta ja ympäristöstä on valttia, sillä kukaan ei saa muutosta aikaan yksin. Tämän vuoksi kaikki sellaiset keinot, joissa ihmisillä on mahdollisuus kokea luontoa, arvostaa sitä, ottaa luonnosta vastuuta ja oivaltaa sen ainutlaatuinen merkitys ihmisten kaikelle hyvinvoinnille ovat tärkeitä muutoksen käynnistäjiä. Kaupungin tärkeänä roolina on johtaa ja koordinoita toimia, joilla muutosta mahdollistetaan. Tähän liittyen erilaiset kokeilut, yhteistyön mahdollisuudet, keskusteleva ja erilaiset näkökulmat salliva ja huomioonottava toimintakulttuuri sekä aidon osallistumisen mahdollistaminen ovat avainasioita, joilla tuetaan luontoposiitiivisuuden tavoitteiden laaja-alaista omaksumista. Yhdessä tekemiseen tarvitaan myös "pois siiloista" -ajattelua ja läpileikkaavaa yhteistoimintaa sekä erilaisen osaamisen ja tiedon hyödyntämistä (yritykset, asukkaat, yhteisöt, kaupungin eri tahot).

4. HUOMIO:

Luonto mukaan kaupunginhallitukseen – luonnon ääni ei kuulu Vantaan kaupunkiorganisaatiossa nykyisillä hallinnollisilla menetelmillä.

Vastuullinen Vantaa kuuluu kaikille – Vantaan kestävän kehityksen raportointi 2023 -asiakirjan mukaan kestävän kehityksen poikkihallinnollisessa koordinoinnissa, tiedolla johtamisessa sekä kestävän kehityksen tavoitteiden integroimisessa kaupungin prosesseihin on vielä paljon kehitettävää. Myös mm. maa- ja asuntopoliittisiin linjauksiin sekä Vantaan yleiskaava 2020 liittyvissä luontotavoitteissa tarvitaan määrittelyjä, joilla periaatteet voidaan sisällyttää osaksi toimintakäytäntöjä. Esimerkiksi asemakaavoituksen osalta yleiskaavassa määriteltujen monimuotoisuudeltaan erityisen arvokkaiden alueiden turvaamiseen ei riitä se, että nämä alueet jäävät rakentumattomiksi, vaan tämän ohella asemakaavoituksessa täytyy kiinnittää erityistä huomiota ekologisten verkostojen ja niiden toimintaedellytysten – kuten luonnonprosessien - turvaamiseen myös rakentuvien alueiden viheralueilla sekä yleisemmin luontonäkökulman huomioon ottamiseen alueiden suunnittelussa sekä toteutuksessa.

Luonnon ääni on saatava kuuluviin laajemmin ja vaikuttavammin monenlaisissa kaupungin toiminnoissa ja toimintakäytännöissä – niissäkin, joissa sitä ei ole aiemmin osattu osalliseksi tunnistaa. Useat maat kuten Ecuador, Bolivia ja Uusi-Seelanti ovat myöntäneet lailliset oikeushenkilön oikeudet paikalliselle luonnolle ja jopa yksittäisille kohteille kuten joelle. Näin luonnon oikeuksien loukkaamisesta voi joutua lain mukaan vastuuseen. Käytännössä päätöksentekoon voidaan tuoda ns. luonnon edunvalvoja, jonka työtä tukee asiantuntijalausunnot.

8 huomiota Vantaan luontotyön nykytilasta

5. HUOMIO:

Vantaasta luontoverkostojen ja vihersiltojen kaupunki
– Vantaa on väylien kaupunki, jossa myös kaupungin kasvu haukkaa luontoverkostojen elinvoimaa. Kaikessa maankäytön suunnittelussa tulee kohdistaa erityishuomio luontoverkostojen (metsä-, niitty- ja siniverkostojen) vahvistamiseen.

Resurssiviisauden tiekartan “Monimuotoinen luonto” -kaistan toimenpiteissä ovat hyvin edustettuna erilaiset verkostot, metsä-, niitty- ja siniverkosto, sekä omina kokonaisuuksinaan että ekologisia verkostoja koskeva selvitys, joka on osa viherrakenteen kehityskuvaa Vihreä ja virtaava Vantaa (VIVA). Toimenpiteissä on myös otettu yleisesti hyvin huomioon keskeisiä kaupunkiluonnon monimuotoisuuteen liittyviä tekijöitä (mm. luonnon kirjo ja luonnonympäristöjen kytkeytyneisyys).

Vantaa on kuitenkin väyläverkoston kirjomaa kaupunkikasvualuetta, mikä tuo erityisiä haasteita luontoverkostojen toimintaedellytysten turvaamiseen. Tähän liittyen onkin syytä tuoda kaikkeen maankäytön suunnitteluun aiempaa vahvemmin mukaan myös luonnonprosessit ja niiden toimintaedellytysten turvaaminen, ja näiden vaikutus luonnonympäristöjen elinvoimaisuuteen. Kehitystyötä tulee tehdä yhteistyössä Elyn, Väyläviraston ja valtion kanssa,

esim. etsitään yhdessä mahdollisuuksia vihersiltojen toteuttamiselle. Viherrakenne olisi syytä tuoda osaksi MAL-sopimuksia siten, että niihin voitaisiin sijoittaa vihreän infrastruktuurin toteuttamiskustannuksia.

6. HUOMIO:

Mahdollisuuksien tunnistaminen – Vantaa ei ole vielä tunnistanut kaikkia luonnon monimuotoisuuden positiivisia vaikutuksia tai sen tukemisen mahdollisuuksia. Vantaalla ne liittyvät tunnistettujen arvokkaiden luonnonympäristöjen lisäksi esimerkiksi kaupungin pitkään historiaan perinnebiotooppien ja uuselinympäristöjen muovaajana. Kaupungilla olisi erinomaiset mahdollisuudet profiloitua uudenlaisten, urbaanien kulttuuriympäristöjen luomisessa ja ottaa erityinen rooli luonnon monimuotoisuuden tukemisessa verrattuna muihin kasvaviin kaupunkeihin.

Luonnon monimuotoisuuden huomiointi on paljon muutakin kuin suojelualueita kaukana kaupungin sykkeestä. Vantaalla sijaitsee monia ihmistoiminnan myötävaikutuksesta lajistoltaan rikkaiksi kehittyneitä luontokohteita, kuten perinnebiotooppeja ja muita kulttuuriympäristöjä. Osalla niistä olisi potentiaalia kehittyä entistäkin monimuotoisemmaksi määrätietoisemman hoidon avulla. Toisaalta Vantaalla on myös valtava mahdollisuus luoda lisää uuselinympäristöihin lukeutuvia alueita, jotka voivat toimia jatkumona perinnebiotoopeille ja olla arvokkaita elinympäristöjä itsessään. Käytännössä kyse on luonnon monimuotoisuutta lisäävästä urbaanista viherrakentamisesta tai niittyjen palauttamisesta tai lisäämisestä viljelyalueille, joita Vantaalla on runsaasti. Kaupunkiympäristön monimuotoistaminen esim. kasvillisuuden lisäämisellä paikkoihin, jossa sitä ei ole aiemmin ollut, ja tuottamalla erilaisia eläinten pesä- ja ruokailupaikkoja on avain tulevaisuuden kulttuuriympäristöjen luomiseen, joissa ihminen elää kestävästi muun luonnon keskellä. Kulttuuri- ja uuselinympäristöjen lisäksi on tärkeää ymmärtää, mikä vetovoimatekijä Vantaan arvokkaat luontokohteet voivat olla, ja miten niiden kestäväää käyttöä ja miten luontosuhteen syventämistä niiden avulla on mahdollista edistää.

8 huomiota Vantaan luontotyön nykytilasta

7. HUOMIO:

Yhteinen toimintamalli tarpeen – Luontoposiitiivinen Vantaa -tavoite edellyttää monien toimenpiteiden osalta periaatteellisten kaupungin sisäisten linjausten ja niihin perustuvien toimintaohjeiden määrittelyä, jotta toimilla saadaan aikaan systemaattisia ja kattavia vaikutuksia. Toimintamallin tulee ottaa kokonaisvaltainen ja systeeminen näkökulma luontotyöhön, jotta se tarjoaa näköaloja uudenlaiseen tekemiseen. Tavoitteena on kaikkien toimialojen yhteinen päämäärä ja toiminta.

Luontoposiitiivinen Vantaa -tavoite liittyy monen eri tahon tekemiseen ja toimintaan, joten periaatteellisten linjausten ja toimintaohjeiden muodostaminen on tärkeää. Linjausten ja toimintaohjeiden määrittelyyn olisi hyvä osallistua monipuolisesti erilaisia tahoja ja näkökulmia. Tämä edistää sekä toimintaohjeiden ja -käytäntöjen sovellettavuutta että käytännön töissä tarvittavaa yhteistyötä ja oppimista.

Eri tahojen osallistumisen osalta olisi hyvä miettiä myös uusia resurssitehokkaita osallistumistapoja, joilla mahdollistetaan myös vaikkapa asukasyhdistysten tai pienten organisaatioiden osallistuminen mahdollisimman laaja-alaisesti aihealueen kehittämistyöhön (ilman kohtuutonta osallistumisrasitusta). Toimintamalli liittyy useampaan eri toimenpiteeseen, joita tässäkin työssä esitellään.

8. HUOMIO:

Resursointi kuntoon – Systeeminen luontoposiitiivisyystyö vaatii aikaa, eikä Vantaalla ole tällä hetkellä riittävästi resursseja luontoposiitiivisuuden edistämiseksi tarvittavassa mittakaavassa. Kaupungin tulisi kohdentaa omaa toimintaansa harkiten oikeisiin asioihin rajallisten resurssien puitteissa ja hyödyntää työssä mm. ulkopuolisia rahoituslähteitä.

Nykyiset resurssit eivät ole riittävät kunnianhimoisen luontoposiitiivisuus-tavoitteen edistämiseksi. Rajallisten resurssien puitteissa kaupungin tulisi toimia jatkossa entistä enemmän alustana, joka mahdollistaa eri toimijoiden, kuten yritysten, asukkaiden ja kolmannen sektorin tekemää luontoposiitiivisuustyötä. Vantaan vahva verkosto- ja yhteistyötapa tukee tätä.

Luontoposiitiivisuustyöhön tulee resursoida jatkossa enemmän budjettia ja lisäksi on tarpeen seurata aktiivisesti esim. ulkopuolisten rahoituslähteiden mahdollisuuksia. Toisaalta luontoposiitiivisilla toimintamalleilla voidaan jossain määrin säästää resursseja (esim. ylläpidossa) ja kohdentaa niitä tarpeellisempiin toimenpiteisiin, jotka edistävät luonnon monimuotoisuutta tehokkaammin.

Resursoinnista tulee tehdä tarkempi suunnitelma, jossa huomioidaan erityisesti luontoselvityksiin sekä kunnossapitoon tarvittavat resurssit luontoposiitiivisuustavoitteen edistämiseksi.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä työssä on määritelty huomioiden pohjalta kahdeksan toimenpidettä, joiden tavoitteena on erityisesti edistää luontopositiivisuutta Vantaalla.

Näin luet
toimenpide-
ehdotuksia

Huomiota, joihin
toimenpide liittyy on
havainnollistettu
kuvakkeilla

Otsikko kiteyttää toimenpide-ehdotuksen sisällön

Tausta

Tässä osiossa kuvataan toimenpiteiden taustaa ja tavoitteita tiiviisti. Tarkoituksena on avata sitä, miksi toimenpide on tärkeää toteuttaa.

Mitä tehdään ?

Tässä osiossa kuvataan mitä toimenpiteessä on tarkoitus tehdä.

Miten toimenpiteen toteutusta mitataan?

Toimenpiteen tuotoksen mittarit: tässä kuvataan toimenpiteen välittömän tuotoksen mittaamista. Osiossa voidaan kuvata myös toimenpiteen tuloksen ja tavoitellun vaikutuksen mittaamista, mikäli se on tarkoituksenmukaisesti mahdollista.

Toimenpiteen toteutustahot:

Tässä kuvataan toimenpiteen vastuutahoja

Resurssit ja aikataulu:

Tässä osiossa arvioidaan toimenpiteen toteutuksen resursseja sekä tavoiteaikataulua

Tässä osassa kuvataan toimenpiteen vaikutusketjua välittömistä toimenpiteen tuotoksista kohti tuloksia sekä vaikutuksia.

Toimenpiteen välitön tuotos:
Mikä on toimenpiteen välitön tuotos? Esim. ohjelma, lisätieto

Toimenpiteen tuloksena:
Mitä tuloksia toimenpiteen tuotoksella on tarkoitus saada aikaan? Esim. miten tietoa hyödynnetään

Toimenpiteen tavoiteltu vaikutus:
Millaisia vaikutuksia toimenpiteen tuloksilla ajatellaan olevan? Esim. mitä hyötyä lisätiedosta on

2. Otetaan tieto tehokkaaseen käyttöön

Tausta

Monessa nykyisessä resurssiviisauden tiekartan toimenpiteessä tuotetaan tietoa luonnosta, mutta tiedon vaikuttavaa hyödyntämistä ei ole kuvattu. Tiedonhallinnan prosessien monipuolisella tarkastelulla ja määrittelyllä parannetaan näiden toimenpiteiden vaikuttavuutta eli saadaan erityyppinen luontotieto vaikuttavasti käyttöön. Tiedonhallinnan prosesseilla tarkoitetaan tässä kaikkia tietoon liittyviä tekijöitä ja tapahtumia koko tiedon elinkaaren aikana. Se sisältää näin ollen mm. eri tahojen tietotarpeiden määrittelyn, tietosisällön ja tiedonhankinnan, tiedon tallentamisen, tiedonkäytön ja tietojen päivittämisen prosessit. Tiedonkäytön osalta on myös tärkeää pohtia, ketkä luontotietoa käyttävät ja kenen tulisi tehtävissään käyttää sitä, millaiset ovat heidän tietotarpeensa ja missä muodossa luontotieto on heille parhaiten hyödynnettävissä. Tämän ohella on myös arvioitava kenen tulisi saada luontotietoa käyttöönsä ja miten tieto avataan tähän käyttöön.

Mitä tehdään ?

Tarkennetaan nykyisten resurssiviisauden tiekartan toimenpiteiden luontotiedon hallinnan prosesseja ja seuranta siten, että toimenpiteissä tuotetun tiedon tietosisältö, tiedonkeruu, tiedon tallentaminen, tiedon jakaminen ja tiedon päivittäminen tukevat tiedon vaikuttavaa käyttöä. Työssä voidaan hyödyntää esim. nykyistä MATTI-järjestelmää. Toteutuksen tukena voidaan käyttää tässä työssä tuotettuja nykyisten toimenpiteiden arviointeja (Impact pathway -analyysi).

Miten toimenpiteen toteutusta mitataan?

Toimenpiteen tuotoksen mittarit: Nykyisten resurssiviisauden toimenpiteiden luontotiedon hallinta on määriteltä uudelleen. Tiedonkäytön seuranta on määriteltä

Toimenpiteen tuloksen mittarit: Tiedonkäytön seurannan perusteella tietoa hyödynnetään toiminnoissa.

Toimenpiteen toteutustahot:

Kaikki nykyisten toimenpiteiden vastuutahot,

Resurssit ja aikataulu:

15 henkilötyöpäivää (sisäiset resurssit, ei sisällä MATTI-järjestelmän kehitystyötä); heti

Toimenpiteen välitön tuotos:
tarkennetut nykyisten toimenpiteiden luontotiedon hallinnan prosessikuvaukset

Toimenpiteen tuloksena:
Luontotieto saadaan paremmin käyttöön eri tahoilla ja tiedolla voidaan ohjata toimintaa

Toimenpiteen tavoiteltu vaikutus:
Luontotietoa hyödynnetään vaikuttavammin viherympäristön hallinnan prosesseissa

3. Priorisoidaan luontoposiitivisuuden edistämisen kannalta keskeisiä resurssiviisauden tiekartan toimenpiteitä

Tausta

Osa nykyisistä resurssiviisauden tiekartan toimenpiteistä on erityisen tärkeitä luontoposiitivisuuden edistämisen kannalta. Tällaisia nykyisiä toimenpiteitä ovat erityisesti tavoitteen 15. *"Luonnon monimuotoisuutta lisätään, suojellaan ja vahvistetaan Vantaalla suunnitelmallisesti."* toimet, kuten luonnonsuojelun toteutussuunnitelma laatiminen, inventointisuunnitelman laatiminen Vantaan luontotyypeistä ja lajistosta, ekologisten verkostojen selvityksen laatiminen (osana VIVAA) sekä tiedontuottaminen elinympäristöjen ja lajiston tilasta. Luontoposiitivisuuden näkökulmasta onkin hyvin tärkeää, että nämä toimenpiteet toteutetaan vaikuttavasti mahdollisimman pian. Tältä osin on syytä varmistaa että toimenpiteet kattavat myös uudet tietotarpeet, joita on tunnistettu tähän työhön liittyvissä työpajoissa (ks. Liitteenä olevat työpajojen sekä impact-pathway –analyysin tulokset).

Mitä tehdään ?

Toteutetaan resurssiviisauden tiekartan tavoitteen 15. *"Luonnon monimuotoisuutta lisätään, suojellaan ja vahvistetaan Vantaalla suunnitelmallisesti."* mukaiset toimenpiteet mahdollisimman pian. Tarkennetaan toimenpiteitä siten, että niiden sisältö kattaa uudet tässä työssä tunnistetut tietotarpeet (ks. työpajan tulokset). Luontoselvityksien tuottamiseen varataan riittävästi resursseja.

Toimenpiteen välitön tuotos:
Luontoposiitivisuuden edistämisen kannalta keskeiset ensimmäiset toimenpiteet on toteutettu

Toimenpiteen tuloksena:
Luontoposiitivisuuden käytännön edistämiseksi päästään liikkeelle ja mahdollistetaan jatkotoimet

Toimenpiteen tavoiteltu vaikutus:
Edistetään resurssiviisauden tiekartan luontoposiitivisuuteen erityisesti liittyvää tavoitetta 15

Miten toimenpiteen toteutusta mitataan?

Toimenpiteen tuotoksen mittarit: resurssiviisauden tiekartan tavoitteen 15 mukaiset toimenpiteet on toteutettu

Toimenpiteen tuloksen mittarit: toteutettujen toimenpiteiden tuotoksia (esim. luonnonsuojelun toteutussuunnitelma) edistetään ja hyödynnetään toiminnassa

Toimenpiteen toteutustahot:

Vantaan ympäristökeskus ja yleiskaavoitus; mahdolliset konsulttityöt

Resurssit ja aikataulu:

Resurssit määritelty resurssiviisauden tiekartassa; luontoselvityksiin n. 100 000 € / vuosi eli yhteensä 400 000 € neljälle vuodelle (neljälle suuralueelle); toimenpiteiden tarkentaminen 5 henkilötyöpäivää (sisäiset resurssit); heti

4. Toimintamalli ja pilotti luontoposiitiivisuutta edistävälle yhteistyölle

Tausta

Kaupungin tulee rajallisten resurssien puitteissa toimia jatkossa enemmän mahdollistajana ja alustana luontoposiitiivisille toimintamalleille, kokeiluille ja innovaatioille, joita yritykset, asukkaat ja esim. kolmas sektori toteuttavat. Toimenpiteen tavoitteena on laatia ohjeet yhteistyömallin toteuttamiselle sekä ottaa toimintamalli käyttöön. Toimintamallin käyttöönoton tehostamiseksi käynnistetään alueellinen luontoposiitiivisuus-pilottihanke, jossa kehitetään yhteistyömallia yhdessä alueen yritysten, asukkaiden ja muiden toimijoiden kanssa.

Mitä tehdään ?

Laaditaan toimintamalli eri toimijoiden ja erityisesti kaupungin ja yritysten väliselle yhteistyölle luontoposiitiivisuuden edistämiseksi ja käynnistetään aluekohtainen pilottityö. Toimintamallin pohjana toimii kokonaisheikentymättömyyden malli, jota laajennetaan. Toimenpiteen tavoitteena on laatia ohjeet yhteistyömallin toteuttamiselle sekä ottaa toimintamalli käyttöön pilottialueella. Tutkitaan myös valtion mahdollisuuksia osallistua pilottihankkeeseen.

Toimenpiteen välitön tuotos:
Toimintamalli on laadittu ja aluekohtainen pilottityö käynnistetty

Toimenpiteen tuloksena:

Lisää tietoa eri toimijoiden välisestä yhteistyöstä luontoposiitiivisuuden edistämiseksi sekä tähän liittyviä kokeiluja yms.

Miten toimenpiteen toteutusta mitataan?

Toimenpiteen tuotoksen mittarit: Toimintamalli on laadittu ja mallin käyttö on käynnistetty pilottialueella.

Toimenpiteen tuloksen mittarit: Seurantatulokset osallistujien kokemuksista (seuranta määrittää toimintamallia laadittaessa)

Toimenpiteen toteutustahot:

Vantaan ympäristökeskus, kaavoitus, yrityspuoli Kiinteistöt ja tilat, kaupunkikulttuurin toimiala; Toimintamalli toteutetaan konsulttivetoisesti.

Resurssit ja aikataulu:

200 000 €, voidaan hyödyntää esim. EU:n Life-rahoituskanavaa; 2025-2026

Toimenpiteen tavoiteltu vaikutus:

Eri tahojen tutustuminen toisiinsa, eri näkökulmien huomioon ottaminen ja tahojen välinen yhteistyö luontoposiitiivisuuteen liittyen; toimijoiden oivallukset luontoposiitiivisen toiminnan mahdollisuuksista

5. Tuotetaan luontokarttapalvelu Vantaasta

Tausta

Tämä toimenpide linkittyy kahteen edelliseen toimenpiteeseen, joissa on tuotettu tietoa sekä pohdittu sen vaikuttavaa hyödyntämistä. Toimenpide liittyy myös resurssiviisauden tiekartan tavoitteen 19. "Tehostetaan vieraslajien torjuntaa" toimenpiteeseen, jossa lisätään kuntalaisten vieraslajituntemusta sekä järjestetään asukkaiden kanssa vieraslajitalkoita.

Toimenpiteen tavoitteena on tuottaa vuorovaikutteisuutta sisältävä luontokarttapalvelu, jossa kerrotaan yleisesti luontoposiitivisuudesta sekä jaetaan tietoa kohteista, joissa esim. yritysten, yhteisöjen, asukkaiden ja koulujen olisi mahdollisuus konkreettisesti edistää luontoposiitivisuutta. Käytännössä tämä voi ensivaiheessa tarkoittaa erityisesti tietoa vieraslajien heikentämistä luontoarvoista sekä näihin liittyvistä toimista. Karttapalvelussa voi olla myös osio, jossa kerrotaan Vantaan luonnon erityisarvoista ja niiden vaalimisen mahdollisuuksista. Yleisenä tavoitteena on aktivoida eri toimijoita luontoposiitiviseen toimintaan ja lisätä kaupunkilaisten "luontosydämenjälkeä".

Mitä tehdään ?

Tuotetaan kaikille avoin ymmärrettävästi havainnollistettu ja sanoitettu vuorovaikutteinen luontokarttapalvelu Vantaasta, joka sisältää tietoa arvokkaista ja potentiaalisesti arvokkaista sekä heikoista luontoarvokohteista, ja siitä, miten niitä voisi parantaa tai suojella. Vuorovaikutteisuus tarkoittaa tässä esimerkiksi sitä, että käyttäjillä on mahdollisuus laittaa palautelomakkeen kautta tietoa luontokohteiden tilasta tai kysyä luontoposiitivisuudesta ja sen edistämisestä. Toteutuksen osalta tutkitaan ensisijaisesti mahdollisuus toteuttaa luontokarttapalvelu karta.vantaa.fi:n kautta ns. tarinakarttana ja toissijaisesti kehittämällä Vantaan karttapalvelun luontotieto-osiota.

Miten toimenpiteen toteutusta mitataan?

Toimenpiteen tuotoksen mittarit: Luontokartta on laadittu
Toimenpiteen tuloksen mittarit: luontokartan käyttöä seurataan kävijälaskurilla; seurataan myös luontokartan kautta tehtyjen yhteydenottojen määrää ja tyyppiä

Toimenpiteen toteutustahot:

Vantaan ympäristökeskus, mahdollinen konsulttityö

Resurssit ja aikataulu:

15 000 €. Luontokarttapalvelun kehittäminen ja toteuttaminen aloitetaan 2024 alussa.

Toimenpiteen välitön tuotos:
Luontokartta-palvelu on toteutettu

Toimenpiteen tuloksena:
tiedonjako Vantaan luonnon piirteistä paranee ja ulottuu nykyistä laajemmalle (mm. yritykset ja asukas-yhdistykset)

Toimenpiteen tavoiteltu vaikutus:
toimijoiden aktivointi erilaisiin luontotoimiin ja sitä kautta Vantaan luontoarvojen edistäminen sekä yleisempi ajattelutapojen muutos luontoposiitivisemmaksi

6. Laaditaan ja otetaan käyttöön ekologisesti kestävä kaupunkisuunnittelun ohjeisto

Tausta

Resurssiviisauden tiekartassa kuvataan luontotiedon hyödyntämistä "ekologisesti kestävä kaupunkisuunnittelun tueksi". Tämän tavoitteen saavuttamiseksi on määriteltävä monialaisessa yhteistyössä mitä "ekologisesti kestävä kaupunkisuunnittelu" tarkoittaa, millaisia periaatteita siihen liittyy Vantaalla ja miten nämä periaatteet saadaan sisällytettyä osaksi kaupunkisuunnittelun erilaisia prosesseja ja käytäntöjä eri suunnittelualoilla. Lisäksi on tarkasteltava millaista luontotietoa suunnittelijat tarvitsevat ja voivat hyödyntää suunnittelutyössä. Toimenpiteeseen liittyy myös opastaminen ekologisesti kestävä kaupunkisuunnittelun toteutukseen sekä jatkuva oppiminen ja ohjeiston kehittäminen tutkimustiedon ja kokeilujen perusteella. Ohjeiston käyttöönotossa on otettava huomioon uudenlaisten suunnitteluratkaisujen erot vallitseviin tavanomaisiin ratkaisuihin sekä tähän liittyvät muutostarpeet kaupunkisuunnittelun toteutuksessa sekä edelleen esimerkiksi rakentamisessa. Toimenpiteen vaikuttavuuden arviointia varten on määriteltävä kriteereitä, joilla "ekologisesti kestävä kaupunkisuunnittelun" ratkaisuja voidaan arvioida.

Mitä tehdään ?

Määritellään, mitä Vantaalla tarkoittaa käsite "ekologinen kaupunkisuunnittelu". Tarkastellaan millaisista osa-alueista se muodostuu ja millaisia olemassa olevia suunnitteluperiaatteita ja -ohjeistoja siihen Vantaalla liittyy sekä millaista täydentävää ohjeistoa tarvitaan. Laaditaan monialaisessa yhteistyössä ekologisesti kestävä kaupunkisuunnittelua, toteutusta ja kunnossapitoa täydentävä ohjeisto asemakaavoituksen ja tätä seuraavien suunnitteluvaiheiden tueksi siten, että Yleiskaava 2020 luontoon liittyvät periaatteet voivat toteutua. Ohjeisto voi sisältää uusimpia työkaluja kuten yleisten alueiden viherkerroin sekä AVA-laskenta (asemakaavojen vähähiilisyys arviointimenetelmä). Koulutetaan ja tuetaan kaupunkisuunnittelijoita ohjeiston käyttöönotossa ja käytössä. Määritellään ohjeiston käyttöön liittyvien ratkaisujen ja luontohyötyjen seuranta.

Miten toimenpiteen toteutusta mitataan?

Toimenpiteen tuotoksen mittarit: Ekologisen kaupunkisuunnittelun ohjeisto on laadittu. Kaupunkisuunnittelijoita on koulutettu ja opastettu ohjeiston käytössä ja ohjeisto on käytössä.

Toimenpiteen tuloksen mittarit: tunnistetaan suunnitteluratkaisuissa näkyvät ekologisesti kestävä kaupunkisuunnittelun periaatteet sekä tähän liittyvät luontohyödyt

Toimenpiteen toteutustahot:

Vantaan ympäristökeskus, yleiskaavoitus ja asemakaavoitus, julkisten alueiden suunnittelu; Mahdollinen konsulttityö

Resurssit ja aikataulu:

60 000 €, voidaan hyödyntää esim. New European Bauhaus-rahoituskanavaa; 2025

Toimenpiteen välitön tuotos:

Ekologisesti kestävä kaupunkisuunnittelun määrittely on tehty, täydentävä ohjeisto on laadittu ja otettu käyttöön

Toimenpiteen tuloksena:

Suunnitteluratkaisuissa näkyvät ekologisesti kestävä kaupunkisuunnittelun periaatteet

Toimenpiteen tavoiteltu vaikutus:

ohjeiston käytön avulla saatavat luontohyödyt kaupunkiympäristössä (mm. luonnonprosessien toiminnan varmistaminen, luontoverkoston laadun ja kytkeytymisen paraneminen)

7. Laaditaan menetelmä vihertehokkuuden toteutumisen seurantaan

Tausta

Vihertehokkuus on Vantaan yleiskaavassa keskeinen käsite, ja siihen liittyy luonnon monimuotoisuustavoitteita. Asemakaavoitusvaiheessa on käytössä ”Vihertehokkuus – menetelmä” (erilaiset laskurit ymv.), jonka avulla on tarkoitus varmistaa riittävä kasvullinen ja läpäisevä pinta-ala asemakaavoitettavilla alueilla. Tässä toimenpiteessä laaditaan vihertehokkuuden seurantamenetelmä, jonka tavoitteena on tunnistaa täyttääkö asemakaavassa määritelty vihertehokkuus käytännössä kaavoituksen jälkeen alueen rakentuessa ja kehittyessä tavoitteensa luoda luonnon monimuotoisuutta tukevia, vihreitä ja viihtyisiä asuin ympäristöjä tiivistyvään kaupunkirakenteeseen. Kehitettävällä seurantamenetelmällä voidaan tuottaa tietoa myös mm. GreenCityAccord –sitoumukseen liittyvien tavoitteiden seurantaan. Erilaiset uudet paikkatietoaineistot voivat tarjota mahdollisuuksia kattavaan ja yhtenäisillä kriteereillä toteutettuun kaupunkitasoiseen seurantaan.

Mitä tehdään ?

Laaditaan ja otetaan käyttöön menetelmä, jolla arvioidaan ja seurataan vihertehokkuuden tavoitteiden toteutumista asemakaavoituksen jälkeen alueen rakentuessa ja kehittyessä. Seurantamenetelmän kehittämisen lähtökohtana tunnistetaan erilaisten uusien paikkatietoaineistojen mahdollisuudet. Säädetään tarvittaessa seurannan tulosten perustella asemakaavoitusvaiheen vihertehokkuuden määrittelyä siten, että vihertehokkuus palvelee luontonäkökulmaa. Seuranta toteutetaan esimerkkikohteiden kautta case studeina.

Miten toimenpiteen toteutusta mitataan?

Toimenpiteen tuotoksen mittarit: Vihertehokkuuden seurantamenetelmä on laadittu. Menetelmää käytetään säännöllisesti vihertehokkuuden seurannassa.

Toimenpiteen tuloksen mittarit: Vihertehokkuus on hyvällä tasolla seurannan arviointikriteerien perusteella. Yhtenä arviointikriteerinä voidaan käyttää latvuspeittävyttä.

Toimenpiteen toteutustahot:

Kaavoitus, ympäristökeskus, rakennusvalvonta, tietopalvelut

Resurssit ja aikataulu:

40 henkilötyöpäivää (sisäiset resurssit); 2025-2026

Toimenpiteen välitön tuotos:
Vihertehokkuuden seurantamenetelmä on laadittu ja otettu käyttöön

Toimenpiteen tuloksena:
Vihertehokkuuden toteutumista seurataan systemaattisesti ja asemakaavoituksen vihertehokkuusmenetelmää säädetään tarvittaessa siten, että se täyttää tavoitteensa

Toimenpiteen tavoiteltu vaikutus:
Vihertehokkuus-menetelmä toimii, ja sen avulla saadaan rakennetun ympäristön luontohyötyjä–elinvoimaisempi kaupunkiympäristö niin ihmisille kuin muulle luonnolle.

8. Pilotti toiminnallisia luontokokemuksia tarjoavista tapahtumista

Tausta

Toimenpiteen tavoitteena on tarjota mahdollisuuksia paikallisiin luontokokemuksiin, joissa ihmisillä on mahdollisuus kokea luontoa, arvostaa sitä, ottaa luonnosta vastuuta sekä oivaltaa sen ainutlaatuinen merkitys ihmisten kaikelle hyvinvoinnille. Vantaalla on jo hyvää kokemusta luontotapahtumista, ja esimerkiksi lähiluonto-opas- ja purotalkkaritoiminnasta. Toimenpiteessä luodaan ja kokeillaan pilottia toimintamallista, jonka avulla Vantaalla voidaan järjestää yhä enemmän toiminnallisia luontotapahtumia yhteistyössä esim. koulujen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa. Yritykset ja koulut tarvitsevat hyvin erilaisia toimintamalleja, jotka tulee huomioida pilotissa. Tapahtumat ja talkoot voivat olla esim. vieraslajien kitkentätalkoita, purokunnostuksia ja lajintunnistustyöpajoja, joissa kuntalaiset, yhteisöt ja yritykset, pääsevät käytännön tasolla luontoon ja sen merkitykseen käsiksi. Toimenpide yhdistyy osittain nykyisiin toimenpiteisiin ” Lisätään kuntalaisten vieraslajituntemusta sekä järjestetään asukkaiden kanssa vieraslajitalkoita.” sekä ”Linjataan toimintamallit ja varataan resurssit vieraslajien torjuntaan.”

Mitä tehdään ?

Laaditaan ja kokeillaan pilottia toimintamallista, jonka avulla Vantaalla järjestetään toiminnallisia luontotapahtumia, esim. talkoita, ”luontolaboratorioita” sekä yritystapahtumia. Toimintamalli laaditaan laajapohjaisesti, jolloin eri tahoja voidaan aktivoida ja sitouttaa toimintamallin toteutukseen sekä lisätä eri tahojen yhteistyötä. Toimintamallin kokeilun avulla mallia arvioidaan ja määritellään sen jatkokehittäminen.

Toimenpiteen välitön tuotos:
Pilotti toimintamallista on laadittu, mallia on kokeiltu ja arvioitu, ja sen kehittämisestä on linjattu

Toimenpiteen tuloksena:
Lisää tietoa toiminnallisten luontotapahtumien järjestämisestä Vantaalla sekä tähän liittyvä eri tahojen aktivointi

Toimenpiteen tavoiteltu vaikutus:
Eri tahojen tutustuminen toisiinsa ja yhteistyö luontoposiitivisuuteen liittyen; toimijoiden oivallukset luontoposiitiivisen toiminnan mahdollisuuksista

Miten toimenpiteen toteutusta mitataan?

Toimenpiteen tuotoksen mittarit: Pilotti toimintamallista on laadittu, mallia on kokeiltu ja kokeilun tulokset on arvioitu. Linjaukset mallin kehittämisestä on tehty.

Toimenpiteen tuloksen mittarit: Toteutettujen tapahtumien ja talkoiden sekä niihin osallistuneiden henkilöiden ja tahojen määrä (ja yhteistyöverkostot). Sekä osallistujien kokemusten kartoitus ja tulosten analysointi.

Toimenpiteen toteutustahot:

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala, kaupunkikulttuurin toimiala, ympäristökeskus. Toimintamalli voidaan toteuttaa konsulttityönä

Resurssit ja aikataulu:

30 000 €, voidaan hyödyntää esim. YM:n valtakunnallisia rahoituskanavia tai esim. New European Bauhaus-rahoitusta; 2025-2026

Ihmiset muutosvoimana – viestintä ja vuorovaikutus

Osallistamisen voima

Luontopositiivisuus tavoitteena vaatii muutoksia ajattelutavassa ja toimintamalleissa sekä Vantaan kaupungin sisäisessä työssä että vuorovaikutuksessa muihin sidosryhmiin. Tämänkaltaisen muutos syntyy yhteistyöllä ja sitoutumisella. Siksi tässä työssä on ollut tärkeää tunnistaa työn kannalta keskeiset Vantaan kaupungin hallintorakenteet, toimijat ja sidosryhmät sekä toimintatavat, jotka ovat vaikuttavimpia ja toimivimpia kussakin tilanteessa.

Vuorovaikutus voidaan jakaa asioiden yksisuuntaiseen informointiin tai viestintään, konsultointiin, osallistamiseen tai yhteistyöhön. Kaikkein vaikuttavinta ja kiinnostavinta on yhteistyö tärkeimmiksi tunnistettujen sidosryhmien kanssa. Se onnistuu kuitenkin ainoastaan, jos osapuolet ovat sitoutuneita yhteiseen tavoitteeseen ja yhteistyön menetelmät vastaavat osapuolten tilanteisiin (esim. resurssien osalta).

Seuraavilla sivuilla on esitelty viestinnän ja vuorovaikutuksen vaikuttavimpia ja tässä ajankohdassa tarpeellisimpia keinoja edistää Vantaan luontopositiivisuus –tavoitetta. Toimenpiteet on kerätty työssä toteutettujen kaupungin sisäisen ja sidosryhmätyöpajojen kautta.

Lokakuussa 2023 järjestetyssä Luontopositiivinen Vantaa -sidosryhmätyöpajassa pohdittiin osallistamisen keinoja ja sidosryhmien tarpeita yhteisen luontotyön edistämiseksi. Kuva: Ramboll.

Tärkeimmät sidosryhmät muutokseen

Työssä on tunnistettu sekä Vantaan kaupungin että muiden toimijoiden välisten työpajojen ja keskusteluiden kautta useita eri sidosryhmiä, joiden sitoutuminen on olennaista työn tavoitteen saavuttamisen kannalta. Tässä listatut sidosryhmät ovat tärkeimpiä Vantaan luontoposiitivisuus –tavoitteen saavuttamisessa perustuen joko heidän toiminnan laajuuteen, vaikuttavuuteen, päätöksentekovaltaan tai tärkeään rooliin systeemisisä muutoksessa.

Keskeisenä toimijana on Vantaan kaupunki, jonka tehtävänä on fasilitoida ja koordinoita yhteistyötä ja vuorovaikutusta.

Yritykset ja elinkeinonharjoittajat

- Vantaan konserniyhteisöt
- alueen suurimmat yritykset, mm. Fazer, HK Scan, SRV
- erityisesti rakennussektorin yritykset ja toimijat
- pienet ja keski-suuret yritykset
- elinkeinoelämää edustavat järjestöt ja verkostot, esim. kaupungin elinkeinopalvelu, Vantaan yrittäjät ry, Kauppakamari

Asukkaat

- Asukasyhdistykset, kotiseutuyhdistykset, harrastusyhdistykset, Martat jne.
- Vantaan asukkaat vauvasta vaariin, erityistä huomiota:
- Lapset ja nuoret (Vantaan luontokoulu, paikalliset päiväkodit ja koulut, nuorisojärjestöt, nuorisovaltuusto)
- Maahanmuuttajat (monikulttuuriasiain neuvottelukunta)
- Vammaisneuvosto

Päätöksentekijät

- Johto
- Luottamushenkilöt
- poliitikot

Media

- paikallismedia (lehdet, radio) ja valtakunnallinen media
- verkkosivut
- sosiaalinen media (kaupungin ja myös tunnistettujen tärkeiden tahojen some)

Järjestöt ja muut organisaatiot

- ympäristöjärjestöt, luonnonsuojelujärjestöt (mm. WWF, Tringa, SLL, Virtavesien hoitoyhdistys VIRHO, Uudenmaan virkistysalueyhdistys)
- metsästys- ja kalastusseurat?
- urheilu- ja liikuntajärjestöt
- asukasyhdistykset
- vanhuksia, vammaisia ja muita erityisryhmiä edustavat järjestöt ja verkostot

Muut:

- Maanomistajat, maanviljelijät, metsänomistajat
- metsänhoitopiirit
- Naapurikunnat, maakuntaliitto
- ELY-keskus
- Väylävirasto
- Muut asiantuntijaorganisaatiot, kuten KEINO, Motiva, LUKE, THL

3 viestinnän ja vuorovaikutuksen tekoa Vantaalle luontoposiitivisuuden tukemiseksi

1

Luodaan Vantaalle luontoposiitivisuutta tukeva brändi

Vantaa on matkalla kohti luontoposiitivisuutta ja sen tukemiseksi tarvitaan selkeää kommunikaatiota ja yhtenäistä viestiä (isosta kuvasta yksittäisiin kohteisiin), tiedonjakoa ja teeman tunnettuutta sekä kaupunkilaisten että paikallisten yritysten ja muiden toimijoiden joukossa. Vantaalla on myös mahdollisuus tulla tunnetuksi luontoposiitivisesta strategiastaan.

Toimenpiteenä suunnitellaan ja toteutetaan Luontoposiitivinen Vantaa –brändi, joka sisältää selkeän viestintäsuunnitelman. Suunnitelman teossa huomioidaan Vantaan kaupungin sisäinen viesti sekä ulkoinen viesti jopa valtakunnan median tasolle. Tavoitteena on muuttaa Vantaaseen liitettyjä mielikuvia, mutta myös lisätä suuren yleisön ymmärrystä luonnon monimuotoisuudesta ja nostaa Vantaa edelläkävijänä esille.

Resurssit ja aikataulu:

- Viestintäsuunnitelman konkretisointi 2024
- Viestinnällinen asiantuntijasparraus 30 000 € (voidaan toteuttaa konsulttityönä); 2024
- Brändin kehittäminen + 50 000 € (voidaan toteuttaa konsulttityönä); tarvittaessa
- Voidaan hyödyntää esim. New European Bauhaus-rahoytuskanavaa

2

Tietopaketit luontoposiitivisuudesta

Yhtenäisen tavoitteen ja viestin jalkauttaminen vaatii kolmen tyyppisiä viestinnällisiä kokonaisuuksia.

1. Kaupungin sisäinen Luontoposiitivinen toiminta Vantaalla –playbook, joka kuvaa organisaation sisäisiä toimintatapoja. Erityisesti kaupunkisuunnittelun ja kunnossapidon luontoposiitivisuuden ohjeistus tulee nostaa esiin. **Voidaan yhdistää toimenpiteeseen 6.**
2. Tietopaketti yrityksille luontoposiitivisista toimintatavoista ja konkreettisista luontotoimenpiteistä, joita he voivat tehdä toteuttaa omassa organisaatiossaan (mm. kartta paikoista, yhteyshenkilöt ym.). **Voidaan yhdistää toimenpiteeseen 4.**
3. Kaupunkilaisen luontoposiitivisuus-tietopaketti helposti ymmärrettävässä ja selkeässä muodossa (sisältäen kuvaavia faktoja esim. villin kaupunkiluonnon tarkoituksesta, luonnon hinnasta ja positiivisista vaikutuksista ym.). Paketti sisältää myös materiaalia suoraan esim. someen. **Voidaan yhdistää toimenpiteeseen 4.**

3

Perustetaan osallistava alusta luontoposiitivisille teoille

Tukemaan ja jakamaan Vantaan luontoposiitivisia tekoja ja toimintatapoja tulee kehittää ja perustaa prosessimainen alusta, jonka kautta eri tahot kuten asukkaat ja yritykset voivat osallistua.

Alustan tulee mahdollistaa joustavampia osallistumisen tapoja sekä paikan ottaa kantaa. Se voi olla esim. nettisivusto tai muu foorumi, jossa jaetaan luontoposiitivisia tekoja, tiedotetaan osallistumisen mahdollisuuksista (esim. talkoot, luontokävelyt, materiaalit ym.). Se on matalan kynnyksen paikka, josta yritykset, asukkaat ja muut toimijat saavat tukea ja voivat luoda verkostoa kohti yhteistä tavoitetta. Alustan toiminnan kautta voidaan esim. asukkaille luoda "Nature Lab"-tyyppistä toimintaa, jossa kerätään esim. tietoa paikallisista lajeista. Yrityksien osallistaminen taas vaatii oman tyyppistä lähestymistapaa. **Voidaan yhdistää toimenpiteeseen 4. ja 5.**

Muita viestinnän ja vuorovaikutuksen toimenpiteitä

Vaikutavuus

Osallistaminen

- **Yritykset:** esim. yritysten piha-alueet ja ympäristö-ohjeita, vinkkejä, työpajoja, seminaareja, tyky-päivillä vieraslajitalkoisiin ym.
- **Luontotalkoot** mahdollisimman laajasti (maahanmuuttajat, eri ikäiset)
- **Koulut ja päiväkodit mukaan luontotyöhön ja luonnosta oppimiseen:** esim. työkaluja oppilaslähtöisten projektien toteuttamiseen, luontoretket, talkoot, vieraslajihavainnot, "Täti/Setä Vihreä"
- **Rakennusvalvonta ja Lupapalvelut:** Rakentamisen vaikutusten valvonta (mm. kasvillisuus tonteilla ja tontin rajoilla sekä kasvillisuuden huomiointi ratkaisuisissa)
- Metsänhoidon asiantuntijat, hankinnasta vastaavat

Informointi / viestintä

- **Tieto ja osaaminen oppilaitoksissa:** koulutus tai viestintä luontoposiitiivisuus-tavoitteista ja keinoista
- **Luonnon arvoista ja monimuotoisuudesta tiedottaminen:** esim. hyvät hanke-esimerkit mediassa, paikalliset opasteet, koulutukset, onnistuneet prosessit (erityisesti sisäisesti tiedottaen)
 - Myös sisäinen tiedottaminen suunnittelijoille (esim. katusuunnittelu, rakennussuunnittelijat).
- **yksityisten maanomistajien informointi** ekologisista verkostoista, mahdollisuus METSO-rahoitukseen selvitettävä

Yhteistyö

- **Johto:** luontoposiitiivisuus-tavoitteen ja resurssien varmistaminen
- **Kaupunkiympäristön ja kunnossapidon välinen yhteistyö:** sovitaan yhteiset reunaehdot, kohteet sekä tavoitteet luontoposiitiivisuuden edistämiseksi
- **Kuntien välinen yhteistyö:** säännöllinen keskustelu ja työpajat vertaisten eli samaa työtä tekevien naapurikuntien kanssa
- **Yhteistyö järjestöjen ja yhdistysten kanssa** (esim. WWF, Tringa, VIRHO, [Villi Vyöhyke ry](#)) kaupunkiluonnon monipuolistamiseen ja yhdessä oppimiseen
- **Kauaskantoinen näkökulma ja panostus lapsiin ja nuoriin** yhteistyössä Kasvatuksen ja oppimisen toimialan, nuorisovaltuuston ym. toimijoiden kanssa
- **ELY ja Väylävirasto:** esim. vihersiltojen ja avariensuojien toteuttaminen

Konsultointi

- Luke ja THL: Osaaminen monimuotoisuuteen liittyvistä terveysvaikutuksista
- Forum Virium: paljon uutta tietoa kaupunkivihreästä
- Uudenlaiset tavat viestiä (esim. [erätaukotekniikka](#))
- Yksittäisten yritysten ja Vantaan konserniyhteisöjen hyvät käytännöt:
 - VAV ja VTK jakamaan mallia luontoarvoiltaan monimuotoisesta pihojen vihersuunnittelusta ja -hoidosta
 - One-to-one keskustelut yritysten kanssa
- Kuntaliitto: esim. SDG-sparrauksessa luontoposiitiivisuus keskusteluun
- Konsulttiyhteistyö: esim. kaupungin sisäisen joukkorahoitusmallin kehittäminen arvokkaiden luontoalueiden suojeluun, selvitykset, luontotieto

Kiinnostus

Kiteytykset Vantaan luontotyön kehittämismahdollisuuksista

Nykyisten
toimenpiteiden
potentiaalin
parempi
hyödyntäminen

Yhdessä
tekemällä ja
oivaltavalla
oppimisella
kohti syvää
systeemistä
muutosta

Luonnon ääni
kuuluville -
Vantaan luonnon
erityispiirteiden ja
mahdollisuuksien
huomioon
ottaminen

Periaatteet
vaikuttaviksi
toimintatavoiksi ja
käytännöiksi eri
tasoilla ja eri tahoilla

Yhteenveto: Kohti luontoposiitiivisuutta

Vantaa on tässä työssä asettanut kunnianhimoisen tavoitteen kaupungin luontoposiitiivisuuden suhteen. Tavoitteeseen pääseminen vaatii laajaa panosta koko Vantaan kaupungin ja sen yhteisöjen toimintakentältä, toimenpiteiden menestyksestä toteutusta, monialaista yhteistyötä, täysin uusia ajattelu- ja toimintatapoja sekä resursseja. Mikäli toimet saadaan toteutettua tavoitteiden mukaisesti, näyttäytyy Vantaan luonnontila ja luontotyö vuonna 2030 täysin uudella, jopa mullistavalla tavalla nykytilaan verrattuna!

Työssä on tarkasteltu systeemianalyysin, benchmark-tarkastelun ja vuorovaikutuksen keinoin Vantaan luontotyön tilaa. Niiden pohjalta on tehty huomioita Vantaan luontotyön nykytilasta, muodostettu määritelmä ja tavoite luontoposiitiivisuudesta Vantaalla sekä tehty toimenpide-ehdotukset kohti luontoposiitiivisuutta. Työ täydentää Vantaan Resurssiviisauden tiekartan –tavoitteita.

Kiteytettynä Vantaan luontotyössä tulee jatkossa huomioida seuraavat näkökulmat:

- **Nykyisten toimenpiteiden potentiaalin parempi hyödyntäminen:** tunnistetaan vaikutusmekanismit ja toimenpiteiden tulokset, parannetaan luontotiedon hallinnan prosesseja ja seuranta
- **Luonnon ääni kuuluville - Vantaan luonnon erityispiirteiden ja mahdollisuuksien huomioon ottaminen:** toteutetaan vuorovaikutteinen Vantaan luontokarttapalvelu, aloitetaan Resurssiviisauden tiekartan kohdan 15 tavoitteista, joissa *”Luonnon monimuotoisuutta lisätään, suojellaan ja vahvistetaan Vantaalla suunnitelmallisesti.”*
- **Yhdessä tekemällä ja oivaltavalla oppimisella kohti syvää systeemistä muutosta:** luodaan toimintamalli, jonka avulla Vantaalla järjestetään toiminnallisia luontotapahtumia sekä toimintamalli eri toimijoiden väliselle yhteistyölle luontoposiitiivisuuden edistämisessä
- **Periaatteet vaikuttaviksi toimintatavoiksi ja käytännöiksi eri tasoilla ja eri tahoilla:** luodaan ekologisesti kestävä kaupunkisuunnittelun ohjeisto, kehitetään menetelmä vihertehokkuuden tavoitteiden toteutumisen seurantaan alueiden rakentuessa ja kehittyessä

Luontoposiitiivisuus-tavoitteen saavuttaminen vaatii erityisesti yhteistyötä, sitouttamista ja selkeää viestintää. Tätä varten työssä on tunnistettu kolme viestinnän ja vuorovaikutuksen tekoa työn tukemiseksi. Nämä ovat Vantaan luontoposiitiivisuus-brändin luominen, eri kohderyhmille tuotetut tietopaketit siitä, miten he voivat osallistua luontotyöhön sekä osallistava alusta luontoposiitiivisille teoille.

Toimenpiteet tiivistettynä

Toimenpide	Mittarit	Vastuutaho	Resurssit ja aikataulu
Resurssiviisauden tiekartan vaikuttavampi hyödyntäminen; tarkennetaan olemassa olevia toimenpiteitä ja tuloksia vaikutusmekanismin osalta.	Resurssiviisauden tiekartan toimenpiteet on määritelty uudelleen, siten että toimenpiteiden tavoitteet on täsmennetty, toimenpiteiden tavoitellut tulokset ja vaikutukset on kuvattu.	Kaikki nykyisten toimenpiteiden vastuutahot	15 henkilötyöpäivää (sisäiset resurssit); heti
Otetaan tieto tehokkaaseen käyttöön; Tarkennetaan nykyisten resurssiviisauden tiekartan toimenpiteiden luontotiedon hallinnan prosesseja ja seuranta siten, että toimenpiteissä tuotetun tiedon tietosisältö, tiedonkeruu, tiedon tallentaminen, tiedon jakaminen ja tiedon päivittäminen tukevat tiedon vaikuttavaa käyttöä.	- Nykyisten toimenpiteiden luontotiedon hallinta on määritelty uudelleen. - Tiedonkäytön seuranta on määritelty - Tiedonkäytön seurannan perusteella tietoa hyödynnetään toiminnoissa.	Kaikki nykyisten toimenpiteiden vastuutahot	15 henkilötyöpäivää (sisäiset resurssit, ei sisällä MATTI-järjestelmän kehitystyötä); heti
Priorisoidaan luontoposiitiivisuuden edistämisen kannalta keskeisiä resurssiviisauden tiekartan toimenpiteitä; Toteutetaan resurssiviisauden tiekartan tavoitteen 15. <i>"Luonnon monimuotoisuutta lisätään, suojellaan ja vahvistetaan Vantaalla suunnitelmallisesti."</i> mukaiset toimenpiteet mahdollisimman pian sisältäen luontoselvitykset	- Resurssiviisauden tiekartan tavoitteen 15 mukaiset toimenpiteet on toteutettu - Toteutettujen toimenpiteiden tuotoksia (esim. luonnonsuojelun toteutussuunnitelma) edistetään ja hyödynnetään toiminnassa	Vantaan ympäristökeskus ja yleiskaavoitus; mahdolliset konsulttityöt	Resurssit määritelty resurssiviisauden tiekartassa; luontoselvityksiin n. 100 000 € / vuosi eli yhteensä 400 000 € neljälle vuodelle (neljälle suuralueelle); toimenpiteiden tarkentaminen 5 henkilötyöpäivää (sisäiset resurssit); heti
Toimintamalli ja pilotti luontoposiitiivisuutta edistävälle yhteistyölle eri toimijoiden ja erityisesti kaupungin ja yritysten väliselle yhteistyölle luontoposiitiivisuuden edistämisessä ja käynnistetään aluekohtainen pilottityö. Toimintamallin pohjana toimii kokonaisheikentymättömyyden malli, jota laajennetaan. Tuotetaan tietopaketit yrityksille ja asukkaille ja tiedostetaan niistä viestintäsuunnitelman mukaisesti.	- Toimintamalli on laadittu ja mallin käyttö on käynnistetty pilottialueella. - Seurantatulokset osallistujien kokemuksista (seuranta määritellään toimintamallia laadittaessa)	Vantaan ympäristökeskus, kaavoitus, yrityspuoli Kiinteistöt ja tilat, kaupunkikulttuurin toimiala; Toimintamalli toteutetaan konsulttivetoisesti.	200 000 €, voidaan hyödyntää esim. EU:n Life-rahoituskanavaa; 2025-2026

Toimenpiteet tiivistettynä

Toimenpide	Mittarit	Vastuutaho	Resurssit ja aikataulu
Tuotetaan luontokarttapalvelu Vantaasta; kaikille avoin ja ymmärrettävä vuorovaikutteinen luontokarttapalvelu, joka sisältää tietoa arvokkaista ja potentiaalisesti arvokkaista sekä heikoista luontoarvokohteista, ja siitä, miten niitä voisi parantaa tai suojella	- Luontokartta on laadittu - Luontokartan käyttöä seurataan kävijälaskurilla; seurataan myös luontokartan kautta tehtyjen yhteydenottojen määrää ja tyyppiä	Ympäristökeskus, mahdollinen konsulttityö	15 000 €; Luontokarttapalvelun kehittäminen ja toteuttaminen aloitetaan 2024 alussa.
Määritellään, laaditaan ja otetaan käyttöön ekologisesti kestävän kaupunkisuunnittelun ja toteutuksen ohjeisto; Ohjeisto voi sisältää uusimpia työkaluja kuten yleisten alueiden viherkerroin sekä AVA-laskenta (asemakaavojen vähähiilisyys arviointimenetelmä).	- Ohjeisto on laadittu. Suunnittelijoita on koulutettu ja opastettu ohjeiston käytössä ja ohjeisto on käytössä. - tunnistetaan suunnitteluratkaisuissa näkyvät ekologisesti kestävän kaupunkisuunnittelun periaatteet sekä tähän liittyvät luontohyödyt	Ympäristökeskus, yleiskaavoitus ja asemakaavoitus, julkisten alueiden suunnittelu; Mahdollinen konsulttityö	60 000 €, voidaan hyödyntää esim. New European Bauhaus-rahoituskanavaa; 2025
Laaditaan menetelmä vihertehokkuuden toteutumisen seurantaan; tavoitteiden toteutumista seurataan asemakaavoituksen jälkeen alueen rakentuessa ja kehittyessä. Seuranta toteutetaan esimerkkikohteiden kautta case studeina.	- Vihertehokkuuden seurantamenetelmä on laadittu. Menetelmää käytetään säännöllisesti vihertehokkuuden seurannassa. - Vihertehokkuus on hyvällä tasolla seurannan arviointikriteerien perusteella. Yhtenä arviointikriteerinä voidaan käyttää latvuspeittävyyttä.	Kaavoitus, ympäristökeskus, rakennusvalvonta, tietopalvelut	40 henkilötyöpäivää (sisäiset resurssit); 2025-2026
Pilotti toiminnallisia luontokokemuksia tarjoavista tapahtumista; Laaditaan ja kokeillaan pilottia toimintamallista, jonka avulla Vantaalla järjestetään toiminnallisia luontotapahtumia, esim. talkoita, ”luontolaboratorioita” sekä yritystapahtumia laaja-alaisesti.	- Pilotti toimintamallista on laadittu, mallia on kokeiltu ja kokeilun tulokset on arvioitu. Linjaukset mallin kehittämisestä on tehty. - Toteutettujen tapahtumien ja talkoiden sekä niihin osallistuneiden henkilöiden ja tahojen määrä (ja yhteistyöverkostot). Sekä osallistujien kokemusten kartoitus ja tulosten analysointi.	Kasvatuksen ja oppimisen toimiala, kaupunkikulttuurin toimiala, ympäristökeskus. Toimintamalli voidaan toteuttaa konsulttityönä	30 000 €, voidaan hyödyntää esim. YM:n valtakunnallisia rahoituskanavia tai esim. New European Bauhaus-rahoitusta; 2025-2026
Suunnitellaan ja toteutetaan Luontoposiitiivinen Vantaa –brändi; tavoitteena on muuttaa Vantaaseen liitettyjä mielikuvia, mutta myös lisätä suuren yleisön ymmärrystä luonnon monimuotoisuudesta ja nostaa Vantaa edelläkävijänä esille.	- Luontoposiitiivinen Vantaa-brändi kehitetty - Brändi ja viestintämalli otettu käyttöön viestinnässä	Viestintä, ympäristökeskus	Viestinnällinen asiantuntijasparraus 30 000 €, brändin kehittäminen + 50 000 €; 2024-2025. Voidaan hyödyntää esim. New European Bauhaus-rahoituskanavaa

Suosituksat jatsoon

- Luontopositiivinen Vantaa 2030 –toimenpiteet viedään Ympäristövahtiin, jonka kautta niiden edistymistä seurataan. Työn edistämiseksi tulee sopia sisäinen organisoituminen, esim. monialainen seurantaryhmä, joka varmistaa toimenpiteiden toteutumisen sekä niistä viestinnän. Osa asioista voidaan käsitellä strategiaryhmässä.
- Kokonaisheikentymättömyyden malli valmistuu vuoden 2024 aikana.
- Toimenpiteet ja niiden kustannusvastuut tulee määritellä ja vyöryttää tammikuusta 2024 lähtien kaupungin 2025 vuoden budjetin valmisteluun.
- Aloitetaan pilottineuvottelut yritysten kanssa ensi vuonna (jo yksi selkeä pilottikohde Itä-Hakkilassa Senaatti-kiinteistöjen ja Migrin kanssa).
- Suunnitellaan päätöksentekoprosessi vuoden 2024 aikana, jolloin tarvitaan myös poliittinen sitoutuminen. Valmistellaan kokonaisuutta päätöksentekoon viimeiselle valtuustokaudelle ennen 2030 osana Resurssiviisauden tiekarttaa.
- Kaavoituksessa on jo nyt työn alla kaavoituksen käsikirja, jota jatkotyöstetään toimenpiteiden pohjalta. Esim. kaavojen vaikutusten arvioinnissa voisi olla mukana myös luontopositiivisuuden arviointi.

Vantaan kaupunki 2023

Mari Siivola, Anna Ojala, Jari Viinanen, Ville Selonen, Jarmo Honkanen, Laura Muukka, Tina Kristiansson, Antti Kari, Henry Westlin, Milla Hamari, Sonja Lindroos ja Sampo Perttula

Ramboll

Saara Vauramo, Katri Einola, Jani Järvi, Mervi Kokkila, Laura Ahopelto, Tiia Valtonen ja Hanna Keskinen

1

Impact Pathway -analyysi

2

Benchmark-selvitys

3

Työpajojen tulokset

Luontopositiivinen Vantaa 2030

Liite 1. Nykytilatarkastelu – nykyisten toimenpiteiden
impact pathway -analyysi
TULOKSET

Nykytilatarkastelu

Nykytilatarkastelu muodostuu kahdesta osasta:

1. Luontonäkökulma maankäytön ja kaupunkisuunnittelun linjauksissa

=> Yleiskuva luontoon liittyvistä linjauksista ja periaatteista Vantaan kehittämisessä

2. Arviointi nykyisistä toimenpiteistä, joilla Vantaalla pyritään ”Luonto on monimuotoista” -tavoitteeseen

=> Monipuolinen kokonaiskuva **kaupungin vihreään infrastruktuuriin* kohdistuvien** toimenpiteiden mahdollisuuksista, vaikuttavuudesta, systeemisydestä sekä nykyisiin toimiin liittyvistä lisätoimenpiteiden tarpeista. Kaupungin vihreän infrastruktuurin voidaan ajatella muodostuvan sosiaalista, ekologista ja teknisistä osasysteemeistä.

* **Kaupungin vihreä infrastruktuuri:** Strategisesti suunniteltu verkosto, johon kuuluu niin luonnollisia kuin ihmisen luomiakin viheralueita, pihojen kasvullisia osia, pienvesiä ja vesialueita ja muita fyysisiä luonnon elementtejä, ja joka on suunniteltu tuottamaan erilaisia ekosysteemipalveluja ja jota hoidetaan tässä tarkoituksessa. (ViherKARA, 2013. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/8fbefe64-8ec2-431d-bc73-59e778d83a46/content>)

Luontonäkökulma maankäytön ja kaupunkisuunnittelun keskeisissä linjauksissa

Yleisesti – luontonäkökulma on mukana keskeisissä linjauksissa eri tasoilla

Luontonäkökulma on mukana monissa keskeisissä maa- ja asuntopoliittisiin linjauksiin (v. 2022) liittyvissä päämäärissä

- Ollakseen vaikuttavia päämääriin liittyvä **toimet tarvitsevat täydentävää määrittelyä siitä, mitä linjaukset tarkoittavat käytännön prosesseissa**
- Yleisemmin voidaan määritellä, että ”puheen tai kirjoituksen” tasolta on päästävä ”ajattelutapojen”, ”organisoinnin” ja ”tekemisen” tasoille – toimijoihin ja prosesseihin – kiinni systeemeihin.

Vantaan yleiskaava 2020

- painottaa nykyisen kaupunkirakenteen eheyttämistä, tiivistämistä ja uudistamista. Luonnon monimuotoisuuden säilyminen on nostettu keskeiseksi kaupungin kehittämisen reunaehdoksi. Luontoon ja viherympäristöön liittyen yleiskaavaan on määritely ekologinen verkosto ja lisää luonnonsuojelualueita sekä linjauksia lähipuistojen ja virkistysalueiden määrästä sekä rakentamisen vihertehokkuudesta asunto- ja työpaikka-alueilla.
- voi tarkoittaa monimuotoisuudeltaan erityisen arvokkaiden alueiden turvaamista rakentumattomina, mutta vaatii toteutuakseen onnistuneen ekologisten verkostojen ja niiden toimintaedellytysten turvaamisen; tämä puolestaan asettaa erityisiä vaatimuksia myös rakentuvien alueiden viheralueille ja luontonäkökulman huomioon ottamiselle asemakaavoituksessa, alueiden suunnittelussa sekä toteutuksessa => **tarvitaan ekologisen kaupunkisuunnittelun – määriteltävä laajapohjaisesti osallistuen, sitouttaminen**
- Vihertehokkuus – käsitteenä keskeinen kaavassa – siihen liittyy vaikuttavuustoiveita; miten varmistetaan, että vihertehokkuuslaskuri ja sen vaikutus todella näkyy rakentuvilla alueilla => **tarvitaan seuranta vihertehokkuuden käytännön toteutuksesta – tältä osin kannattaa hyödyntää paikkatiedon mahdollisuudet seurantatiedon hankinnassa**

”Vastuullinen Vantaa kuuluu kaikille – Vantaan kestävän kehityksen raportointi 2023”

- Vantaalla laadittu vapaaehtoinen raportti (Voluntary Local Review)
- Raportin mukaan *”Vantaa on sitoutunut luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen ja edistämiseen monien kansainvälisten sopimusten sekä EU:n ja kansallisen lainsäädännön kautta. Myös kaikki valtuustoryhmät sitoutuivat vuodet 2021–2023 kattavassa valtuustosopimuksessa laatimaan pitkän aikavälin strategian mittareineen lähiluonnon ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi.”*
- kestävän kehityksen tavoitteiden edistämiseen tehdään Vantaalla laajasti töitä, mutta **työn poikkihallinnollisessa koordinoinnissa, tiedolla johtamisessa sekä kestävän kehityksen tavoitteiden integroimisessa kaupungin prosesseihin on vielä paljon kehitettävää (liittyy siten edellä kuvattuun tarpeeseen päästä kiinni systeemeihin)**

Metsänhoidon periaatteet

- Periaatteet on laadittu Vantaan kaupungin Viheralueyksikössä. Ohjausryhmässä on ollut jäseniä kaupungin eri yksiköistä sekä Suomen Luonnonsuojeluliitosta. Ohjausryhmä on kokousten lisäksi tehnyt kaksi maastokäyntiä. Metsänhoidon periaatteiden luonnos on ollut nähtävillä kaupungin verkkosivuilla. Periaatteista on pyydetty lausunnot keskeisiltä lautakunnilta ja kommentteja metsää käyttäviltä yhdistyksiltä. Periaatteet hyväksytään teknisessä lautakunnassa. (Vantaan kaupunki, 2017)
- Periaatteissa on kuvattu miten luonnon monimuotoisuus otetaan huomioon kaupungin omistamilla metsäalueilla.
- Erilaisten luontoarvokohteiden osalta määritellään kohteiden rajausta metsäsuunnitelmassa, metsänkäsittelyn ehtoja ja toteutustapoja sekä alueiden hallinnan ja käytön toimintaprosesseja. Lisäksi määritellään yleisemmin luonnon monimuotoisuuden huomioon ottamisesta metsänhoidossa erilaisilla kohteilla. Viheralueiden hoitoluokituksen osalta kuvataan metsäisten hoitoluokkien luokitteluperusteita sekä hoidon periaatteita. Tältä osin on syytä ottaa huomioon, että Vantaan kaupunki ei hoida metsiään taloustuottotavoittein, joten ”Talousmetsä” –hoitoluokka ei ole käytössä. Metsänhoidon toteutuksen osalta periaatteissa kuvataan metsänhoidon toteutusprosessia sekä määritellään metsänkäsittelyn pääasialliset toimenpiteet sekä näihin liittyvät linjaukset. Periaatteissa kuvataan myös toimenpiteitä poikkeustapauksissa (esim. metsätuhot), metsänhoitoon liittyvää vuorovaikutusta, tiedotusta ja lupamenettelyitä sekä metsänhoidon seurantaa.

Arviointi nykyisistä toimenpiteistä, joilla Vantaalla pyritään ”Luonto on monimuotoista” -tavoitteeseen

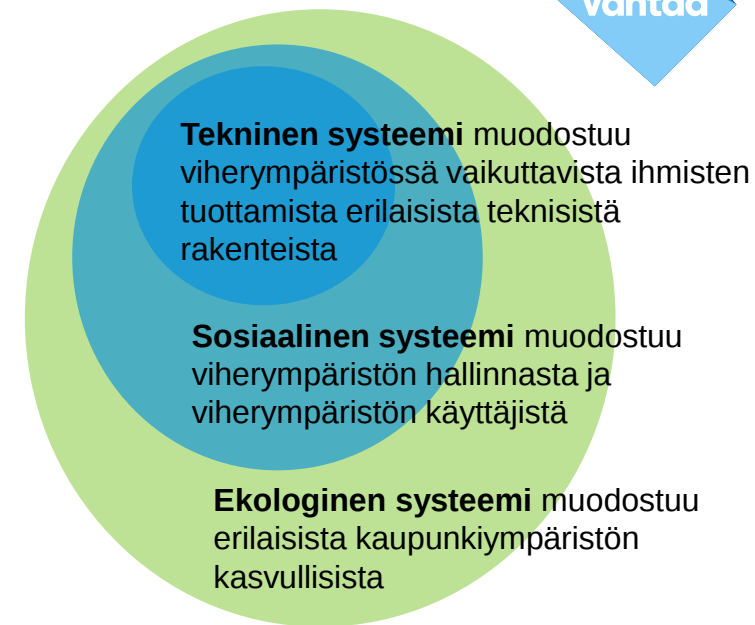

Innovaatioiden Vantaa –strategiassa 2022-2025 painotetaan halua säilyttää luonnon monimuotoisuus, lisätä asukkaiden ympäristövastuutaitoja sekä huolehtia siitä, että kaupunkikeskuksissa luonto on lähellä.

Resurssiviisauden tiekartta toteuttaa kaupungin strategiaa. Strategian tavoitteisiin (esim. ”Luonto on monimuotoista.”) pyritään kaistoilla (esim. ”Monimuotoinen luonto”) tehtävien toimenpiteiden avulla.

Impact pathway –tarkastelussa Vantaan resurssiviisauden tiekartan Luonnon monimuotoisuus –kaistan toimenpiteitä on arvioitu eri näkökulmista. Seuraavilla sivuilla on koostettu yhteenvetona huomiot toimenpiteiden arvioista ja tämän jälkeen esitetään toimenpidekohtaiset koosteet huomioista. Yksityiskohtaiset toimenpiteiden huomiot löytyvät erillisestä excel –tiedostosta.

Tarkastelussa on hyödynnetty systeeminäkökulmaa kaupunkiympäristön vihreän infrastruktuurin kokonaisuuden tarkasteluun. Tällöin voidaan hahmottaa se millaisista osatekijöistä kaupungin vihreä infrastruktuuri erilaisilla alueilla muodostuu ja millaisia hallintatoimia tai käyttöä siihen kohdistuu, sekä millaisilla toimilla ja miten näihin osatekijöihin on tarkoitus vaikuttaa. Kaupungin vihreän infrastruktuuri muodostuu ekologisista, sosiaalisista ja teknisistä osasysteemeistä (viereinen kuva).

Tarkastelun näkökulmat

VAIKUTUSKETJU

Tunnistetaan toimenpiteen vaikutusketju välittömästä tuotoksesta, tuloksen kautta, toimenpiteen tavoiteltuun vaikutukseen

TOIMENPITEEN MERKITYS

Tunnistetaan miten toimenpide heijastaa kaupungin vihreään infrastruktuuriin liittyviä keskeisiä kehittämisen yleisperiaatteita

VAIKUTUSMEKANISMI

Tunnistetaan millaisen mekanismin avulla toimenpiteen oletetaan tuottavan tuloksia ja vaikutuksia

TOTEUTETTAVUUS

Tunnistetaan millaisia toteutettavuuteen liittyviä tekijöitä toimenpiteeseen liittyy

SYSTEEMITASOT- JA NÄKÖKULMA

Tunnistetaan mihin kaupunkiympäristön ekologisista, teknisistä ja sosiaalisista osasysteemeistä muodostuvassa systeemikokonaisuudessa toimenpiteellä pyritään vaikuttamaan

MUUTOSVALMIUDET

Tunnistetaan millaisia muutosvalmiuksia (esimerkiksi toimintatapojen muutoksia) toimenpiteeseen liittyy – joko niin että toimenpide edistää valmiuksien kehittymistä tai edellyttää tiettyjä valmiuksia jotta se voidaan toteuttaa menestyksellisesti

Yhteenveto toimenpiteiden tarkastelun huomioista

1.

Monia nykyisiä toimenpiteitä on mahdollista tehostaa määrittelemällä toimenpiteitä uudelleen toimenpiteen vaikuttavuuden muodostumisen näkökulmasta – perusteellisemmalla toimenpidemäärittelyllä olisi siten mahdollista hyödyntää olevien toimenpiteiden vaikutuspotentialiaali nykyistä paremmin.

- Yleisesti toimenpiteiden vaikutusketjuja (miten toimenpiteen tuotoksesta, saadaan aikaan tuloksia sekä edelleen vaikutetaan myönteisesti toimenpiteen tavoitteeseen) ei ole kuvattu kaikilta osin riittävästi toimenpidettä määriteltäessä. Vaikutusketjujen tarkastelu ja konkreettinen määrittely auttaa tunnistamaan millaisista osavaiheista vaikuttava toimenpide muodostuu, mihin se systeemissä kohdentuu ja millaisia toteutettavuuteen liittyviä edellytyksiä siihen liittyy.
- Monessa toimenpiteessä tuotetaan tietoa, mutta tiedon hyödyntämisen prosessi ja tavoiteltu vaikuttavuus jää määrittelemättä. Tietoprosessien monipuolisella tarkastelulla ja määrittelyllä parannetaan näiden toimenpiteiden vaikuttavuutta.

2.

Luontoposiitiivinen Vantaa -tavoite edellyttää monien toimenpiteiden osalta periaatteellisten linjausten ja toimintaohjeiden määrittelyä, jotta toimilla saadaan aikaan systemaattisia ja kattavia vaikutuksia.

- Kaupunkisuunnittelussa erilaisten intressit kohtaavat, joten periaatteellisten linjausten ja toimintaohjeiden määrittelyyn olisi hyvä osallistua monipuolisesti erilaisia tahoja ja näkökulmia. Tämä edistää sekä toimintaohjeiden ja -käytäntöjen sovellettavuutta että suunnittelussa tarvittavaa yhteistyötä ja oppimista.
- Osallistumisen osalta olisi hyvä miettiä uusia resurssitehokkaita osallistumistapoja, joilla mahdollistetaan myös vaikkapa asukasyhdistysten tai pienten organisaatioiden osallistuminen mahdollisimman laaja-alaisesti aihealueen kehittämistyöhön (ilman kohtuutonta osallistumisrasitusta).

3.

Toimenpiteissä on otettu hyvin huomioon keskeisiä kaupunkiluonnon monimuotoisuuteen liittyviä tekjiöitä (mm. luonnon kirjo, luonnonympäristöjen kytkeytyneisyys).

- Näiden ohella on syytä entistä vahvemmin tuoda esille myös luonnonprosessit ja niiden vaikutus luonnonympäristöjen elinvoimaisuuteen. Tähän vaikuttava toimenpide voisi olla uutena ehdotettu **ekologisen kaupunkisuunnittelun periaatteiden määrittely**

Yhteenveto toimenpiteiden tarkastelun huomioista

4.

Toimenpiteissä ovat hyvin edustettuna erilaiset verkostot metsä-, niitty- ja siniverkosto sekä omina kokonaisuuksinaan että ekologisia verkostoja kokonaisvaltaisesti tarkasteltavan selvityksen kautta.

- Näissä tarvitaan viherympäristön hallinnan ulottuvuuksien (toimijat, prosessit ja keinot) monipuolista eri sektorit ja eri tasot läpileikkaavaa tarkastelua, jotta toimenpide tuottaa toivottuja vaikuttavia tuloksia. Lisäksi ekologisien verkostojen selvityksessä voidaan tunnistaa verkostojen kriittiset kohdat, joihin voidaan myöhemmin muissa toimenpiteissä painottaa hankkeita, jolloin kokonaisvaikutusta voidaan kasvattaa (systemaattisesti).

5.

Kaupunkiympäristö muodostuu erilaisista sosiaalisista, ekologista ja teknisistä osasysteemistä ja "luontopositiivinen Vantaa" -tavoitteen edistäminen edellyttääkin kaikkien toimenpiteiden osalta tämän systeemikokonaisuuden ymmärrystä sekä systeemistä ja kokonaisvaltaista näkökulmaa.

- Tässä tarvitaan "pois siiloista" –ajattelua ja läpileikkaavaa yhteistoimintaa sekä erilaisen osaamisen ja tiedon hyödyntämistä (yritykset, asukkaat, yhteisöt, kaupungin eri tahot)

6.

Muutosvalmiuksilla tarkoitetaan tässä työssä sekä muutoksen mahdollistavia tekijöitä että muutokseen tarvittavia edellytyksiä.

- Näiden osalta on hyvä ottaa huomioon, että **muutosvalmiudet ja toimenpiteiden toteutettavuus liittyvät kiinteästi toisiinsa - muutosvalmiuksista huolehtiminen ja niiden kehittäminen edistää erilaisten toimenpiteiden vaikuttavaa toteutettavuutta ja mahdollistaa systeemistä muutosta.**
- Muutosvalmiudet voivat myös toimia tarvittavana "moottorina" ja katalysoida muutosta "myönteiseen kierteseen".
- **Muutosvalmiudet ovat tärkeitä myös systeemisen muutoksen luonteesta johtuen – systemin muutos ei ole koskaan "valmis" vaan edellyttää jatkuvaa valmiutta kehittyä. Tältä osin keinot ruokkia kokeiluja ja oppimista ovat tärkeitä.**

Systemeemitasojen tarkastelu – erityishuomiot systemitarkastelusta

“Systemeemitasojen” tarkastelulla pyrittiin tunnistamaan miten syvälle kaupungin viherympäristön (vihreä infrastruktuuri) systeemikokonaisuuden rakenteisiin (ekologinen+sosiaalinen+tekninen) toimenpiteellä pyritään vaikuttamaan (viereinen kuva). Tämänkaltaisen tarkastelu on tärkeää erityisesti systeemiseen muutokseen tähtäävien tavoitteiden - kuten "Luontopositiivinen Vantaa" – osalta, koska pelkkä systeemin säätäminen ei tällöin riitä, vaan toimenpiteillä täytyy pyrkiä vaikuttamaan syvemmin systeemiin – esimerkiksi systeemin sääntöihin tai systeemin tarkoitukseen.

Systemein säätämisestä syvemmälle systeemin rakenteisiin

Systemeemitasojen tarkastelun perusteella arvioidusta kahdestatoista toimenpiteestä puolet ei kohdentunut kovinkaan syvälle systeemin rakenteisiin vaan toimenpiteillä lähinnä säädettiin olevaa systeemiä. Esimerkiksi lisättiin ekologisen osasysteemin niittyjen määrää. Tällainen määrän muuttaminen ei tuo systeemin toimintaan rakenteellisia muutoksia, jos samalla ei muuteta esimerkiksi niittyjen hoidon toimintatapoja. Tällä kuvan mukaisella “Parametrit” systeemitasolla muutokset ovat toki helpompia toteuttaa kuin syvemmällä tasolla, joissa tarvitaan enemmän esimerkiksi ajattelu- tai toimintatapoihin liittyviä muutoksia. Näiden alimpien tasojen mahdollisuudet on kuitenkin usein lähes hyödynnetty, joten syvemmät muutokset edellyttävät “hankalampia” systeemin rakennemuutoksia ja jopa systeemin tarkoitukseen ulottuvia ravistelevia muutoksia esimerkiksi yhteisön arvoissa.

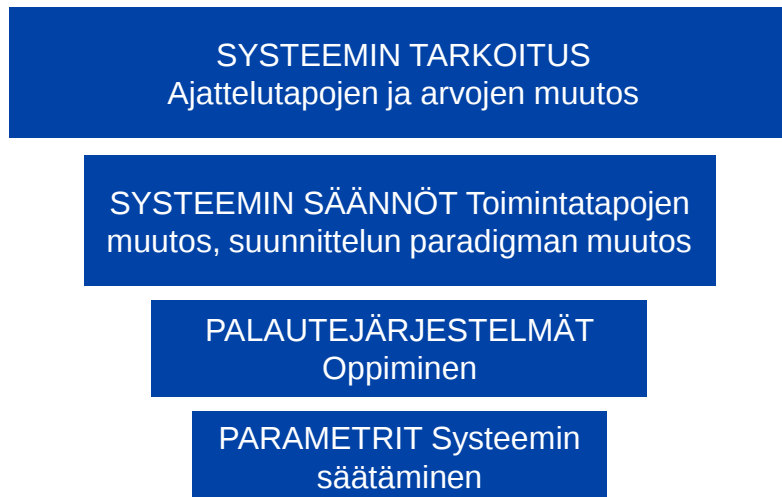
Periaatteet, ohjeistot ja linjaukset näyttävät suuntaa

Syvemmälle systeemin rakenteisiin, systeemin tarkoitukseen ja ajattelutapoihin ulottuvat toimet liittyivät erityisesti systeemin toimintaa ohjaavien periaatteiden, ohjeistojen ja toimintamallien (Systemein säännöt) määrittelyyn. Näiden osalta kannattaa huomata, että näillä pystytään vaikuttamaan myös “systemin säätöihin”, kun ohjeistoja ja toimintamalleja toteutetaan käytännössä. Tämänkaltaisia toimia tarvitaan myös jatkossa (esim. ekologisen kaupunkisuunnittelun ohjeistot)

Aito osallistuminen ja kokemuksellisuus

Syvimmälle systeemitasolle (ajattelutavat, systeemin tarkoituksen määrittely) ulottuvia toimia tarkastelluista toimenpiteistä edustivat toimet, joilla pyrittiin vaikuttamaan kokemuksellisuuden ja toiminnan kautta esimerkiksi asukkaiden tietoisuuteen omasta ympäristöstä sekä mahdollisuuksista vaikuttaa siihen.

Muidenkin toimenpiteiden osalta on hyvä ottaa huomioon, että niissä on mahdollisuuksia vaikuttaa myös näihin syvempiin systeemitasoihin esimerkiksi asukkaiden, organisaatioiden, yritysten aidon osallistumisen avulla. Kaupunkiympäristössä tämä on erityisen tärkeää, jotta erilaiset näkökulmat ja tarpeet voidaan yhdistää luontopositiivisuustavoitteeseen kestävästi.

Systemiä ja sen
rakenteita
syvällisesti
muuttavat

Olevan systeemin
toiminnan säätäminen
rakenteita muuttamatta

RESURSSIVIISAUDEN TIEKARTAN VISIO 2030

Hiilineutraali Vantaa

Suunnittelu ja toteutus on resurssiviisasta

Luonto on monimuotoista

Luonnonvaroja käytetään kestävästi

Toimintatavat ovat vastuullisia

Hyvinvointia, kilpailukykyä ja elinvoimaisuutta

Yhdyskunta-rakenne ja liikkuminen

Hiilineutraali energia

Materiaalien elinkaari ja kiertotalous

Monimuotoinen luonto

Vastuullinen Vantaa

Hiilinielut ja kompensointi

Toimenpiteiden tarkastelu – kooste ”impact pathway” -analyysi

TOIMENPIDE Jatketaan toimia luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi laatimalla **luonnonsuojelun toteutussuunnitelma**, jossa tarkastellaan ja aikataulutetaan luonnonsuojelualuevarausten rauhoitusta, hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimista ja niiden toteuttamista, luontoalueiden ennallistamista ja luontoalueverkostoa kokonaisuutena.

Luontoverkostoista ja ennallistettavista alueista tuotettavan tiedon hyödyntämisen prosessi (laajemmin tietoprosessi) olisi hyvä määritellä ja kuvata, jotta tieto saadaan laajapohjaisesti ja tehokkaasti käyttöön muuallakin kuin luonnonsuojelun toteutussuunnitelmassa. Mittaristolla olisi hyvä saada näkymään myös luontoverkostojen kytkeytyneisyyden parantuminen (esim. heikkojen ekologisten yhteyksien parantuminen) sekä ennallistettavien kohteiden määrä ja laadulliset muutokset määrä sekä kohteiden sijoittuminen luontoverkostoissa (merkittävyys verkoston kannalta). Ennallistettavien kohteiden osalta muutokset ovat pitkäkestoisia ja hyvin muutosta selittävää mittaria voi olla vaikeaa määritellä.

Kaupunkitasoinen luonnonsuojelun toteutussuunnitelman laadinta ja toteutus on yksi keskeinen toimenpide "Luontoposiitiivinen Vantaa" -strategisen tavoitteen käytäntöön viemisessä, sillä se kuvaa ja määrittelee kaupungin luonnon monimuotoisuuden kannalta keskeistä luontokokonaisuutta. Toimenpiteen toteutettavuuden osalta edellytyksenä ovat riittävät resurssit. Tietoprosessit ovat tärkeä osa toteutettavuutta, koska luonnonsuojelun toteutussuunnitelma kytkeytyy monen eri tahon ja organisaation toimintaan (suoraan tai välillisesti). Tietoisuuden lisääntyminen kaupunkiluonnon tärkeydestä vaikuttaa toteutettavuuteen (luonnon monimuotoisuuden tärkeyden tunnistaminen), mutta toisaalta kaupunkiympäristössä korostuvat myös erilaisten intressien yhteensovittaminen ja periaatteelliset erot ratkaisumalleissa, jotka jarruttavat toteutettavuutta (ristiriidat on ratkaistava).

SYSTEEMINÄKÖKULMA Systeemillä tarkoitetaan tässä kaupungin vihreää infrastruktuuria, joka muodostuu sosiaalisista, ekologisista ja teknisistä osasysteemeistä. Systeeminäkökulmasta toimenpide ei nykyisellään ulotu syvälle systeemin rakenteisiin. Toimenpiteellä on kuitenkin mahdollista vaikuttaa systeemin tietovirtoihin, eli syvemmälle systeemiin, mikäli tietoa hyödynnetään esimerkiksi systeemin palautejärjestelmissä tai oppimisen ja kehittymisen tukena. Lisäksi, mikäli toimenpiteellä määritellään uudelleen esimerkiksi luonnonsuojeluun liittyviä toimintaohjeistuksia tai -prosesseja, ulottuu toimenpiteen vaikutus vielä tietovirtoja syvemmälle systeemiin. Toimenpiteen osalta tietoprosesseja ei kuitenkaan ole tällä tavoin määritelty, joten tältä osin toimenpiteen systeemivaikuttavuutta on mahdollista tehostaa.

TOIMENPIDE Laaditaan inventointisuunnitelma Vantaan luontotyypeistä ja lajistosta koostuvan tiedon lisäämiseksi ekologisesti kestävän kaupunkisuunnittelun tueksi.

Toimenpide on keskeinen Luontopositiivinen Vantaa –tavoitteen kannalta. Inventointisuunnitelma on toimenpiteen välitön tuotos, ja suunnitelman avulla hankittu tieto puolestaan toimenpiteen tulos, mutta toimenpiteen vaikuttavuus syntyy siitä, että suunnittelijat hyödyntävät kaupunkisuunnitteluprosesseissa luontoinventoinneilla (inventointisuunnitelmassa määritellyn mukaisesti) hankittua ja Vantaan kaupungin tarjoamaa tietoa "ekologisesti kestävän kaupunkisuunnittelun" periaatteiden mukaisesti. Tämä edellyttää "ekologisesti kestävän kaupunkisuunnittelun" käsitteen ja periaatteiden määrittelyä eri suunnittelualojen näkökulmasta sekä suunnittelijoiden perehtyneisyyttä ja sitoutumista näihin periaatteisiin. Lisäksi inventointisuunnitelman mukaan hankittujen tietojen tulee olla ymmärrettäviä sekä käytettävissä suunnitteluprosesseissa.

Toimenpiteen vaikuttavuuden arviointia varten on määriteltävä millainen on "ekologisesti kestävän kaupunkisuunnittelun" suunnitteluratkaisu. Näitä voidaan hyödyntää mittarien määrittelyssä.

Tietoprosessien määrittely on keskeistä toimenpiteen tuloksellisen toteutettavuuden ja vaikuttavuuden kannalta. Tietoprosesseihin liittyvät erityisesti tiedonkeruun toteutus, tiedonkäytön mahdollistaminen sekä tiedonkäyttöön liittyvä osaaminen. Inventointisuunnitelmassa on määriteltävä tiedonkeruun toteutus (mm. resurssit, mitä tietoa, miten hankitaan, missä muodossa tietoa kerätään ja käytetään, mistä kohteista (otanta) tietoa hankitaan, missä vaiheessa, miten tieto on saatavilla), jotta tieto on käytettävissä suunnitteluprosesseissa. Tiedonkäyttö suunnittelussa edellyttää suunnittelijoilta osaamista, ja kytkeytyy "ekologisesti kestävän kaupunkisuunnittelun" käsitteeseen, sekä tähän liittyen myös eri tahojen käsityksiin ja käsityseroihin "ekologisesti kestävän kaupunkisuunnittelun" sisällöstä ja toteutustavoista sekä edelleen uusien suunnitteluratkaisujen erot vallitseviin tavanomaisiin ratkaisuihin (muutostarve suunnittelun ja toteutuksen käytännöissä sekä tähän liittyvät muutostarpeet eri tahojen ajattelu- ja toimintatavoissa / käytänteissä). Toteutettavuuteen linkittyy myös ratkaisujen arviointi ja tietämyksen / osaamisen prosessimainen kehittyminen, johon liittyy tarve eri tahojen väliselle jatkuvalla keskustelulle.

SYSTEEMINÄKÖKULMA Toimenpiteen tuotoksena syntyy tietoa, jonka käytön tavoitteena on kaupungin (ja sen vihreän infran sosio-ekologis-teknisen-systeemin elementtien, esim. viheralueiden määrä ja laatu) tavoitteellinen ohjaus tietovirroilla. Tavoitteellinen ohjaus tarkoittaa tässä tapauksessa "ekologisesti kestävää kaupunkisuunnittelua", ja tähän liittyen tarvitaan käsitteen määrittely sekä ohjeistusta / kriteerejä siitä, millaiset ratkaisut toteuttavat tavoitetta. Systeeminäkökulmasta toimenpide ulottuu melko syvälle systeemiin eli systeemin toimintaa ohjaaviin ja määritteleviin osiin "ohjeistoihin", jotka systeeminäkökulmasta tarkoittavat systeemin vaikuttamista systeemin rakenteisiin (systeemin muotoilu).

TOIMENPIDE Tuotetaan tietoa elinympäristöjen ja lajiston tilasta sekä niissä tapahtuvista muutoksista päättäjiä, suunnittelijoita ja kaupunkilaisia varten.

Toimenpide on keskeinen Luontopositiivinen Vantaa –tavoitteen kannalta. Toimenpiteen vaikutusmekanismi jää kuitenkin avoimeksi toimenpiteen tuloksen ja vaikutusten osalta. Toimenpiteen välittömänä tuotoksena on tieto elinympäristöistä ja lajiston tilasta, mutta vaikutusmekanismeja tulisi täydentää määrittelemällä selkeämmin miten toimenpiteellä tuotettavaa tietoa hyödynnetään (mm. kenen tulisi käyttää tietoa, millaisiin prosesseihin tieto tulisi liittää ja miten tieto liitetään osaksi käytäntöjä ml. seuranta ja ennakointi; miten tieto esitetään eri tahoille ymmärrettävästi, miten tuetaan eri tahojen oppimista sekä aktiivista tiedon hyödyntämistä) ja millaista vaikuttavuutta tiedonkäytöllä tavoitellaan.

SYSTEEMINÄKÖKULMA Toimenpiteen tulos ja tulosten vaikuttavuus systeemiin jää avoimeksi.

TOIMENPIDE Laaditaan ekologisia verkostoja koskeva suunnitelma (VIVA) , jossa tarkastellaan metsä-, niitty- ja siniverkostoja kokonaisvaltaisesti ja etsitään keinoja niiden kehittämiseksi ja toiminnan vahvistamiseksi.

Toimenpide on keskeinen Luontopositiivinen Vantaa –tavoitteen kannalta. **Toimenpiteen vaikutusmekanismi rakentuu tiedon tuottamiseen, sääntöjen (keinot, käytännöt) määrittelyyn ja niiden toteuttamiseen / käyttöön eri toimijoiden toimesta.** Tarkastelun kokonaisvaltaisuus heijastuu tässä siten myös ekologisten verkostojen hallinnan (governance) määrittelyyn, ja edellyttää kaupunkiympäristön hallinnan eri ulottuvuuksien monipuolista ja eri sektorit ja eri tasot läpileikkaavaa tarkastelua, jotta toimenpide voi tuottaa toivottuja vaikuttavia tuloksia. Hallinnan ulottuvuuksien osalta on tarkasteltava toimijoita (ketkä toimivat ekologisten verkostojen hallinnassa), prosesseja (miten ja millaisissa prosesseissa ekologisia verkostoja hallinnassa käsitellään) ja keinoja (millä tavoin ekologisiin verkostoihin hallinnalla puututaan).

Toimenpiteen vaikuttavuuden arviointia varten tarvitaan muuttujia, joiden avulla voidaan (erityisesti paikkatietoa hyödyntämällä) tunnistaa metsä-, niitty- ja siniverkostojen ekologista tilaa ja seurata sitä. Paikkatiedon käyttöä puoltavat esimerkiksi mahdollisuudet tehdä tarkastelut (aineistojen rajoissa) kattavasti ja yhtenäisesti koko Vantaan alueelta, sekä olemassa olevien (päivittyvien) aineistojen hyödyntämismahdollisuus. Paikkatietotarkasteluita on toki syytä täydentää maastossa tehtävällä seurannalla.

Toimenpiteen tuotoksen toteutettavuus edellyttää riittäviä resursseja (tietolähteet, osaaminen, eri tahojen osallistuminen) suunnitelman laadintaan. Samalla turvataan toimenpiteen tuloksellista toteutettavuutta varmistamalla suunnitelman hyvä laatu, eri tahojen sitoutuminen suunnitelmaa sekä eri tahojen näkökulmasta toteuttamiskelpoiset ekologisen verkoston kehittämisen ja toiminnan vahvistamisen keinot. Toimenpiteellä on erinomaiset mahdollisuudet edistää keskeisiä vihreän infran suunnitteluperiaatteita, jotka tukevat myös luontopositiivinen Vantaa -tavoitetta.

SYSTEEMINÄKÖKULMA Systeeminäkökulmasta toimenpide kohdentuu melko syvälle systeemiin (systeemin muotoilu) tuottamalla tietoa ja määrittelemällä keinoja ja sääntöjä siihen, miten ekologiseen verkostoon kuuluvia kohteita kaupunkiympäristön hallinnassa käsitellään.

TAVOITE: Vahvistetaan toimia metsä- ja suoluonnon monimuotoisuuden parantamiseksi

TOIMENPIDE Tarvitaan tietoa ja seuranta luonnon tilasta ja lajistosta suojelualueiden ulkopuolelta.

Toimenpidettä ei ole määritelty, vaan se esitetään yleisenä tietotarpeena.

TOIMENPIDE Parannetaan metsä- ja suoluonnon ekologista tilaa aktiivisilla hoito- ja ennallistamistoimilla sekä kulumisvaurioiden torjunnalla.

Toimenpiteen **vaikutusmekanismi** muodostuu metsä- ja suoluonnon hallintatahojen luonnonympäristöön kohdistamista toimista, joiden tarkoituksena on parantaa metsä- ja suoluonnon ekologista tilaa. **Keskeisiä vaikutusmekanismiin liittyviä asioita ovat tällöin hallintaorganisaatioiden toimijoiden osaaminen, osaamisen kehittäminen ja käytännöt (ohjeet ja toimintatavat).**

Aktiivisten hoitotoimien osalta tulisi arvioida millaisia vaikutuksia ekologiseen tilaan toimilla pyritään saamaan aikaan ja seurata näitä vaikutuksia luonnonprosessien kannalta olennaisella aikajänteellä sekä säätää aktiivisten toimien toteutustapoja ja voimakkuutta tarvittaessa.

Toimenpiteen tulokselliseen toteutettavuuteen liittyviä keskeisiä tekijöitä ovat **hallintaorganisaatioiden resurssit, osaaminen sekä toimintakäytännöt, jotka heijastuvat siihen, millaisia ovat toteuttamiskelpoiset toimet, millaisia käytäntöjen muutostarpeita toimiin liittyy ja miten toimenpiteiden vaikutuksia voidaan seurata. Käytäntöjen muutostarpeisiin liittyy myös toimien toteutustahon osaaminen, toimien toteutusohjeiden päivittäminen / laadinta sekä mahdolliset sopimukset (esim. metsänhoidon toteutuksen sopimukset).** Toimien määrittelyssä ja seurannassa on mahdollista edistää oppimista ja kokeiluja yhdistämällä toimiin esim. tutkimustoimintaa.

Toimenpiteen tavoitteena on parantaa metsä- ja suoluonnontilaa, joten se tukee osaltaan hyvin Luontoposiitivinen Vantaa -tavoitteen toteuttamista.

SYSTEEMINÄKÖKULMA Toimenpiteellä pyritään vaikuttamaan olevan metsä- ja suoluonnon tilaan aktiivisilla toimilla, jotka säätävät, varmistavat ja/tai muuttavat metsä- ja suoluonnon toimintaa. Toimenpiteellä ei vaikuteta (esim. maankäytön) aluevarausten kautta metsä- ja suoluonnon määrään. Systeeminäkökulmasta toimenpide ei siten ulotu kovin syvälle vihreän infrastruktuurin sosiaalis-ekologis-teknisen -kokonaissysteemin toimintaa ohjaaviin rakenteisiin, vaan kohdistuu systeemin säätöihin (parametrit). Toimenpiteen tuloksena on kuitenkin mahdollista, että ekologisen osasysteemin itsesäätelykyky (evoluutiopotentiaali) vahvistuu. Tämä edellyttää, että metsä- ja suoluonnon (luontaisten) prosessien toimintaedellytykset (ml. aikajänne) otetaan toimissa huomioon / niitä tuetaan.

TOIMENPIDE Huomioidaan kaupunkisuunnittelussa metsäverkostorakenne kattavine ekologisine yhteyksineen ja niiden tukialueineen rakennetussa ympäristössä.

Toimenpiteen vaikutusmekanismi muodostuu hallintaorganisaation (kaupunkisuunnittelu) suunnitteluprosesseissa tekemistä metsäverkoston erilaisten osien aluevarauspäätöksistä sekä suunnitteluprojekteissa tehdyistä metsäverkostoon suoraan tai välillisesti kohdistuvista päätöksistä. Maankäytön aluevarauksiin ja rakennetun ympäristön suunnittelukohteisiin kohdistuu kaupunkiympäristössä erilaisia intressejä, ja tämän vuoksi myös kestävä ja toimiva metsäverkostorakenteen suunnittelu edellyttää eri tahojen osallistumista valmisteluun ohjeistoista ja periaatteista, joiden avulla eri suunnittelualat voivat käytännössä ottaa metsäverkoston huomioon erilaisissa kaupunkisuunnittelun tehtävissä.

Toimenpiteen mittarit liittyvät VIVA-verkostoselvityksen mittareihin ja niiden seurantaan. Kaupunkisuunnitteluhankkeita ja niiden suunnitteluratkaisuita rakennetussa ympäristössä voidaan peilata metsäverkostoon ja arvioida niiden vaikutuksia verkoston ekologiseen tilaan. **Toimenpiteessä metsäverkostorakennetta tarkastellaan rakennetussa ympäristössä, joten erilaisten intressien yhteensovittaminen korostuu toimenpiteen tuloksellisessa toteutettavuudessa.** Toimenpiteeseen liittyy siten monia poliittisen toteutettavuuden osatekijöitä (mm. poliittinen ohjaus ja valtasuhteet; käsitykset ja arvot, maankäytön erilaiset intressit ja näihin liittyvät näkemyserot). Sosiaalisen toteutettavuuden osalta siihen liittyviä tekijöitä ovat mm. yleinen tietoisuus metsäluonnon merkityksestä kaupunkiympäristössä ja tähän liittyvät toiveet ja vaateet; nykyiset suunnitteluprosessit, suunnitteluperiaatteet ja toimintakäytännöt sekä niiden muutostarpeet.

Edellisen pohjalta metsäverkoston maankäytön suunnitteluun liittyvissä prosesseissa erilaisten intressien huomioon ottaminen edellyttää laajapohjaista osallistuvaa periaatteiden määrittelyä ja suunnitteluprosessien päätösten valmistelua.

Toimenpiteellä voidaan edistää kaupungin vihreän infrastruktuurin suunnitteluperiaatteista erityisesti kytkeytyneisyyttä, monimuotoisuutta, integrointia (vihreä ja harmaa infrastruktuuri) sekä tähän liittyvää kasvullisten elementtien pitkän aikajänteen kehityksen huomioon ottamista kaupunkiympäristössä (esim. katupuiden kehitys) sekä monitoiminnallisuutta (esim. puusto huleveden hallintarakenteissa). Nämä ovat tärkeitä näkökulmia myös Luontoposiitiivinen Vantaa - tavoitteen kannalta.

SYSTEEMINÄKÖKULMA Toimenpiteellä vaikutetaan metsäverkoston erilaisten elementtien (metsäverkoston osat) määrään ja sijoittumiseen ja näistä muodostuvaan metsäverkostokokonaisuuteen. Systeeminäkökulmasta toimenpide ei ulotu suoraan kovinkaan syvälle systeemin toimintaa ohjaaviin rakenteisiin vaan sen avulla lähinnä säädetään systeemin toimintaa. Koska toimenpide kuitenkin käytännössä edellyttää ohjeistojen ja periaatteiden määrittelyä / tarkentamista, joilla tätä säätelyä tehdään, kohdentuu toimenpide välillisesti syvemmälle systeemin rakenteisiin (systeemin toimintaa ohjaavat rakenteet) - etenkin jos eri tahot osallistuvat metsäverkoston huomioon ottamisen periaatteiden ja ohjeistojen laadintaan laajapohjaisesti ja samalla tuetaan suunnittelijoiden / tahojen oppimista ja yhteistyön edellytyksiä, joita tarvitaan toimenpiteen tavoitteen (metsäverkoston huomioon ottaminen) edistämisessä käytännön suunnitteluprosesseissa.

TOIMENPIDE Sovitetaan yhteen keinot luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi ja ekosysteemipalveluiden tuottamiseksi.

Toimenpidettä ei ole konkretisoitu siten, että sitä voidaan suoraan arvioida (esim. mitkä ja missä prosesseissa käytettävät keinot). Yleisenä tuotostavoitteena on harmonisoida (erilaisten) ekosysteemipalveluiden tuottamista tukevat (viheralueiden suunnittelun, toteutuksen, hoidon) keinot (sosiaalinen osasysteemi) luonnon monimuotoisuutta eri tavoin edistävien toimien kanssa siten, että keinot edistävät tarkoituksenmukaisesti molempia ekologisen osasysteemin toimintaan liittyviä (pääallekkäisiä) tavoitteita.

SYSTEEMINÄKÖKULMA Toimenpidettä ei ole konkretisoitu siten, että sitä voidaan suoraan arvioida. Systeeminäkökulmasta toimenpide voi kuitenkin tarjota mahdollisuuksia myös systeemin kehittämiseen (mm. erilaisten näkökulmien yhteensovittamiseen liittyvä oppiminen sekä systeemin rakenteelliset muutokset).

TAVOITE: Vesistöjen luonnontilaisuutta ja monimuotoisuutta parannetaan

TOIMENPIDE Jatketaan toimia vantaalaisen vesiluonnon hyväksi.

Toimenpidettä ei ole konkretisoitu siten, että sitä voidaan suoraan arvioida.

TOIMENPIDE Varataan purokäytävälle riittävästi tilaa uusien alueiden suunnittelussa, jotta puro voisi mutkitella ja elää luonnonmukaisesti.

Toimenpiteen **vaikutusmekanismi** muodostuu hallintaorganisaatioiden (kaupunkisuunnittelu) suunnitteluprosesseissa tekemistä purokäytävien riittävän laajoista aluevarauspäätöksistä (riittävällä laajuudella tarkoitetaan purokäytävää, jossa "puro voi mutkitella ja elää luonnonmukaisesti"). Tämän osalta on syytä ottaa huomioon, että purokäytävien ohella **purojen toimintaan vaikuttavat myös purojen valuma-alueella tehtävät toimet**. Tässä toimenpiteessä keskitytään kuitenkin vain purokäytäviin.

Samoin kuin edellä metsäverkoston osalta, maankäytön aluevarauksiin ja rakennetun ympäristön suunnittelukohteisiin kohdistuu kaupunkiympäristössä erilaisia intressejä, ja tämän vuoksi myös riittävien **purokäytävien aluevarausten suunnittelu edellyttää eri tahojen osallistumista suunnittelutyöhön sekä suunnittelua ohjaavien periaatteiden ja ohjeistojen määrittelyyn.**

Purokäytävät liittyvät moniin "luontopositiivinen Vantaa" -tavoitteen kannalta merkittäviin vihreän infrastruktuurin suunnitteluperiaatteisiin. Purokäytävät ovat kaupunkiympäristössä merkittäviä ekologisten yhteyksien (kytkeytyneisyys) ja luonnon monimuotoisuuden kannalta. Purokäytävän ohella valuma-alueella tehtävillä luonnonmukaisilla huleveden hallintaratkaisilla (nature-based solutions, vihreän ja harmaan infrastruktuurin integrointi) on huomattava vaikutus puron luonnonmukaiseen toimintaan. Purokäytävien tarjoamien erilaisten ekosysteemipalveluiden osalta (monitoiminnallisuus) on kiinnitettävä huomiota siihen, että kulumisherkkään ympäristöön ei kohdistu hallitsematonta virkistyskäyttöä siten, että purokäytävän arvo luonnonympäristönä heikkenee - purokäytävän ohella alueilla tarvitaan siten myös muita kulutuskestävämpiä alueita / virkistysrakenteita. Purokäytävien aluevarauksilla tuetaan luonnonympäristöille tärkeää alueidenkäytön pitkäaikaista jatkuvuutta, ja siten kestävää alueidenkäyttöä.

Vastaavasti kuin metsäverkostorakenteessa purokäytävien riittävien tilavarausten määrittelyyn liittyy aluevarausten osalta monia **poliittisen toteutettavuuden** osatekijöitä (mm. poliittinen ohjaus ja valtasuhteet; käsitykset ja arvot, maankäytön erilaiset intressit, ja näihin liittyvät näkemyserot), ja **sosiaalisen toteutettavuuden** osatekijöitä (mm. yleinen tietoisuus purojen merkityksestä kaupunkiympäristössä ja tähän liittyvät toiveet ja vaateet; nykyiset suunnitteluprosessit, suunnitteluperiaatteet ja toimintakäytännöt ja niiden muutostarpeet).

Toimenpiteen **mittareita varten** "purokäytävien riittävän tilan" käsite on määriteltävä mitattavasti. Toimenpiteessä "riittävän tilan" arvioinnissa on tärkeää tunnistaa ja varmistaa veden luontaisen kierron prosessit alueella, jotta tavoite puron luonnonmukaisesta toiminnasta varmistuu. Tähän tarvitaan systeemiosaamista purojen toiminnasta ja tähän liittyvistä edellytyksistä purokäytävissä ja laajemmin valuma-alueella. Tältä osin toimenpide linkittyy myös aiemmin esitetyn toimenpiteen "ekologisesti kestävän kaupunkisuunnittelun" periaatteisiin.

SYSTEEMINÄKÖKULMA Toimenpiteellä vaikutetaan purokäytävien pinta-alaan, joten kyseessä ovat systeeminäkökulmasta säädöt systeemin parametreissa, eikä toimenpide siten ulotu kovinkaan syväälle systeemin rakenteisiin. Syvempää systeemivaikutusta voidaan - ja täytyykin - hakea purokäytävien suunnitteluperiaatteiden määrittelyllä sekä tähän liittyvällä eri tahojen osallistumisella sekä oppimisella.

TOIMENPIDE Uudenmaan vesienhoidon toimenpideohjelman ympäristötavoitteena on saada Vantaanjoen ekologinen tila hyväksi vuoteen 2027 mennessä. Vaaditaan aktiivisia tekoja, jotta tavoitteisiin päästään.

Toimenpiteen vaikutusmekanismi muodostuu hallintaorganisaatioihin /- tahoille kohdistetuista vaatimuksista toteuttaa tuloksellisia aktiivisia vesienhoidon toimenpiteitä, joiden vaikutuksesta Vantaanjoen ekologinen tila parantuu. Tältä osin on keskeistä tunnistaa **millaisia vesitalouden vaikutusketjuja** erilaisista valuma-alueella tehtävistä hankkeista (mm. maankäyttö, rakentaminen) muodostuu, mitkä ovat näiden osalta vastuutahoja, millä tavoilla sekä missä kohtaa vaikutusketjuihin voidaan vesienhoidon kannalta tarkoituksenmukaisesti puuttua ja millaisia resursseja tähän tarvitaan.

Koska kyseessä on laaja ja maankäytöltään sekä omistussuhteiltaan vaihteleva valuma-alue, kohdistuvat vaatimukset aktiivisista teoista samanaikaisesti moneen eri toimijaan ja **toimet voidaan toteuttaa tuloksellisesti vain eri toimijoiden yhteistyöllä**. Näiltä osin Vantaan kaupungin on toimijana syytä olla mukana hankkeissa.

Aktiivisten vesienhoidon toimenpiteiden vaikutukset eivät ole välittömästi arvioitavissa, joten toimenpiteiden vaikutusten seurantaan on kiinnitettävä erityistä huomiota. Tuloksellisesti toimenpiteen mittarina voidaan käyttää kaupungin osallistumista erilaisiin vesienhoidon hankkeisiin. Vaikutusten osalta mittarina voidaan käyttää Vantaanjoen ekologista tilaa.

Vantaanjoen ekologisen tilan parantaminen liittyy edellä kuvatun purokäytävien tilavarausten tavoin moniin "luontoposiitiivinen Vantaa" -tavoitteen kannalta merkittäviin vihreän infrastruktuurin suunnitteluperiaatteisiin. Vantaanjoen ekologisen tilan parantaminen turvaa luonnon monimuotoisuutta , ja Vantaanjoki rantoineen toimii ekologisena yhteytenä, joten joen tilan kokonaisvaltainen parantaminen turvaa keskeisiä luonnon elinvoimaisuuden piirteitä. Vihreän infran suunnitteluperiaatteiden osalta, joen ekologisen tilan parantaminen edellyttää toimia valuma-alueella, jolloin rakennetussa ympäristössä huleveden hallinnan luontopohjaiset ratkaisut linkittyvät vihreän ja harmaan infran integrointiin (green-grey integration).

Keskeistä valuma-alueella tehtävien toimien osalta on, että toimet ovat eri tahoille (yksityinen, puoli-julkinen, julkinen) mielekkäitä ja toteuttamiskelpoisia. Toimenpiteen tuloksellinen toteutettavuus liittyy siihen, **miten eri tahojen tietoisuutta toimien tarpeellisuudesta saadaan lisättyä** (Vantaanjokeen valuma-alueella vaikuttavien hankkeiden, esim. rakentaminen, vaikutusketjujen tunnistaminen ja avainkohtien kuvaaminen), **miten toteuttamiskelpoisiksi eri tahot kokevat esitetyt vesienhallinnan keinot ja millaisia resursseja sekä käytäntöjen muutoksia niihin tarvitaan.**

SYSTEEMINÄKÖKULMA Toimenpiteellä pyritään vaikuttamaan systeemin sääntöihin (millaisilla käytännöillä ja periaatteilla vesienhallintaa tehdään Vantaanjoen valuma-alueella), joten toimenpide kohdentuu varsin syvälle systeemin rakenteisiin.

TOIMENPIDE Tarvitaan aktiivisia toimia monimuotoisten avoimien elinympäristöjen säilyttämiseen ja lisäämiseen, koska merkittävä osa Suomen uhanalaisista ja uhanalaistuvista lajeista on riippuvainen näistä elinympäristöistä.

Toimenpide on esitetty **yleisenä tarpeena aktiivisista toimista**, joilla säilytetään ja lisätään monimuotoisia avoimia elinympäristöjä.

JOS määritellään, että toimenpiteellä tarkoitetaan "toteutetaan aktiivisia toimia, joilla säilytetään ja lisätään monimuotoisia avoimia elinympäristöjä", tämä toimenpide kytkeytyy resurssiviisauden tiekartassa esitetyistä toimenpiteistä luonnonsuojelun toteutussuunnitelman, ekologisten verkostojen suunnitelman ja inventointisuunnitelman laatimiseen, tiedon tuottamiseen monimuotoisista elinympäristöistä, luonnon monimuotoisuutta ja ekosysteemipalveluita edistävien keinojen yhteensovittamiseen, niittyjen pinta-alan lisäämisen, niitty-ympäristöjen monimuotoisuuden lisäämisen, avoimien alueiden verkoston selvittämisen, niittämistoimien kehittämisen sekä vieraslajeihin liittyviin toimiin. **Toimenpide konkretisoituu siten tältä osin muiden toimenpiteiden toteutuksen kautta, mutta jää silti avoimeksi muiden mahdollisten aktiivisten toimien osalta.**

TOIMENPIDE Lisätään niittyjen pinta-alaa.

Toimenpiteen **vaikutusmekanismi** muodostuu hallintaorganisaatioiden (viheralueiden hoito, kaupunkisuunnittelu, ympäristö/luonto) prosesseissaan määrittelemistä alueista, joiden hoitoa kehitetään / hoitoluokkaa muutetaan / hoitoluokka määritellään niin, että se tukee alueiden kehittämistä jatkossa niittyinä. **Toimenpiteen vaikuttavuus kytkeytyy alueiden sijoittamiseen siten, että niittyverkosto kokonaisuutena vahvistuu.** Lisäksi toimenpiteen vaikuttavuuteen liittyy se, **miten hyvin hoitomenetelmät tukevat niitty-ympäristöjen luontoarvoja.**

Keskeisistä vihreän infrastruktuurin suunnitteluperiaatteista niittyjen määrän lisääminen liittyy luonnon monimuotoisuuteen, kytkeytyneisyyteen, viheralueiden toiminnallisuuteen ja sen spatiaaliseen vaihteluun, niittyverkostokokonaisuuteen eri mittakaavoissa; viheralueiden hoitoon (jatkuvuus) ,luontopohjaisiin ratkaisuihin (esim. viherkatot, huleveden hallintarakenteisiin liittyvät avoimet ympäristöt). **Luontoposiitivinen Vantaa -tavoitteen osalta toimenpide tarjoaa siten monipuolisia tavoitteen toteutumista edistäviä mahdollisuuksia.**

Toimenpiteen **tulokselliseen toteutettavuuteen** liittyviä toteutettavuuden tekijöitä ovat mm. (poliittiset) periaatteelliset linjaukset ja tahtotila luontoarvojen kehittämisestä sekä näihin liittyvät ajattelutavat, käsitykset, arvot sekä valtasuhteet ja hallintaorganisaatioiden kehittämisresurssit. Näiden ohella toteutettavuuteen liittyviä (sosiaalisen toteutettavuuden) tekijöitä ovat myös mm. yleinen tietoisuus niittyjen arvoista, nykyiset niittyihin liittyvät käytännöt ja niiden muutostarpeet sekä avoimiin viheralueisiin liittyvät erilaiset arvot (virkistyskäyttö, kulttuuri, luonto) ja niihin liittyvät arvostukset (henkilökohtaiset näkemykset ja kokemukset niityistä ympäristöinä).

Mittareina voidaan käyttää toteutettujen erityyppisten niitty-ympäristöjen pinta-alaa - tarvitaan määrittely siitä, miten toteutuneet pinta-alalisäykset luokitellaan ja tunnistetaan.

SYSTEEMINÄKÖKULMA Toimenpide ei ulotu kovinkaan syvälle systeemin rakenteisiin. **Jotta toimenpide olisi vaikuttava, tulee niittyjen pinta-alalisäykset kohdentaa niittyverkoston kehittämisen kannalta tarkoituksenmukaisesti.** Toimenpide linkittyy siten muihin suunniteltuihin toimenpiteisiin (erityisesti ekologiset verkostot, avoimien alueiden verkoston selvittäminen); näiden ohella tarkasteltavaksi tulevat avoimien alueiden ekosysteemipalvelut ja erilaisten hyötyjen punnitseminen.

Systeemitasoista vaikuttavuutta voi olla mahdollista lisätä yhdistämällä niittyverkoston kehittämiseen paikallisyhteisöjen osallistumista. Tämä on mahdollista erityisesti niittyjen kehittämisessä, koska niitty-ympäristöt vaativat kehittyäkseen aktiivisia toimia, joista osa soveltuu hyvin talkootyöksi. Paikallisyhteisön osallisuuden lisäämisellä voidaan tukea tietoisuuden lisäämistä ja oppimista avoimien alueiden luontoarvoista tekemisen ja kokemusten kautta, hyödyntää paikallistietämystä, vahvistaa alueidentiteettiä ja oman lähiympäristön arvostusta. Tällä puolestaan voi olla heijastusvaikutuksia ajattelutapoihin eli hyvin syvälle systeemiin.

TOIMENPIDE Kasvatetaan niitty-ympäristöjen monimuotoisuutta niittyjen oikealla hoidolla, sekä sopivien nurmikkoalueiden niityttämällä ja niittykasvien lajimäärän nostamisella.

Toimenpiteen **vaikutusmekanismi** muodostuu hallintaorganisaatioiden prosesseissaan määrittelemistä tavoista **hoitaa niitty-ympäristöjä ja prosesseissa määriteltystä nurmikoita tavoitteellisesti siten, että niiden monimuotoisuus lisääntyy**. Hoito tässä tarkoittaa olevien niittyjen hoitoa sekä määriteltujen nurmikkoalueiden hoidon muutosta, siten että alueet kehittyvät niitymäisiksi ja niiden niitylajien määrä kasvaa. **Niittyjen "oikea" hoito on syytä konkretisoida** hoitokäytäntöjen ja seurannan kannalta tarkoituksenmukaisesti.

Toimenpiteen **vaikuttavuuteen niittyverkostokokonaisuuden osalta liittyy se, että toimet kohdistuvat sellaisiin niittyverkoston osiin, joita vahvistamalla verkosto vahvistuu (esim. kriittiset niittyverkoston ekologiset yhteydet)**. Nurmikkoalueiden niityttämiseen tulisi lisäksi liittää avoimien ympäristöjen ekosysteemipalveluiden tarkastelu, jotta avoimien alueiden erilaiset arvot tunnistetaan ja niiden merkitystä voidaan punnita (nurmialueiden niityttäminen muuttaa avoimen alueen virkistyskäyttömahdollisuuksia ja vaikuttaa siten sosiaaliseen osasysteemiin eli viheralueiden käyttäjiin).

Keskeisistä vihreän infrastruktuurin suunnitteluperiaatteista avointen ympäristöjen hoidon muutokset liittyvät luonnon monimuotoisuuteen, kytkeytyneisyyteen, viheralueiden toiminnallisuuteen ja sen spatiaaliseen vaihteluun, niittyverkostokokonaisuuteen eri mittakaavoissa; viheralueiden hoitoon (jatkuvuus)).

Luontoposiitivinen Vantaa -tavoitteen osalta toimenpide tarjoaa siten hyviä tavoitteen toteutumista edistäviä mahdollisuuksia.

Kuten edellä niittyjen määrän lisäämiseen, tämänkin toimenpiteen tulokselliseen toteutettavuuteen liittyviä toteutettavuuden tekijöitä ovat mm. (poliittiset) periaatteelliset linjaukset ja tahtotila luontoarvojen kehittämisestä sekä näihin liittyvät ajattelutavat, käsitykset, arvot sekä valtasuhteet ja hallintaorganisaatioiden kehittämisresurssit. Näiden ohella toteutettavuuteen liittyviä (sosiaalisen toteutettavuuden) tekijöitä ovat myös mm. yleinen tietoisuus niittyjen arvoista, nykyiset niityihin liittyvät käytännöt ja niiden muutostarpeet sekä avoimiin viheralueisiin liittyvät erilaiset arvot (virkistyskäyttö, kulttuuri, luonto) ja niihin liittyvät arvostukset (henkilökohtaiset näkemykset ja kokemukset niityistä ympäristöinä). **Toteutettavuuden kannalta keskeistä on myös konkretisoida niittyjen "oikea" hoito siten, että se on käytännössä toteutettavissa.**

Toimenpiteen mittarit liittyvät hoitokäytäntöjen toteutuksen seurantaan ja niiden vaikuttavuuden (esim. lajisto, kytkeytyneisyys) arviointiin.

SYSTEEMINÄKÖKULMA Toimenpiteen tuotoksena vaikutetaan niitty-ympäristöjen määräsuhteisiin ja piirteisiin. Systeeminäkökulmasta toimenpide ei ulotu kovinkaan syvälle systeemin rakenteisiin (toimenpiteellä "säädetään" systeemiä). Toimenpiteen systeemitason vaikuttavuutta voi olla mahdollista kasvattaa lisäämällä asukkaiden osallisuutta niitytettävien ympäristöjen määrittelyyn, liittyy mm. tietoisuuden lisäämiseen alueen niitty-ympäristöjen arvoista, paikallistietämyksen hyödyntämiseen; oman lähiympäristön arvostukseen, ajattelutapojen muutokseen (niittyjen kokeminen). Lisäksi on mahdollista tunnistaa niittyjen tukialueina toimivia asuinalueita, ja kohdentaa näiden alueiden asukkaille kannustusta piha-alueiden niitty-ympäristöjä tukeville toimille.

TAVOITE: Varmistetaan kattava avoimien alueiden verkosto

TOIMENPIDE Selvitetään **avoimien alueiden verkosto** osana Vantaan ekologisten verkostojen suunnitelmaa niittylajien menestymisen turvaksi.

Tämä toimenpide liittyy suoraan ekologisten verkostojen suunnitelmaan (VIVA), jota on kuvattu edellä.

TOIMENPIDE Kehitetään kaupungin niittämistoimia kasvien siementuotannon ja hyönteisten menestymisen turvaamiseksi.

Toimenpiteen vaikutusmekanismi muodostuu hallintaorganisaation **kehittämisprosesseissaan** (testit, kokeilut, selvitykset yms.) **tuottamista niittyjen hoidon** niittämistoimien määrittelyistä, jotka **välittyvät toteuttaville tahoille ohjeistojen, hoitovaatimusten yms. avulla** (ml. hoitourakoiden sopimukset). Toteutettujen hoitotoimien **tuloksena tavoitellaan** kasvien siementuotannon ja hyönteisten menestymistä, ja vaikutuksena edelleen niittyluonnon monimuotoisuuden edistämistä.

Kasvien siementuotannon ja hyönteisten menestymisen muutosten seuranta on toimenpiteen keskeistä sisältöä, jotta toimia voidaan tarvittaessa säätää. Tältä osin toimenpiteessä voitaisiin pyrkiä myös mm. tutkimukselliseen yhteistyöhön. Mittarien osalta mm. kasvien siementuotannon ja hyönteisten menestymisen seuranta kertoo toimenpiteen tuloksellisuudesta.

Kattavan avoimien alueiden verkoston varmistaminen - joka on niitty-ympäristöihin liittyvien toimenpiteiden laajempi tavoite - arvioimiseksi on syytä kehittää niitty-ympäristöjen luonnon monimuotoisuuden seuranta laajemmin.

Vihreän infrastruktuurin keskeisistä suunnitteluperiaatteista toimenpide liittyy erityisesti luonnon monimuotoisuuteen, kytkeytyneisyyteen, uusiutumiskykyyn, toimien sovellettavuuteen ja viherympäristön hyvään hallintaan. **Luontoposiitivinen Vantaa -tavoitteen osalta niitty-ympäristöjen hoidon kehittäminen voi sekä turvata että edistää näiden ympäristöjen luonnon monimuotoisuutta.**

Toteutettavuuden osalta keskeistä on, että kehitetyt niittämistoimet **ovat käytännössä toteuttamiskelpoisia ja toimien toteutuksesta on saatavissa ohjeistusta, joka auttaa ymmärtämään toteutustapojen tavoitteet (miksi toimenpide tehdään tietyllä tavalla, mikä toimenpiteen toteutuksessa on olennaista).** Toimien määrittelyn toteutettavuuteen vaikuttavat mm. kehittämisresurssit, nykyiset ajattelutavat sekä hoidon käytännöt ja näihin liittyvät muutostarpeet (sosiaaliset ja tekniset). **Toimenpide voi edellyttää innovatiivisia ratkaisuja, joita kannattaa kehittää yhteistyössä niittyjen hoitoa toteuttavien tahojen kanssa, jolloin voidaan varmistaa ratkaisujen soveltuvuutta käytäntöön sekä hyödyntää erilaisen osaamisen ja yhteiskehittäminen / oppiminen mahdollisuudet.**

SYSTEEMINÄKÖKULMA Toimenpiteessä määritellään periaatteita ja keinoja kaikkien niittyjen (olevat, uudet, kehitettävät) hoitoon. Systeemitasojen osalta toimenpide kohdentuu siten varsin syvälle systeemin rakenteisiin, koska kyseessä on uusien systeemin toimintaa ohjaavien sääntöjen määrittely. Uusien sääntöjen soveltaminen heijastuu pinnallisemmille systeemitasoille (mm. tietovirrat sekä niittyjen ominaisuudet).

TOIMENPIDE Lisätään kuntalaisten vieraslajituntemusta sekä järjestetään asukkaiden kanssa vieraslajitalkoita.

Toimenpiteen vaikutusmekanismin osalta tapoja, joilla kuntalaisten vieraslajituntemusta pyritään lisäämään, ei ole konkretisoitu. Tältä osin mahdollisia keinoja ovat esim. vieraslajihavaintojen joukkoistaminen ja tätä tukevat sovellukset; paikallisten asukasyhdistysten vieraslajikampanjat ja tähän liittyvät materiaalit sekä muut materiaalit (esim. kouluille). Esimerkkinä mm. Helsingin kaupungin maastoon sijoittamat "vieraslajiroskakorit" ja infot.

Vieraslajitalkoiden osalta vaikutusmekanismi muodostuu pyrkimyksestä vaikuttaa asukkaiden ajattelutapoihin ja edelleen toimintakäytäntöihin **kokemuksellisuuden avulla**. Tuotoksen (esim. vieraslajitalkoiden määrä) ohella on tärkeää seurata toimenpiteen tuloksellisuutta esim. kyselyt, joilla kartoitetaan vieraslajiosaamista ja -asenteita sellaisilla henkilöillä, jotka ovat osallistuneet talkoisiin tai muihin toimenpiteen tapahtumiin (verrattuna lähtötilanteen osaamiseen).

Vihreän infrastruktuurin keskeisistä suunnitteluperiaatteista toimenpide liittyy viheralueiden hyvään hallintaan ja toimien sovellettavuuteen, sekä toimenpiteen tavoitellun vaikuttavuuden osalta monimuotoisuuteen. **Toimenpiteet, joilla pyritään lisäämään kuntalaisten ympäristötietoisuutta ovat systemisen muutoksen kannalta hyvin arvokkaita ja voivat olla merkittäviä "sysäyksiä" kohti syvempiä luontopositiivisia ajattelu- ja toimintatapoja. Niillä voi siten olla erityistä arvoa myös Luontopositiivinen Vantaa -tavoitteen kannalta.**

Toimenpiteen toteutettavuus liittyy resursseihin, sisältöihin ja välineisiin, joilla pyritään vaikuttamaan ajattelutapoihin ja niiden muutokseen ja edelleen toimintakäytäntöihin. **Koska vieraslajituntemus ei yksistään tehosta haitallisten vieraslajien torjuntaa, on toimenpiteitä määriteltäessä mietittävä miten vieraslajituntemuksen kautta pyritään asukkaiden vieraslajeihin liittyvien toimintakäytäntöjen muutokseen, ja miten tätä muutosta voidaan tukea asukkaiden arjessa (ja mikä on näiden tukitoimien toteutettavuus).** Vieraslajitalkoiden osalta tähän pyritään kokemuksellisuuden kautta - talkoissa voi oppia, miten vieraslajit vaikuttavat omaan lähiympäristöön, millaisilla toimilla ympäristöön levinneitä vieraslajeja joudutaan poistamaan ja millaisia tuloksia pitkäjänteisellä vieraslajitorjunnalla voidaan saada. Vieraslajitalkoiden osalta kynnys osallistua talkoisiin tulisi olla matala (esim. ennakkoilmoittautuneiden / mukaan haastettujen osallistujien lisäksi talkoopaikalla tulisi olla mahdollisuus osallistua talkoisiin myös spontaanisti ohikulkiessa).

SYSTEEMINÄKÖKULMA Toimenpiteellä pyritään vaikuttamaan systeemin tietovirtoihin (tiedonvälittyminen vieraslajeista sosiaalisessa osasysteemissä; sekä asukkaiden kokemuksellinen tieto ja oppiminen vieraslajeista vieraslajitalkoissa). Tältä osin toimenpide kohdentuu systeemissä "pintaa syvemmälle". Toimella pyritään kuitenkin vaikuttamaan myös asukkaiden ajattelutapoihin eli hyvin syvälle systeemin rakenteisiin.

TOIMENPIDE Linjataan toimintamallit ja varataan resurssit vieraslajien torjuntaan.

Toimenpiteen vaikutusmekanismi muodostuu kaupunkiympäristön hallintatahojen yhteistyössä määrittelemien vieraslajien torjunnan toimintamallien tuloksellisesta toteuttamisesta, joiden vaikutuksesta vieraslajien torjunta tehostuu.

Toimintamallien määrittelyssä on keskeistä tunnistaa kaupunkiympäristön erilaiset ja eri tahojen toimet, joihin liittyy riski vieraslajien leviämisestä sekä tehokkaat toimet vieraslajiesiintymien torjuntaan erilaisissa kaupunkiympäristön prosesseissa (torjuntatoimien integrointi). Kustannustehokkuuden arviointi on resurssien rajallisuuden vuoksi tärkeää, jotta toimintamallin toimet voidaan kohdentaa vaikuttavasti.

Toimintamallin toteuttamisen tuloksellisuuden seuranta on tärkeää, jotta toimintamalleja voidaan tarvittaessa muokata - tähän liittyy sopivien mittarien määrittely. Mittarien osalta voi olla syytä seurata toimenpiteen vaikuttavuuden lisäksi myös toimintamallin toimivuutta sopivilla (määriteltävillä) mittareilla.

Toimenpiteeseen liittyviä keskeisiä vihreän infran periaatteita ovat toimintamallien toteutettavuus, hallintatahojen yhteistyö toimintamallien laatimisessa, toimintamallien integrointi kaupunkiympäristön vieraslajeihin liittyviin prosesseihin; toimintamallien toteutuksen jatkuvuus sekä vieraslajien torjunnan vaikutus luonnon monimuotoisuuteen. **Yleisesti toimintamallien voidaan olettaa edistävän merkittävästi myös Luontoposiitiivinen Vantaa - tavoitetta, koska toimintamallien määrittelyssä luontoposiitiivisuus voidaan ottaa systemaattisesti huomioon.**

Toimenpiteen toteutettavuus liittyy toimintamallien toteuttamiskelpoisuuteen kaupunkiympäristön erilaisissa prosesseissa. Tältä osin toteutettavuuteen liittyy erilaisten hallintaorganisaatioiden tietämys vieraslajeista, ajattelutavat ja nykyiset käytännöt sekä käytettävissä olevat resurssit. Toteuttamiskelpoisten toimintamallien laatimista varten vieraslajiesiintymistä voi olla hyvä saada lisätietoa, jotta vieraslajien torjuntaa ja torjunnan resurssitarpeita sekä torjunnan toteutettavuutta voidaan tältä osin arvioida ja määritellä toimintamallissa tietopohjaisesti. **Erilaisten kaupunkiympäristön toimintaprosessien ja käytäntöjen vieraslajivaikutusten sekä vaikutusketjujen tunnistamiseen tarvitaan systeemiosaamista.** On tärkeää, että erilaiset tahot ja hallintatasot, joiden toiminta vaikuttaa kaupungin vieraslajeihin, osallistuvat toimintamallien määrittelyyn. Lisäksi toimintamallien määrittelyssä voidaan hyödyntää tutkimusorganisaatioita. Toimintamalleissa on syytä tunnistaa eri tahojen osalta sekä muutettavat käytännöt että pyrkiä innovatiivisiin uusiin käytäntöihin sekä tukea käytäntöjen vaikutusten seurantaa ja tähän liittyvää oppimista.

SYSTEEMINÄKÖKULMA Toimenpiteellä pyritään määrittelemään osasysteemille (kaupunkiympäristön hallintatahot, sosiaalinen osasysteemi) uusia vieraslajien torjunnan sääntöjä siten, että sosiaalisen osasysteemin (hallinta ja asukkaat) toiminta muuttuu ja vieraslajit ekologisessa osasysteemissä vähenevät. Toimenpide kohdentuu siten melko syvälle systeemin rakenteisiin määrittelemällä uusia systeemin toimintaa ohjaavia sääntöjä.

TAVOITE: Tehostetaan haitallisten vieraslajien torjuntaa

TOIMENPIDE Tehdään yhteistyötä naapurikuntien kanssa vieraslajien torjumiseksi.

Toimenpiteen tuotostavoitteena on tehdä yhteistyötä naapurikuntien kanssa vieraslajien torjumiseksi. Yhteistyön tuloksena tavoitellaan kuntarajat ylittävää vieraslajien torjunnan tehostamista ja edelleen vaikutuksena luonnon monimuotoisuuden turvaamista. Esimerkiksi vesireittejä pitkin leviävät vieraslajit ovat keskeisiä kuntarajat ylittävien torjuntatoimien yhteistyökohteita. Toimenpidettä ei kuitenkaan ole konkretisoitu siten, että sitä voitaisiin suoraan arvioida.

TOIMENPIDE Suunnataan vieraslajien torjuntatoimet ensisijaisesti luonnonsuojelualueiden herkkiin luontokohteisiin.

Toimenpide on määritelty periaatteellisena toimintatapana, joten se liittyy edellä kuvattuun vieraslajien torjunnan toimintamallien määrittelyyn.

TOIMENPIDE Tehdään yhteistyötä naapurikuntien kanssa vieraslajien torjumiseksi.

Toimenpiteen tuotostavoitteena on tehdä yhteistyötä naapurikuntien kanssa vieraslajien torjumiseksi. Yhteistyön tuloksena tavoitellaan kuntarajat ylittävää vieraslajien torjunnan tehostamista ja edelleen vaikutuksena luonnon monimuotoisuuden turvaamista. Esimerkiksi vesireittejä pitkin leviävät vieraslajit ovat keskeisiä kuntarajat ylittävien torjuntatoimien yhteistyökohteita. **Toimenpidettä ei kuitenkaan ole konkretisoitu siten, että sitä voitaisiin suoraan arvioida.**

TOIMENPIDE Suunnataan vieraslajien torjuntatoimet ensisijaisesti luonnonsuojelualueiden herkkiin luontokohteisiin.

Toimenpide on määritelty periaatteellisena toimintatapana, joten se liittyy edellä kuvattuun vieraslajien torjunnan toimintamallien määrittelyyn.

Lähteet

Vantaan kaupunki, 2017. Vantaan metsänhoidon periaatteet 2017–2030. Vantaan kaupunki, Kuntatekniikan keskus, Viheralueyksikkö, 2017. <https://www.vantaa.fi/sites/default/files/document/Vantaa-metsanhoidon-periaatteet-2017-2030.pdf>

Vantaan kaupunki, 2022 a. Vantaan maa- ja asuntopoliittiset linjaukset. Kaupunginvaltuusto 10.10.2022. <https://www.vantaa.fi/sites/default/files/document/Vantaan-maa-ja-asuntopoliittiset-linjaukset-saavutettava-08032023.pdf>

Vantaan kaupunki, 2022 b. Innovaatioiden Vantaa, Vantaan kaupunkistrategia 2022-2025. <https://www.vantaa.fi/sites/default/files/document/Vantaan%20kaupunkistrategia%202022-2025.pdf>

Vantaan kaupunki, 2022 c. Vantaan resurssiviisauden tiekartta. Valtuustokausi 2021-2025. Kaupunginvaltuuston hyväksymä 28.2.2022. https://www.vantaa.fi/sites/default/files/document/Resurssiviisauden%20tiekartta_0.pdf

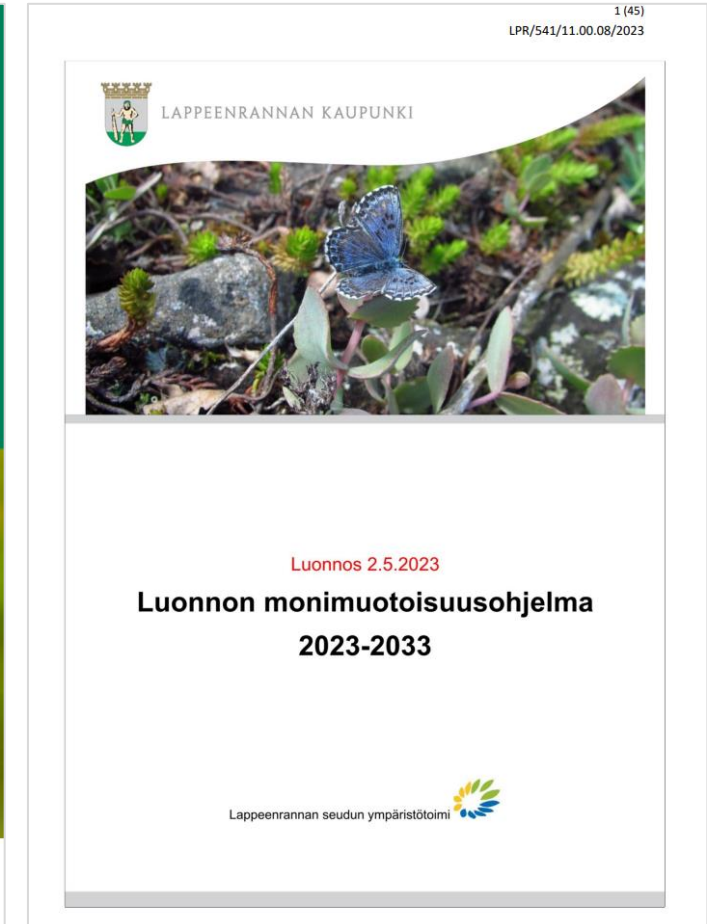
Vantaan kaupunki, 2023 a. Vantaan yleiskaava 2020. Selostus, YK0048, Kaupunginvaltuusto 25.1.2021, voimaantulo 11.1.2023. https://www.vantaa.fi/sites/default/files/document/yleikaavan-selostus-11012023-voimaantulo_0.pdf

Vantaan kaupunki, 2023 b. Vastuullinen Vantaa kuuluu kaikille 2023. https://vantaa.fi/sites/default/files/document/Vastuullinen_Vantaa_kuuluu_kaikille_2023.pdf

Liite 2. Benchmarking – muiden kaupunkien Lumo-ohjelmat Case Turku ja Lappeenranta

- Turun ja Lappeenrannan kaupunkien Lumo-ohjelmiin tutustuttiin haastattelemalla valmisteluun osallistuneita henkilöitä sekä käymällä läpi lumo-ohjelmat.
- Turun Lumo-ohjelma on valmistunut 2023 ja Lappeenrannan oli haastatteluvaiheessa luonnosvaiheessa.
- Haastatteluissa kiinnosti erityisesti lumo-ohjelmien valmisteluprosessi, prosessin vuorovaikutteisuus, tavoitteiden ja toimenpiteiden seuranta sekä yleisesti työn vaikuttavuus ja mitattavuus.

Turun Lumo-ohjelma

- Tavoitellaan **konkreettista fyysistä muutosta luontoon**, joka edellyttää yksilöityjen toimenpiteiden lisäksi myös systeemistä muutosta kaupungin sisäisiin toimintatapoihin, jotta jatkossa lumo-asiat huomioidaan automaattisesti osana suunnitteluprosesseja.
- **Koostuu kuudesta teemasta, joilla omat tavoitteet, toimintamallit vastuineen ja seurantamittarit:** 1. *Suojelualueet*, 2. *Luonnonhoito ja ennallistaminen*. 3. *Monimuotoisuuden aktiivinen lisääminen*. 4. *Turun arvokkaan lajiston elinolosuhteiden parantaminen* 5. *Selvitykset*. 6. *Toimintamallit ja organisoituminen*
- **Työssä on otettu lähtökohdiksi:**
 - Edistymisen ja vaikuttavuuden seurannan helppous.
 - **Kaikki toimenpiteet ovat uusia tai vaativat muutoksia nykyisiin toimintatapoihin.**
 - Otettu huomioon päivitettävyyys (kahden valtuustokauden välein).
 - Vuosittainen kustannusarvio valmistelutyön aikana.
 - Lumo-ohjelman tueksi tulossa nettisivusto, jossa tiedotetaan ajankohtaisista lumo-asioista ja seurataan ohjelman tavoitteiden saavuttamista.

LUMO-ohjelma 2023-2029

Turun kaupungin luonnon monimuotoisuusohjelma

Turun Lumo-ohjelma

Lumo-ohjelman taustalla **on tunnistettu haasteeksi systeemisen muutoksen tarve**. On tunnistettu lumo-työn edellyttämä yhteistyöketju ja toimijatahot ja todettu, että se on olemassa ja tärkeys tulisi tunnistaa joka tasolla, mutta käytännössä näin ei ole. Parannustoimiin tätä ennen on pyritty mm. keskustelulla.

"Toimivan LUMO-työn edellytyksenä on sujuvien tiedonkulkurakenteiden luominen sekä ennen kaikkea Turun kaupungin eri yksiköiden väliset yhtenevät, yhdessä asetetut selkeät monimuotoisuustavoitteet, joiden pohjalta on helppo toimia. Tällaisen toimintatapamallin toteuttaminen vaatii suunnittelua ja sitoutumista aina organisaation ylemmiltä tasoilta alkaen koko yllä mainitun ketjun kaikkiin toteuttajiin asti."

Toimenpidekokonaisuudessa 6. laadittiin sisäinen toimintamalli ja seurataan viidellä pilottikaava-alueella suunnitteluprosessissa tunnistettujen luontoarvojen paranemista, säilymistä, laadullisesta heikkenemistä tai tuhoutumista suunnitteluprosessin läpi.

LUMO-ohjelma 2023-2029

Turun kaupungin luonnon monimuotoisuusohjelma

Turun Lumo-ohjelma

Nostoja haastattelusta:

Vuorovaikutus ja valmisteluvaihe

- Työn valmistelu aloitettiin yhteistyössä yli yksikkörajojen kaupungin sisällä, mutta lopullisen yhteenvedon teki ympäristönsuojelu. Valmistelun jälkeen saatiin palautetta, että vuorovaikutusta olisi voinut olla enemmän loppuun asti.
- Ensin koottiin kaupungin sisällä iso joukko (yli 120 kpl) mahdollisia toimenpiteitä ja tavoitteita, joita karsittiin ja konkretisoitiin valmistelutyön edetessä. Laajan toimenpide-ehdotuskirjon ongelmia olivat mm. erilaiset tavoitteet, mittakaavatason vaihtelu ja ristikkäisyys.
- Pyydettiin lautakuntien lausunnot, valtuuston hyväksymä.
- Myös julkinen kommentointikierros ja kommentteja pyydeksiin erikseen ELY-keskukselta, luonnonsuojeluyhdistyksiltä ja Suomen ympäristökeskukselta.

LUMO-ohjelma 2023-2029

Turun kaupungin luonnon monimuotoisuusohjelma

Nostoja haastattelusta

Tavoitteenasettelu ja resursointi

- Tavoite oli tehdä **mahdollisimman kunnianhimoinen, mutta realistinen ohjelma**. Jos tarpeeksi realistinen, se on mahdollista saavuttaa, mikä motivoi jatkamaan.
- Toimenpiteiden konkreettinen toteutettavuus keskiössä → mitattavissa olevat toimenpiteet ja tavoitteet, ei ympäripyöreitä tavoitteita. **Toimenpiteet ovat hyvin yksityiskohtaisia ja jo pitkälti vietävissä suoraan käytäntöön ilman lisävalmistelua.**
- Mietitty toimenpiteiden **vaikuttavuutta erityisesti luonnon kannalta**, huomioiden Turun erityisvastuut kohdevalinnoissa.
- Toimenpiteet jaoteltu toiminnallisuuden mukaan, monissa muissa ohjelmissa elinympäristöjen mukaan.
- Työn valmistelun aikana kulki kokoajan mukana **resursointi**. Tehtiin tarkat resursointilaskelmat toimenpiteille ja niiden vahvistaminen yksiköiden budjetteihin. Paljon työtä teetetään urakoina (hoitotyöt, selvitykset).
- Vuosittain konsulttipalveluiden kokonaiskustannus n. 500 000 euroa (jakautuu kunnossapito, kaavoitus, ympäristönsuojelu). Ympäristönsuojelu tekee itse paljon suunnittelutyötä ja tilaa selvitykset.
- **Kun nykyiset tavoitteet saavutetaan, lisätään uusia ja mahdollisesti otetaan mukaan myös muita yhteistyötahoja.**
- Oli tavoitteissa lisätä yritys yhteistyötä, mutta jouduttiin karsia tässä vaiheessa pois. Ensin Turun omat toimenpiteet, sitten laajennetaan.

Lappeenrannan Lumo-ohjelma

"Lappeenrannan kaupungin luonnon monimuotoisuusohjelman tarkoituksena on vahvistaa Lappeenrannan luonnon hyvinvointia ja parantaa kaupungin toimintatapoja ekologisesti kestävämmiksi."

Lumo-teema nostetaan ilmastoteeman rinnalle osaksi kaupungin päätöksentekoa ja toimintaa.

Ohjelman päämäärät vuoteen 2033 ovat

1. Luontokato on pysähtynyt Lappeenrannassa
2. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on yhteinen tapa toimia
3. Kaikilla asukkailla on mahdollisuus luontokosketukseen

Luonnon monimuotoisuusohjelman painopisteet perustuvat Lappeenrannan luonnon tilasta tehtyyn selvitykseen (Vuori 2021), jossa keskeisiksi ekologisiksi kokonaisuuksiksi todettiin vesi-, ranta- ja metsäluonnon sekä paahteisen ja kulttuurivaikutteisen luonnon arvot. **Ohjelman**

painopisteitä ovat

1. Ekologisten yhteyksien vahvistaminen
2. Metsäluonnon monimuotoisuus
3. Vesi- ja rantaluonnon monimuotoisuus
4. Paahteisen ja kulttuurivaikutteisen luonnon monimuotoisuus"

LAPPEENRANNAN KAUPUNKI

Luonnos 2.5.2023

Luonnon monimuotoisuusohjelma 2023-2033

Lappeenrannan Lumo-ohjelma

Lumo-ohjelma **muodostuu kuudesta tavoitekokonaisuudesta ja niitä edistävistä toimenpiteistä**. Kullakin tavoitteella on toimenpidekokonaisuudet, joille asetettu mittari, nimetty päävastuu ja aikataulu. Toimenpidekokonaisuudet muodostuvat useista eri toimenpiteistä ja ne ovat:

1. Ymmärrys ja tieto luonnon monimuotoisuudesta sekä siihen vaikuttavista tekijöistä on lisääntynyt
2. Luonnon monimuotoisuus on mukana kaupungin strategisessa työssä ja monimuotoisuutta vahvistava kehitystoiminta on aktiivista.
3. Taajama- alueiden luonto on monimuotoista, houkuttelevaa ja kytkeytynyttä ja viheralueet ulottuvat läpi kaupungin
4. Luontotyyppien tila on hyvä ja ekologiset verkostot ovat vahvoja
5. Vesi- ja rantaluonnon tila on hyvä ja luonto on monimuotoista
6. Haitallisten vieraslajien esiintymät ovat vähentyneet

LAPPEENRANNAN KAUPUNKI

Luonnos 2.5.2023

Luonnon monimuotoisuusohjelma 2023-2033

Lappeenrannan Lumo-ohjelma

Ohjelmassa **on arvioitu sen vaikutuksia luontoon, sen sijaan vaikutuksia esim. kaupunkiorganisaatiossa edellyttämiin muutoksiin ei ole juurikaan arvioitu.** On kuitenkin tunnistettu, että päätavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi myös muiden toimijoiden osallistumista, vaikka itse ohjelma keskittyy vain kaupungin omaan toimintaan ja maanomistukseen. **Ohjelmassa korostetaan kunnan vastuuta toimia esimerkkinä muille,** aktiivista toimijuutta, yhteistyötä.

Ohjelman **pääindikaattorit**, joita seurataan, ovat:

1. Suojelualueiden pinta-ala (ha)
2. Luonnon monimuotoisuutta parantavat hankkeet (kpl, käynnissä olevat)

Tavoitekokonaisuudessa *"Luonnon monimuotoisuus on mukana kaupungin strategisessa työssä ja monimuotoisuutta vahvistava kehitystoiminta on aktiivista"* on toimenpiteitä, jotka edellyttävät koko organisaation toimenpiteitä. Kehittämistyössä, jota toimenpide edellyttää haetaan enemmän ideoita uusiin hankkeisiin ym, kuin ns. systeemiseen muutokseen, joka jää vähemmälle painoarvolle.

Ohjelmassa todetaan, että *"ei aseteta pinta-alatavoitteita ja siten ohjelman vaikutus esimerkiksi Suomea sitovan EU:n Biodiversiteettistrategian toteutumiseen jää epäselväksi. Luontokadon juurisyihin kohdistuvia toimenpiteitä on niukasti."* Haasteena onkin, milloin voidaan todeta, että ollaan tehty riittävästi tavoitteiden saavuttamiseksi.

Lappeenrannan Lumo-ohjelma

Nostoja haastattelusta:

Vuorovaikutus ja valmisteluvaihe

- Työ laadittiin virkatyönä aiemmin laaditun Lappeenrannan luonnontilan selvityksen pohjalta.
- Valmisteluvaiheessa ohjausryhmä, jossa keskeiset tahot kaupungilta (viheralueiden hoito, maa- ja metsäalueiden omistus, kaavoitus ja ympäristönsuojelu). Myös sivistystoimea on koitettu saada mukaan. Ohjausryhmän toiminta jatkuu edelleen.
- Ohjelmaluonnoksesta pidettiin julkinen kommenttikierros, myös kohdennettu muutamille tahoille.
- Lautakuntien lausunnot ja viedään hyväksyttäväksi valtuustoon.
- Valmisteluvaiheessa vaadittiin paljon työpajoja ja taustoittavaa keskustelua, siihen että mitä luonnon monimuotoisuus on, miten kaupungin organisaation työ vaikuttaa siihen, miten kunkin oma työ vaikuttaa siihen, miksi sitä pitää turvata.
- Konkretian kautta jo selvitystyön aikana havainnollistettu, mitä Lumo-työ on käytännössä. Työn valmistelun aikana on tullut vastaan konkreettisia tilanteita (esim. niittyteeman kautta), joissa työn tavoitteita ja ajatuksia on voitu tuoda käytäntöön.

Lappeenrannan Lumo-ohjelma

Nostoja haastattelusta

Tavoitteenasettelu ja resurssointi

- Yritys oli tehdä mahdollisimman kunnianhimoinen ohjelma, työ ei saa kuitenkaan olla liian idealistinen, jotta se menisi läpi. ***"mahdollisimman idealistinen mutta realistinen"***!
- LUMO-ohjelman päämäärät ja tavoitteet kattaa koko Lappeenrannan ja esitetyt toimenpiteet kohdistuvat vain kaupunkiorganisaatioon. Kaupunki voi vaikuttaa vain omiin tehtäviinsä ja omistuksiinsa, suurimmat maanomistukset on muualla – pohdittavaksi, kuinka vaikuttaa heihin. Ohjelma ei velvoita muita toimijoita. Pehmeinä keinoina käytetään esimerkin voimaa.
- **Ympäristökasvatuksen tarve kaupungin sisällä ja asukkaille korostui prosessin aikana.**
- Haasteena ollut hyvinvointi ja sivistystoimen (kasvatus, koulutus, liikunta, terveys) mukaan saaminen, tahoilla olisi paljon vaikuttamispotentiaalia. Päällikkötasolla ei ole tunnistettu tai oltu kiinnostuneita heidän omistamastaan valtavasta potentiaalista kunnan luontotyössä. Kaikki kohtaamiset, mitä sillä toimialalla, tapahtuu, on teoriassa vaikuttamisen paikkoja. Myös kirjastotyö on hyvä huomioida. Lappeenrannassa järjestää esim. lainaustoiminnan lisäksi yleisötilaisuuksia.
- Valmisteluvaiheen laaja vuorovaikutus ja osallistaminen on tärkeää ohjelman toteutuksen kannalta, sillä myös vastahankaiset tahot pääsevät osallistumaan valmisteluun ja voivat ottaa työn omakseen.
- On ollut tärkeä löytää ja tuoda esiin positiivisia esimerkkejä, joissa ihmistoiminta hyödyttää luontoa ja sen tilaa (esim. niityttämiprojektit), joiden avulla on saanut luotua hyvää fiilistä.
- **Päällikkötason henkilöt eivät aina oikeita tahoja edistämään asiaa, tärkeää löytää eri yksiköistä myös ns. muutosagentteja.**

Yhteenveto

- Ohjelmien tavoiteltu realistisuus korostui molemmissa ohjelmissa.
- Ensin kaupungin oma paketti kasaan ja sitten voidaan lähteä laajentamaan yhteistyöverkostoja. Kaupunki toimii esimerkkinä muille. Tässä myös priorisointi/resurssinäkökulma.
- Hyvä lähtötietojen taso on ollut valmistelutyössä välttämätöntä.
- Valmistelutyö on vaativaa ja jo tähän pitää antaa riittävästi resursseja. Myös käytännön toteutus pitää resursoida jo valmisteluvaiheessa.
- Valmisteluvaiheen vuorovaikutteisuuden merkitys korostui erityisesti Lappeenrannan työssä, myös Turussa jälkeinpäin oli toivottu vahvempaa osallistamista valmisteluun.
- Valmisteluvaiheesta jää muistijälki, kun pääsee vaikuttamaan ohjelman syntyyn, helpottaa viemistä käytäntöön. Asian konkretisoiminen ja avaaminen valmisteluvaiheessa tärkeää, jotta ohjelman hyväksyttävyyys paranee.
- Valmistelussa talon sisäisten sidosryhmien ja oikeiden henkilöiden tunnistaminen ja sitouttaminen tarpeen, jotta prosessit saadaan läpi ja käytäntöön.
- Osaamisen jalkauttaminen eri yksiköihin käytännön työn tasolle on tärkeää, mutta päällikkötasolla ei aina resurssia/kiinnostusta Lumo-teeman edistämiseen – haasteena, miten saadaan jalkautettua asiantuntijatasolle ja luontonäkökulmien huomiointi osaksi arkityötä. Valmistelutyössä hyvä paikka ”ympäristökasvattaa” osaamista.

LUMO-ohjelma 2023-2029

Turun kaupungin luonnon monimuotoisuusohjelma

Turun kaupungin ympäristöjulkaisu 2023

1 (45)
LPR/541/11.00.08/2023

Luonnos 2.5.2023

Luonnon monimuotoisuusohjelma 2023-2033

Yhteenveto

- Tavoitteiden ja toimenpiteiden mittareiden asettaminen on haastavaa, vaikea löytää riittävän kuvaavia mittareita esimerkiksi laatuun. Seurataan esimerkiksi pinta-alamuutoksia, mutta esim. mittareiden taustalla pinta-alatavoitteiden asettaminen voi aiheuttaa eripuraa. Milloin voidaan sanoa, että tavoite on saavutettu, jos ei saa asettaa määrällisiä tavoitteita?
- Systeemisen vaikuttavuuden mittaamiseen ei ole valmiita työkaluja. Yhteistyöryhmät eri tasoilla nähdään tässä kuitenkin tärkeäksi, jotta tieto kulkee.
- Lappeenrannassa ehdotettiin tähän luonnon monimuotoisuus -hankkeiden määrää systeemisen muutoksen mittarina. Luonnon eteen tehdyt teot. Mitkä ovat olleet lakisääteisen tason ylittäviä? Subjekttiivinen mittari, mutta kuitenkin voi jotenkin mitata sitä, miten luonto on huomioitu arkityössä. Oletetaan että lakisääteiset työt tehdään muutenkin.
- Mittareiden määrittelemineen on vaikeaa, kun halutaan mitata erityisesti laatua ja systeemistä muutosta.
- Kaikkia mittareita ei välttämättä voida määrittää työn alussa tai ainakin pitää jättää mahdollisuus kehittää mittareita työn edetessä. Tarvitseeko mittareiden olla määrällisiä, käykö sanalliset?

LUMO-ohjelma 2023-2029

Turun kaupungin luonnon monimuotoisuusohjelma

Turun kaupungin ympäristöjulkaisu 2023

1 (45)
LPR/541/11.00.08/2023

Luonnos 2.5.2023

Luonnon monimuotoisuusohjelma 2023-2033

Yhteenveto – tärkeimpiä nostoja

Lähtökohdat

- Tunnistetaan haasteet nykyisessä toiminnassa, ollaan valmiita kehittymään

Tavoitteenasettelu

- Riittävä realistisuus yhteensovitettuna idealistisuuden kanssa – jotain uutta mukaan, sillä pelkät vanhat toimet ei riitä.

Vaikuttavuus

- Toimenpiteiden toteuttamiskelpoisuus ja mitattavuus.
- Poliittinen tahtotila tärkeää.
- Ensin kunnan oma paketti kasaan ja sitten esimerkin voimalla vaikuttavuus muihin sidosryhmiin.

Vuorovaikutteisuus

- Keskeisten tahojen tunnistaminen ja osallistaminen
- Yhteinen tavoitteenasettelu ja toimintatavat
- Resurssoinnin varmistaminen eri vaiheisiin.

Resursointi

- Pitää huomioida jo valmisteluvaiheessa. Määriteltävä, mitä voidaan tehdä itse ja mikä ulkoistettava.
- Ulkoiset rahoituskanavat tukena hankkeistamisessa.
- Mikä on heti toteutettavissa, mikä vaatii lisävalmistelua.

Luontotieto

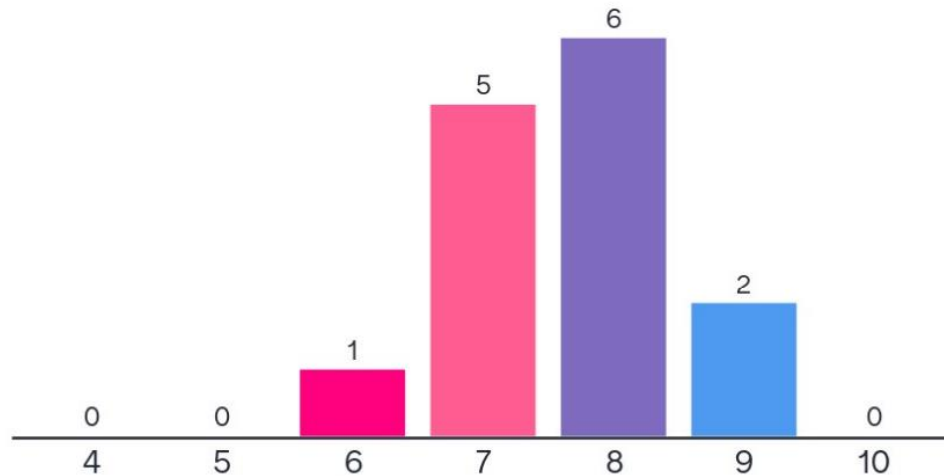
- Riittävä lähtötieto ja tarvittaessa lisäselvitykset kaiken pohjana.
- Kokonaisvaltaisen luonnon monimuotoisuuden parantaminen.

Luontopositiivinen Vantaa 2030

Liite 3a. Vantaan sisäinen työpaja
TULOKSET

Arvioi luonnon monimuotoisuuden edistämisen tila Vantaalla tällä hetkellä (kouluarvosanat 4-10).

Ennakkotehtävä

Mitä keskeisiä mahdollisuuksia näet Vantaan luontotyössä?

Tiedotus, hyvä suunnittelu, matala ja suhteellisen kevyt organisaatio.

Kaupungin kehittyessä luontotyön huomioiminen.

Ekologisen kompensaation mallin kehittäminen ja ottaminen käyttöön

Kattavan kuvan muodostaminen Vantaan luonnon nykytilasta

Suojelualueverkostojen toteuttaminen ja yhteyksien luominen niiden välille. Millä keinoin ekologisia yhteyksiä yksityisillä mailla voidaan edistää?

Lisääntynyt luonnon arvostus lisää mahdollisuuksia sekä vaatimuksia luonnon huomioimiseen

Poikkihallinnollinen kiinnostus aiheeseen on voimavara

Johdon sitoutuminen luonnon monimuotoisuuden edistämiseen.

Yhteistyö yli kuntarajojen - luonnon monimuotoisuutta tukevien toimien merkittävyys ja edistäminen eri alueilla, mikä on Vantaan rooli?

Kaupungin sisällä yhteistyö sujuu pääosin erittäin hyvin. Vantaalla hienoja luontokohteita ja halua vaalia niitä. Asukkaat ovat aktiivisia luontoasioissa.

Laajat lounnontilaiset alueet + kaupunkimaisten alueiden osalta monialaisen yhteistyön avulla muodostetut uudet luonnon monimuotoisuuden saarekkeet ja verkostot

Tietoisuuden lisäämisen myötä myös luontotyö tulee osaksi arkipäivää

Luonnon monimuotoisuuden huomioon ottaminen infrahankkeissa

Niittyverkostojen kehittäminen, niittyjen kunnostaminen ja rakennetun ympäristön uusniityt

Puroluonnon esille nostaminen, toisaalta esim talkootyön mahdollisuudet vieraslajien poistamisessa. Niityttäminen! Ja niittotalkoot

Näen win-win tilanteita, joissa ekologiset verkostot tukevat ainakin osittain myös virkistyskäyttöä. Metsiä hoidetaan jo paljon arvometsinä tai virkistysmetsinä. Vantaan purot ovat hieno mahdollisuus.

Monimuotoisuuden varmistaminen., esim Aviapolis esimerkkialueeksi

Ennakkotehtävä

Miksi luontotyö ei ole mielestäsi aiemmin edistynyt Vantaalla?

Luontotyötä on tehty pitkään ja Vantaalla on paljon luontoarvoja. Ehkä tieto ja ymmärrys ei aina valu rakentamiseen saakka? Uusien asuinalueiden pihat on useimmiten nurmea ja kasvit tuijaa.

Autovaltaisuus

Moni muu asia, joka kilpailee vähäisistä resursseista (sosiaaliset ongelmat, rakennuskannan puutteet, korjausvelka)

Vähäiset resurssit varsinkin viherkunnossapidossa

Kaupungin taloudella on suurempi painoarvo kuin luonnon monimuotoisuudella.

Kaupungin kasvupaine ja luonnon arvostuksen puute estää ja on estänyt luontotyötä

Luonnon huomioiminen vaatii ennakointia ja strategisia valintoja kaikilla toimialoilla. Tähän aiheeseen liittyvien ammattilaisten aikaa ei ole riittävästi käytettävissä.

Luonnolla ei ole rahassa määriteltyä arvoa, minkä vuoksi se jää erilaisissa kehityshankkeissa muille tavoitteille alisteiseksi

Kunnianhimo ja näkemys puuttuu. Ja johdon tuki.

Luonnon kytköksiä hyvinvointiin ja terveyteen ei ole tunnistettu

Resurssipuute?

Organisaatiossa ei ole ollut riittävästi tietoa siitä, mikä on luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävää. Tietoa ei olla oltu halukkaita ottamaan vastaan.

Tiedonpuute, vastuiden määrittelemättömyys

Vasta viime vuosina luonnon arvojen säilymistä on nostettu esille ja alettu arvostaa Vantaalla

Menneinä vuosina kaavoitettaessa ja rakennettaessa luonnon arvoille ei olla annettu kovin suurta painoa, kun on ratkaistu minne rakennetaan ja miten rakennetaan. Tämä on muuttunut ja muuttumassa.

Ei ole ehkä pidetty niin arvokkaana asiana. Viimeaikoina noussut pintaan luonnon monimuotoisuus, ilmastonmuutos ja siihen sopeutuminen, lajikato. Tuotu mukaan strategiaan. Saatu lisää resursseja.

Resurssit ovat erittäin niukat luonnonsuojelutyössä. Myös esimerkiksi vieraslajien torjuntaan tarvittaisiin merkittävää lisärahoitusta.

Haasteita työpajasta

Ristiriidat ja tavoitteiden yhteen sovittaminen

- ristiriitaisuus: vahva kasvun tavoite vs. luontoarvot
- Kaupungin kasvu ja luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ovat ristiriidassa. Kasvu tulee kuitenkin meille annettuna.
- Kasvun ja luontoarvojen säilyttämisen ristiriita
- esim. lisätarpeet parkkipaikoille ja liikenteelle.
- Kerrosalatavoitteet tontilla luovat paineita yleisten alueiden puolelle, kun hulevesienhallinta ym. ei meinaakaan suunnittelussa mahtua tontille
- Avointen kohteiden erilaiset tavoitteet kaupungin sisälläkin ristiriitaisia esim. niityt/tapahtumakentät/metsät
- Lisääntyvien tavoitteiden yhteensovittaminen entistä pienemmillä alueilla (tonteilla) haastavaa
- Vantaa kasvaa sisäänpäin olemassa oleville alueille
- Vantaan Energian hiilinegatiivisuus investointiohjelman mukaiset tuotantotilojen hankkeet vaativat sijoituspaikkoja -> hankkeiden toteuttaminen vaatii uusien alueiden käyttöönottoa

Erilaiset aikaperspektiivit:

- Kasvillisuus ja maaperä kehittyvät rauhassa, kaupunki muuttuu paljon nopeammin ja vaikeasti ennustettavammin.
- Vantaanjoen ekologisen tilan saaminen hyväksi vuoteen 2028 mennessä ei onnistu Vantaan tai vantaalaisten toimenpiteillä.
Tarvitaan laaja-alaista yhteistyötä ja toimenpiteitä maatalouden ravinnekuormituksen vähentämiseksi.
- Puiden kaatamisen ajoitus: rakennushankkeiden aikataulupaineet sanelevat käytännössä aikataulun

Priorisointi ja sitoutuminen:

- Kaupunkitasoinen linjaus siitä, mikä linjaus/ tavoite "tärkein", mikäli kaikkia tavoitteita ei voida toteuttaa (ehkä resurssiviisauden tiekartan sisälläkin)
- **sitoutuneisuus lumo-työhön** pitäisi olla kaikilla kaupungin sisällä

Muut:

- Tuhotaan nykyinen kasvillisuus ja tuodaan vierasta kasvillisuutta tilalle

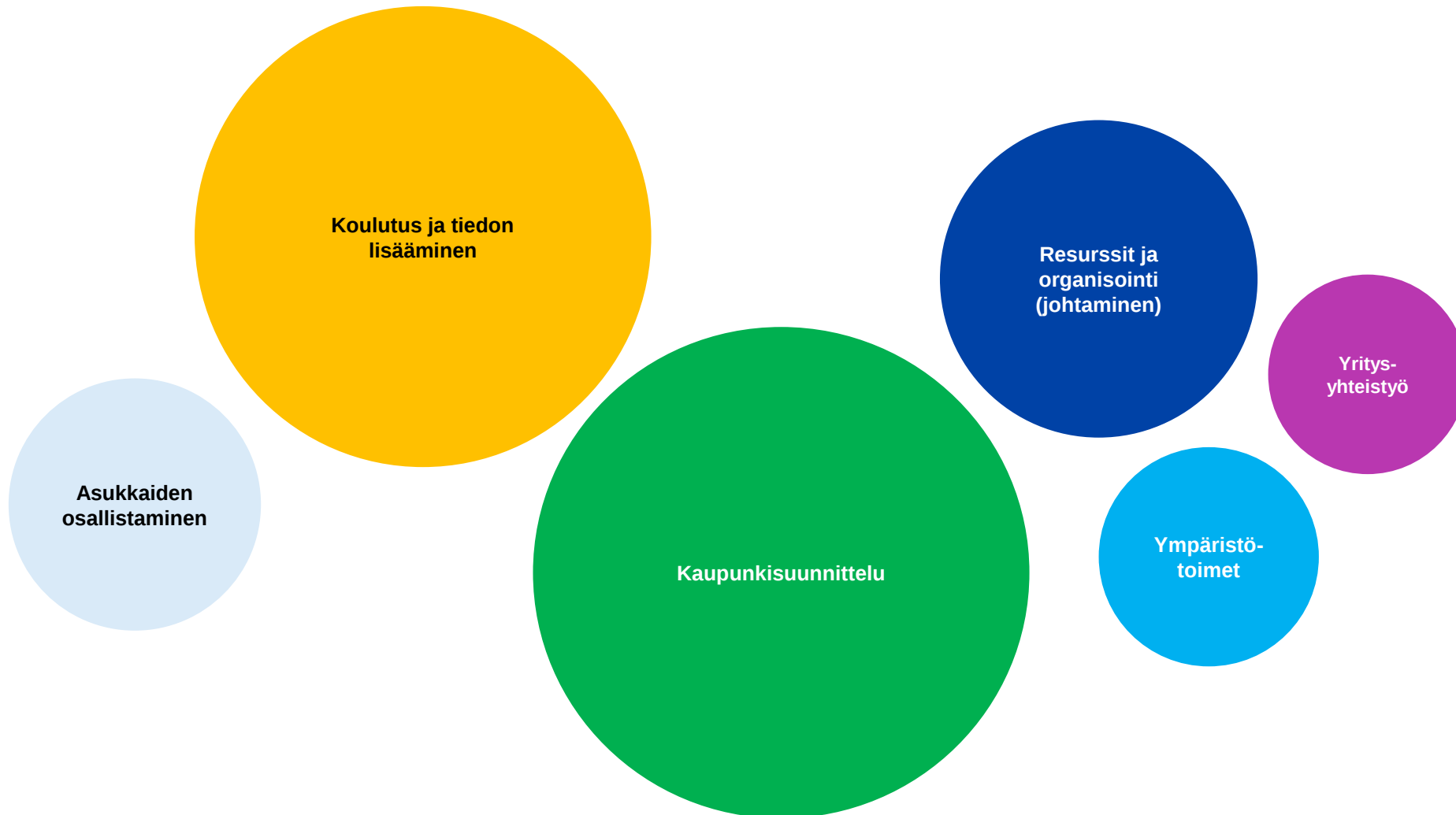
Yhteistyötahot:

- Hienot projektit kouluissa saattaa lopahtaa, jos ei löydetä oikeita ihmisiä toteutuskumppaneiksi /avuksi

Resurssit:

- Tarvitaan apuja ja käytäntöjä siihen, miten kouluissa luonnon monimuotoisuutta voidaan edistää
- Koulujen luontotyö riippuu enemmän tällä hetkellä johdon/opettajien/vanhempien omasta aktiivisuudesta
- Tarvitaan lisäresursseja luonnon monimuotoisuuden nykytilan selvittämiseen ja kartalle laittamiseen

Klusterointi: Teemoja tehtävästä ”Toimenpiteitä luontoposiitiivisuudelle”

Tärkeimmät toimijat

1 Kaupunkiympäristö (varsinkin asemakaavoitus)

Suunnittelussa olisi tärkeä olla **alusta asti tiedossa ja huomioituna kunnossapidon vaativuus ja resurssit ja niiden alueellinen jakautuminen**. > mahdollisesti esim. kuvallisesti havainnollistettuna viikottainen/kk/vuosittainen hoitomäärä

- Prosessien selkeyttäminen ja yhteinen käsitys reunaehdoista, samat tiedot kaikille tiimeille > vaatii jonkinlaista työpajaa ja sen esivalmistelua

2 Rakennusvalvonta ja lupapalvelut

Rakentamisen vaikutusten valvonta mm. kasvillisuus tonteilla ja tontin rajoilla sekä kasvillisuuden huomiointi ratkaisuihin

3 KASO/KATO (Kasvatus ja opetus)

Koulut ja päiväkodit mukaan luontotyöhön ja luonnostaoppimiseen

- luontoretket, talkoot, vieraslajihavainnot, jne, kaupunkiviljely
- "Ympäristökasvatusviikko", lähiluonto-oppaiden toiminta
- koulumetsät, koulupuutarhat, Täti tai Setä vihreä

4 Yritykset

Yritysten kanssa tehtävän yhteistyön systemaattisuus

- yritys yhteistyö voi vaatia myös kohdennettuja toimia
- One-to-one keskustelut yritysten kanssa
- Yksittäisten tilaisuuksien järjestäminen, joissa esillä yritysten luontoratkaisuja

5 Väylävirasto ja ELY

Yhteistyö väyläviraston ja ELY:n kanssa vihersiltojen ja avarien alikulkujen toteuttamiseksi. Rahoituksen löytäminen.
Asemakaavoittajille osallistavaa koulutusta näihin liittyen

6 Johto

resurssien varmistaminen ekologisten verkostojen vahvistamistyölle

7 Asukasyhdistykset, asukkaat

Luontopositiivinen Vantaa 2030

Liite 3b. Sidosryhmätyöpaja 10.10.
TULOSKOONTI

Sidosryhmätyöpaja

- Tilana Aviapolis X
- Ti 10.10.2023 klo 13-16
- Yhteensä n. 25 osallistujaa
- Minikonferenssi, jossa neljä Vantaan asiantuntijaa esitteli luontoteemoja Vantaalta
- World Café-tyyppinen työpaja, jossa teemoina:
 - Minkälaista luontotietoa itse haluaisit (tai tarvitsisit)?
 - Millainen on luontopositiivinen Vantaa?
 - Miten haluaisit osallistua?

Minkälaista luontotietoa itse haluaisit (tai tarvitsisit)?

"Kaupunkilaistiede" ja joukkoistaminen: miten kaupunkilaisena pystyt tuottamaan tietoa, mikä vie kohti luontoposiitiivista Vantaata?

Minkälaista tietoa eri tahot tarvitsevat (mittarit, seuranta, viestintä)?

Yksityiskohtaisemmat selvitykset

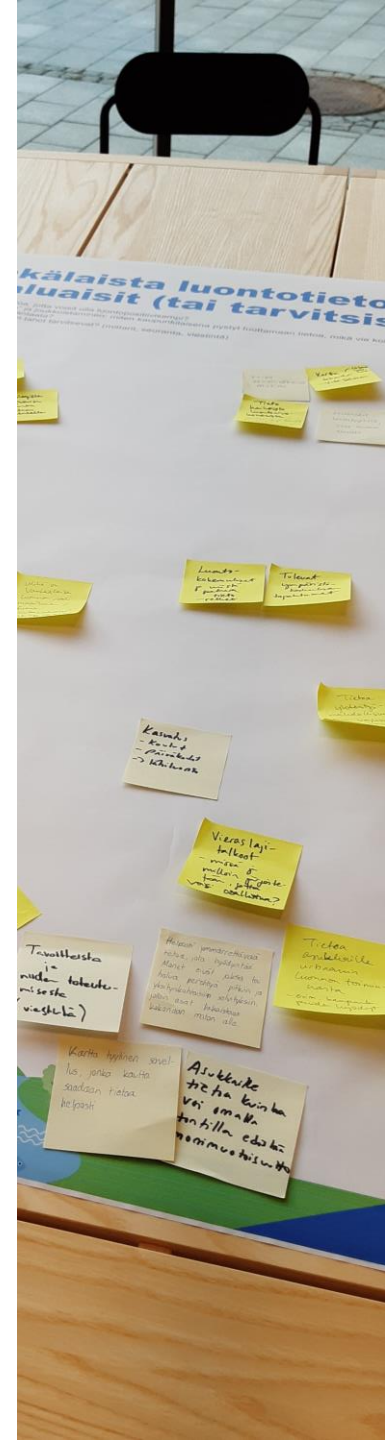
- Kartta ennallistettavista alueista > liikennevalokartta tekeillä (Ville Selonen)
- Tieto heikoista luontoarvokohteista (missä sijaitsevat ja miten niitä voisi parantaa?)
- Tieto arvokkaista ja potentiaalisesti arvokkaista elinympäristöistä on kaiken perusta
- Lähtötiedot luontotyypeistä koko Vantaan alueelta
- Luokittelutieto oltava vertailukelpoista (esim. pienvedet)
- Karttatyylinen sovellus, jonka kautta saadaan tietoa helposti

- Siniverkostoselvitys
- Purotalkoissa tuotettu tieto jakoon (vieraslajit ja kutusoraikot)
- Ekologisten käytävien toiminta Vantaan alueella
- Lajeihin liittyvää seurantadataa - sekä ammattilaisilta että harrastajilta
- Myrkkyy- ja mesipistiäisten selvitys
- Viheryökkösselvitys II Vehkalanmäellä

Kokemuksellisuus

- Luontokokemukset ja niistä saatava tietoa > retket
- Tulevat ympäristökeskuksen tapahtumat

”Mikä on Vantaalaisen luonnon rooli maailman/Suomen mittakaavassa? Sekä Vantaan organisaation sisällä että asiakkaille ja yrityksille?”

Kasvatus ja tiedon lisääminen

- Kasvatusnäkökulma: Koulut, päiväkodit > lähiluonto
- Tietoa asukkaille urbaanin luonnon toiminnasta, esim. kaupunkipuiden hyödyt
- Tietoa siitä kuinka paljon esim. viherkattoja tarvitaan että syntyy oikeasti hyötyjä
- Lisätietoja ekosysteemipalveluista – erityisesti virkistyskäyttö
- Tietopaketti yrityksille konkreettisista luontohoito-toimenpiteistä > Viestintää
- Tietoa vieraslajien tunnistamiseen > viestiminen laajalle yleisölle
- Helposti ymmärrettävää tietoa, jota voi hyödyntää. Monet eivät jaksakaan tai halua perehtyä pitkiin ja yksityiskohtaisiin selvityksiin, jolloin asiat lakaistaan vain maton alle.
- Tavoitteista ja niiden toteutumisesta viestiminen
- Asukkaille tietoa, kuinka voi omalla tontilla edistää monimuotoisuutta

Yhteistyömahdollisuudet

- Tietoa yhteistyömahdollisuuksista esim. Väyläviraston/valtion kanssa ekologisten katkoskohtien ratkaisuun
- Vieraslajitalkoot – missä ja milloin järjestetään, jotta voisi osallistua?

Uudet teknologiat

- Konenäkö, tekoäly hyödyntäminen
- eDNA:n hyödyntäminen (x2)
- Drone-kuvaaminen avoimilla kohteilla – uutta luontotietoa alueelta

Yritysten tarpeet

- Miten yhtiömme luontovaikutusta voisi kompensoida?
- Miten yhtiömme luontovaikutusta voisi vähentää?
- Mikä on yhtiömme toiminnan nykyiset vaikutukset?
- Tietoa yrityksille missä viettää elämyksellisiä TYHY-päiviä
- Tietoa paikallisista luontovaikutuksista, joihin lähialueen yritykset voisivat tarttua
- Tieto yrityksen lähialueen luonnosta – mitä arvokohteita löytyy?
- Leima/tarra/merkki pienelle yritykselle: *"olen mukana luontoposiitivinen Vantaa 2030" -toiminnassa*

Millainen on luontoposiitiivinen Vantaa?

Miltä luontoposiitiivinen Vantaa näyttää kaupunkiympäristöltään, toiminnoiltaan, tavoilta toimia yms.? Millaisia kokemuksia se tuottaa?

Miten luontoposiitiivisuutta voidaan edistää Vantaalla?

Minkälaisia kokeiluja voisi olla, jotta päästään kohti tavoitetta?

Arvokohteet arvoon!

- Kaikkialla Vantaalla on omia "arvoalueita", joista innostutaan
- Ei hävitetä arvokohteita!
- Kulttuuriympäristöjen merkitys
- Riittävästi luontokohteita
- Monimuotoisuutta esiin tuova
- Olemassa olevien maapohjan ja kasvillisuuden säilyttäminen
- Viheraluekokonaisuuksia, joita ekologiset yhteydet yhdistävät
- Laadukkaat ja monimuotoiset lähiluontokohteet
- Ihmiset tuottamaan positiivisia vaikutuksia luonnolle samalla kun luonto tarjoaa positiivista ihmisille
- Positiivinen luontoaltistus ja toimivat ekosysteemipalvelut
- Keskittymiä: Lammaslampi, Kuusijärvi, Vetokankaan uimaranta, Vantaanjoen varren luontokohteet, Tikkurilanranta

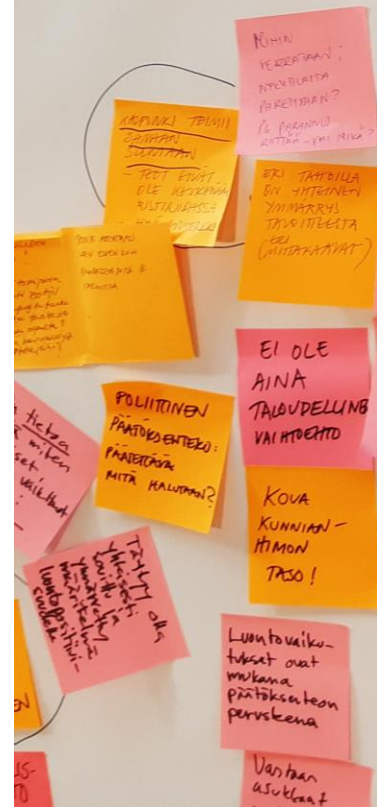
Kaupunki suunnan näyttäjänä

- Eri tahoilla on yhteinen ymmärrys tavoitteesta (eri mittakaavat)
- Kunnianhimoiset tavoitteet luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi, nyt ei enää kannata "piipertää pienesti"
- Tavoite asetetaan usein ennen kuin ymmärretään mitä se tarkoittaa
- Kova kunnianhimon taso
- Kaupunki toimii samaan suuntaan – teot eivät ole keskenään ristiriidassa
- Mihin verrataan? Nykytilasta parempaan? (6% parannus riittää vai mikä?)
- Luontoposiitiivinen Vantaa suojelee tarvittavat alueet (esim. retkeilykäyttö, ennallistaa, mahdollistaa ekologiset yhteydet/verkoston)
- Kaupunki tekee yhteistyössä alueen yritysten kanssa luontoposiitiivisuuden eteen.
- Toimitaan ja edetään
- Huomioidaan kaikessa kaupungin suunnittelussa ja toiminnassa

- Vantaa viestii konkreettisesti teoista ja toimii esimerkkinä
- Ei ole aina taloudellinen vaihtoehto
- Poliittinen päätöksenteko: päätettävä mitä halutaan?
- Monet teot tyssää poliittiseen päätöksentekoon: miten ratkaistaan?
- Luontovaikutukset ovat mukana päätöksenteon perusteena
- Luontoposiitiivisuuden edistäminen:
 - Yhteistyö eri toimijoiden välillä, selkeitä pyyntöjä/toiveita kaupungilta kuinka voimme auttaa tavoitteissa
 - Kaavoituksen ohjausta: voisiko olla kaavamääräyksiä liittyen luontotekijöihin?
- Asemakaavatasolla luontoselvitykset
- Kaavamääräyksiin luontoratkaisut
- On tietoa siitä, miten erilaiset toimet vaikuttavat luontoon (+ vai -)
- Eri tahot käytännön selvitystyöhön mukaan (esim. Vantaan energia)
- Rakentaminen puusta, betoni poikkeustapaus

luontop

- Miltä luontoposiitiivinen Vantaa näyttää kaupunkiympäristöltään, toiminnoiltaan, tavoilta toimia yms.? Millaisia kokemuksia se tuottaa?
- Miten luontoposiitiivisuutta voidaan edistää Vantaalla?
- Minkälaisia kokeiluja voisi olla, jotta päästään kohti tavoitetta?

Monimuotoinen kaupunkivihreä

- Puistot eivät ole pelkkiä nurmikenttiä
- viherkattoja, laatikkoviljelyä
- Nyt lähtökohtana rakennetuilla alueilla helppo kunnossapito > tulisi olla rönsyilevä monimuotoinen vihreys
- Koulujen ja päiväkotien ym. Pihat ovat monimuotoiset
- Niittyjä löytyy
- Kerrostalojen viheralueet
- Kehät > alla on luontotunneleita

Rakkaus asuinalueeseen

- Täytyy olla yhteisesti sovittu ja ymmärretty määritelmä luontoposiitivisuudelle
- Paikallisuus > Imago

Osallistava vastuu

- Vantaan asukkaat tiedostaa ja osaavat toimia omassa arjessa luontoposiitivisesti
- Osallistava vastuullisuus (asukkaat, yritykset)
- Kaupunkilaiset, yritykset, yhdistykset yhteistyöhön luontoposiitivisuuden tavoitteiden saavuttamiseen
- Järjestämällä luontokokemuksia
 - Luontoretket, luontopolut
 - Talkoot, kasvien istutus
 - Hyönteishotellit
- Selvitykset
- Seuranta
- Asukaslähtöisyys Vantaan strategian mukaisesti: saadaan asukkaat arvostamaan luontoposiitivisuutta ja kokemaan asiat tärkeiksi
- Maanomistusrajat ylittävät yhteistyö esim. ennallistamishankkeet
- Luontoposiitivisuutta edistetään kaupungin puolelta tulevilla pysyvillä rahoituksilla. Nykyään monet toimenpiteet pyörii heikolla rahoitus pohjalla > pitkäjänteinen työ vaikeutuu
- Tiedottamalla
- Viestintä ja opetus on kunnossa > ihmisten pitää saada tieto ja ymmärrys, miksi näin
- Kokeilut asuinaluetasolla: eri sidosryhmille vastuun antaminen > talkoot, yhteistyö > "talkookummi"
- Viestintä ja positiivinen brändi: Matka
 - Luonto tunnetaan: luontokartoitukset tehdään, vaatii rahaa
 - Toimintojen vaikutukset tunnetaan
 - Suunnitellaan ja rakennetaan vaikutusten minimoimiseksi

3

Miten haluaisit osallistua?

Millä tavalla haluat osallistua luontoposiitiivisuuden edistämiseen?

Mitä voin tehdä itse?

Minkälaisia yhteistoiminnan keinoja esim. yritysten, yhteisöjen ja kaupungin välillä?

Millaisia kumppanuuksia tarvitaan?

Tiedonjako

- Infotaulut hyviä
- Joku kartta, missä nähdään mihin pitää tehdä mitään (voisi olla selkeä toimenpide)
- Miten lähdetään pienillä askeleilla edistämään luontoposiitiivisuutta (sitoumus tms.)
- Joku Apuri-appi, joka antaisi ohjeet siihen miten asian kanssa edistytään
- Yhteiskartta toimisi myös tiedotuksena asukkaiden suuntaan
- Miten puhutaan asioista: luontoposiitiivisuus on pitkä ja vaikea sana
- Luontokoulu Länsi-Vantaalle
- Ohjeistuksia niittyjen kehittämiseen ettei tule esim. vieraslajeja

Yhteistyö

- Nuoret tulevaisuuden toivona. Osallistetaan pienestä pitäen, jolloin mahdollista omaksua asioita omaan elämään
- Purokunnostuksiin olisi kiva saada lisää porukkaa mukaan (esim. Rudus mukaan tms.)
- Vieraslajien suhteen yhteistyö eri kaupunkien välillä (mm. Tuusula)
- Yhteistyöprojektit eri toimijoiden kesken (kaupunki luonteva fasilitoija)

Yhteistyön ohjaus

- Kaupunki alustajana ja ohjaajana pilotteihin (laitetaan resurssit ohjaamiseen)
- Kaupungin pitää resursoida ohjaaminen, jotta saadaan yhteistyökuvio toimimaan
- Kaupunki tarjoaa paikkoja ja ohjaa mitä alueilla voi tehdä
- Mitkä voisi olla potentiaalisia kohteita joita kompensoida, mihin voisi ohjeistaa talkoit ym. (kaupungin sisäinen työpaja)
- Valtion MAL-sopimusten neuvottelu uudestaan
- Kompensaatio
 - Kompensaatioista pitäisi olla jotain valtakunnallisia ohjeistuksia siitä, kuka kompensoinnin maksaa (malleja esim. alueen toimijat yhteistyössä)

Miten

- Millä tavalla haluat osallistua
- Mitä voin tehdä itse?
- Minkälaisia yhteistoiminnan
- Millaisia kumppanuuksia t

Kokeilut

- Pelillistämisen mahdollisuudet (esim. karttasovellukset)
- Pilotit on osoittanut, että resursseja tulee, kun aletaan toteuttamaan
- Pilotit esim. Vantaan energian kanssa, josta saadaan kokemuksia
- Koulujen pilottien pohjana esim. ekologisten verkostojen tarkastelu paikallisena lähtökohtana
- Aluekohtaiset pilotit, joihin yritykset pystyvät lähtemään mukaan
- Ohjaajat, jotta pilotteja saadaan aikaan järjestelmällisesti

Yritykset ytimessä

- Matalalla roikkuvat hedelmät yrityksillekin
- Erityisesti yrityksille tavalla, jota ymmärretään ja kohdennetusti (avataan konkretian kautta)
- Paketointi – Miten annetaan täkyjä tarjolle yrityksille, järjestöille (esim. puronkunnostustalkoot ym.)
- Vantaalla ollut luontoteemavuusia > teemavuodet voisi hyvin laajentaa koskemaan yrityksiä
- Muutama pioneeriyritykset, joiden kautta asiaa saadaan eteenpäin (malleja siitä miten erilaisilla resursseilla saadaan asiaa eteenpäin)
- Yrityksillä ei välttämättä ole resursseja tai osaamista
- Yritykset tarvitsee apua vaikuttavuuden arviointiin, mitkä toimenpiteet edesauttaa eniten
- Yritysten lumotyö jää helposti pinnalliseksi, jos ei oteta paikallista näkökulmaa huomioon
- Saadaan positiivista kierrettä aikaan kun muutamat alkaa tekemään
- Miten yritykset saa tietoa siitä, miten pitää kompensoida (esim. kaavoitus)

Toimintatapoja

- Talkoot
- Talkoilemalla (yhteenkuuluvuuden tunne)
- Opastetut talkoot järjestöille, yrityksille, ryhmille, pikku porukoille, oppilaitoksille
- Lähiluonto-oppaat, Vantaalla hyödynnetty paljon malleja
- Maa-alueiden käyttö ekologisten yhteyksien luomiseen/säilyttämiseen (esim. voimajohtoalueet)

Näkyvyys

- Luontopolku-konsepti tuo näkyvyyttä
- Tiedottaminen:
 - Kerrotaan laajemmin asiasta houkuttelevasti niin että esim. valtamediakin kiinnostuu